

glasilo delavcev
sozd
rudarski elektro-
energetski kombinat
edvarda kardelja

srečno

Plan količinske proizvodnje v SOZD REK-EK za leto 1985

Delovni načrt sozd REK-EK Trbovlje, za leto 1985, ki ga je sprejel delavski svet kombinata, vsebuje naslednje količinske pokazatelje:

Od celokupne planirane proizvodnje rjavega premoga za leto 1985 je jamske proizvodnje 1.509.250 ton, 190.000 ton pa se planira s površinskega kopa Lakonca.

Planirana proizvodnja količine in kvalitete rjavega premoga:

Enota	Komercialni	Energetski	Skupaj
ton	569.339	1.129.911	1.699.250
GJ	8.761.424	11.499.205	20.260.629
MJ/kg	15,39	10,18	11,92
struktura	33,5	66,5	100,0

Višina planirane količinske proizvodnje odstopa od srednjeročnih programov (81-85), in sicer zaradi zmanjšanja količine energetskega premoga zaradi daljših remontov v TET in.TOL.

S to planirano prodajo premoga bomo pokrili v celoti pogodbenne obveznosti, ki so sklenjene za leto 1985, in z morebitno nadplansko proizvodnjo zadovoljili trg s tem proizvodom.

Plan proizvodnje električne energije:

Agregat	Proizvodnja KWh
PEE — PP (1-3)	25.000.000
PEE — N (4)	385.000.000
KE (plinska)	—
Skupaj	410.000.000

Janez Kostanjevec vrta s SHP v nadkopni del v AB polju kote 262 na čelu v jami Rudnika Trbovlje.

Skladno s predlogom energetske bilance za leto 1985 se v termoelektrarni Trbovlje predvideva obratovanje posameznih agregatov v naslednjih mesecih:

— PP (1-3) — I. II. XI. XII.

— N (4) — I. II. III. IV. V. X. XI. XII.

V obdobju od VI.-IX./85 se predvideva obnova oziroma daljši remont PEE — N (4).

— Plan proizvodnje opeke in gramoza

V okviru delovne organizacije RGD poleg svojega programa investicijskih del izvajajo tudi proizvodni program skozi proizvodnjo:

— opeke — 8.300.000 enot

— gramoza — 50.000 m³

Glavna dejavnost te delovne organizacije je izvajanje storitev v Zasavju, izven in v tujni.

— Plan svobodne menjave skozi programe dela

Del proizvodnega procesa v kombinatu je povezan tudi s programi dela, ki so speljani skozi svobodno menjavo med DS in TOZD.

Celotni delovni načrt kombinata je bil izdelan in sprejet na podlagi kriterijev resolucije, energetske bilance in temeljev plana tozd, DO in sozd za srednjeročno obdobje 1981-1985.

Plan prodaje rjavega premoga po sektorjih potrošnje:

Vsebina	Prodaja v tonah
industrija	226.960
promet	3.300
splošna potrošnja	293.279
druge republike	44.500
vojna pošta	1.300
Skupaj komercialni premog	569.339
TET	590.000
TOL	525.911
TEŠ	14.000
Skupaj energetski premog	1.129.911

Janez Juvan

Sergej Kraigher obiskal Revirje

V torek, dne 19. marca, je obiskal revirje Sergej Kraigher, član CK ZKJ, na povabilo medobčinskega sveta ZKS revirskih občin.

Ob 10. uri so se tega dne sestali v sejnih prostorih poslovno stanovanjskega objekta v Hrastniku komunisti — odgovorni gospodarstveniki. Na razgovoru so obravnavali uspehe in predloge v tekočem in razvojnem gospodarjenju revirskih OZD pri uresničevanju dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije. Razvoj v naslednjih letih bo v naši regiji temeljil v glavnem na obstoječih gospodarskih panogah, ki pa jih bo treba v kakovostnem pogledu prestrukturirati. V revirskih občinah se tega zavedamo. Pogosto pa ugotavljamo, da nam primanjkuje zato denarja, strokovnjakov in morda še kaj podobnega. Precej je bilo govora tudi o energetiki. Omenjeno je bilo, da bodo rudniki usposobljeni po končanih sanacijskih in investicijskih delih proizvajati več kot proizvajajo doslej. Posebno vprašanje pred-

stavlja TE — TO III, katere začetek izgradnje odlagajo iz meseca v mesec in iz leta v leto. V razpravi je Sergej Kraigher omenil, da bi moralo zasavsko združeno delo svoj razvoj reševati v širšem prostoru, kjer bi lahko uveljavilo svoje primerjalne prednosti. Povezovanje in združevanje je ena izmed nalog dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije. Govorili so tudi o tozdih, ki že nekaj let poslujejo z izgubami ali na robu rentabilnega poslovanja. Več denarja naj bi namenili za vlaganja v perspektivno proizvodnjo.

Isti dan ob 16. uri je v Stekleni dvorani Delavskega doma Zagorje potekal razgovor s tovarišem Kraigherjem, pri katerem je sodeloval revirski partijski aktiv. Na razgovoru so obravnavali uresničevanje vodilne vloge in krepitev idejne in akcijske enotnosti Zveze komunistov po 16. seji CK ZKS. Sergej Kraigher je govoril o nalogah komunistov v predkongresnem obdobju.

Akcijska konferenca ZKJ o energetiki

Centralni komite ZKJ je imenoval v predsedstvu delovno skupino in organizacijski odbor za sklic akcijske konference komunistov, ki delajo v energetskih organizacijah združenega dela v Jugoslaviji. Po sklepih predsedstev republiških in pokrajinskih centralnih komitejev ZK bosta ta dva organa koordinirala priprave na akcijsko konferenco.

Razprava o stališčih akcijske konference o nalogah komunistov iz osnovnih organizacij ZK na področju energetike pri ustvar-

janju dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije in idejnopolitičnih opredelitev Zveze komunistov Jugoslavije bo precej široka. V ta namen so pripravili tudi teze za pripravo akcijske konference komunistov iz OO ZK na področju energetike. Teze se nanašajo na aktivnost in naloge Zveze komunistov in drugih organiziranih socialističnih samoupravnih sil pri uresničevanju 12. kongresa ZKJ in dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije v energetiki.

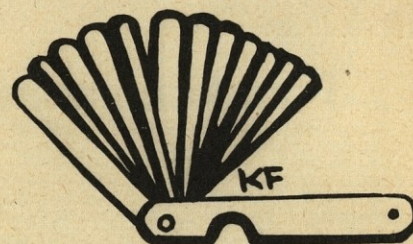
O prihodnji akcijski konferenci ZKJ o energetiki bomo še pisali v našem glasilu.

Od 31. marca dalje poletni čas

V novembru preteklega leta je zvezni izvršni svet s posebnim odlokom o dnevu in uri premika kazalcev na srednjeevropski čas v letu 1985 predpisal, da bo poletni čas pričel veljati 31. marca ob 2. uri. V noči od sobote na nedeljo bomo torej premaknili kazalce na urah za eno uro naprej.

Na tako imenovani zimski čas pa se bomo spet vrnili 29. septembra ob 3. uri ponoči, ko bomo kazalce premaknili za uro nazaj.

Torej ne pozabimo 31. marca ponoči premakniti ure za eno uro naprej.

Rezultati gospodarjenja v letu 1984 v zasavskih rudnikih

Rezultati gospodarjenja v organizacijah združenega dela premogovništva s področja Zasavja so v letu 1984 nedvomno ugodnejši kot v letu 1983. Vsekakor pa na vseh področjih gospodarjenja nismo dosegli načrtanih ciljev.

Premogovniki s področja Zasavja so za leto 1984 planirali proizvodnjo v višini 1.500.000 ton, ki je bila dosežena v 1.505.000 tonah ali 100,3 %. K doseženi proizvodnji 1.505.000 ton je bistveno prispevala proizvodnja premoga s površinskih kopov: Lakonca, Blate, Retje, Ojstro in Kotredež, v skupni višini 262.745 ton. Iz navedenega sledi, da je znašala proizvodnja s površinskih kopov 17,5 % skupne proizvodnje.

Kljub doseganju planirane proizvodnje je le ta nižja od dosežene v letu 1983, in sicer za 28.000 ton. Navedeno ne velja za doseženo proizvodnjo, izraženo skozi toplotno vrednost, saj je bilo proizvedeno 16.559.316 GJ oz. 56.689 GJ več kot leta 1983. K navedenemu je prispevala ugodnejša struktura proizvodnje (več komercialnega premoga) in boljša kvaliteta energetskega premoga ter bistveno večja proizvodnja s površinskega kopa Lakonca. Po posameznih področjih so bili na tem področju doseženi naslednji rezultati (brez površinskega kopa Lakonca);

	Hrastnik		Trbovlje		Zagorje	
	1984	1983	1984	1983	1984	1983
Dosežena proizvodnja v ton	447.725	420.816	597.002	708.619	275.143	270.048
	+ 26.909		- 111.617		+ 5.095	
Dosežena proizvodnja v GJ	5.521.903	5.408.881	5.860.721	6.500.970	3.043.082	2.937.355
	+ 113.022		- 640.249		+ 105.723	
Dosežena kvaliteta GJ/t	12,33	12,85	9,83	9,17	11,06	10,88
	- 4 %				+ 7,2 %	

Kar sem navedel v tabeli, potrjuje, da je bila kvaliteta premoga in povečevanju komercialnih vrst premoga namenjena velika pozornost, pri čemer so k navedenemu bistveno prispevale tudi potrebe tržišča oz. zmanjšane potrebe po energetskem premogu zaradi podaljšanega remonta v TET. Po drugi strani pa iz tabel ni razvidno, da je bila jamska proizvodnja (ki je bila nižja od proizvodnje iz leta 1983) dosežena z bistveno večjim številom zaposlenih — v povprečju 111 več zaposlenih kot v letu 1983. To se izkazuje v znižanju produktivnosti, saj so z izjemo v jami Ojstro povsod znižane stori-

tve, in to tako odkopne kot tudi jamska in rudniška, vse glede na leto 1983. To je delno razumljivo z ozirom na to, da se v veliki meri nadaljuje proces poslabševanja strukture zaposlenih zaradi odhoda kvalificiranih in izkušenih rudarjev v pokoj. Navedeno potrjuje tabela prihoda in odhoda delavcev po kvalifikacijski strukturi za leto 1984.

	Prihod	Odhod
KV	169	280
PK	155	79
Nk	434	299

Pri tem se je upokojilo kar 242 delavcev.

V letu 1984 so posamezni porabniki prejeli naslednje količine premoga:

	Proizvedeno	Dobavljeno	Razlika
Energetika (TET, TOL)	1.163.200	1.096.475	- 66.725
Komercialni premog od tega:	378.800	407.968	+ 29.168
— industrija	198.900	199.860	+ 960
— široka potrošnja	176.500	204.973	+ 28.473
— promet	3.400	3.135	- 265

Za proizvodnjo premoga so premogovniki pridobili prihodek v višini 5.925.625.939,40 din, kar pomeni 357,84 din/GJ oz. 3.938,75

din/tono.

Od tega je bilo glede na strukturo porabe doseženo naslednje:

	Komercialni premog	Energetski premog
Prodaja v tonah	407.968	1.096.475
Prodaja v GJ	5.993.540	10.565.776
Dosežena toplotna vrednost GJ/t	14,69	9,64
Doseženi prihodek	1.939.478.814	3.986.147.125
Dosežena prodajna cena din/GJ	323,59	377,27
din/t	4.753,99	3.635,42

Iz naslova prodaje premoga je bil doseženi prihodek za 79 % večji kot v letu 1983. Iz do sedaj navedenega je razvidno, da je to predvsem posledica višjih cen električne

energije oz. skupnega prihodka in v manjši meri cen na komercialnem premogu, kar potrjuje tudi razlika 53,68 din/GJ, za kolikor je višje dosežena cena na energetskem premogu.

	1984	1983	indeks 84/83
Cene premoga v din			
— komercialni	323,59	200,14	161
— energetski	377,27	201,74	187
— skupaj	357,84	201,18	178

Finančni rezultati poslovanja na posameznih področjih (premogovnikih) po posameznih elementih so temu ustrezni, saj so bili

pri poslovanju vseskozi v ospredju sprejeti ukrepi v smislu znižanja stroškov poslovanja, kar potrjuje naslednja tabela:

indeksi	Hrastnik 84/83	Trbovlje 84/83	Zagorje 84/83	Proiz. premoga 84/83
Celotni prihodek	181		280	181
Porabljena sredstva	137	137	131	135
Dohodek	330	154	—	374
Obveznosti iz dohodka	183	168	172	175
Čisti dohodek	1.057	147	—	2.649

Že iz navedenih primerjav posameznih elementov poslovanja leta 1984 z letom 1983 je razvidno, da so bili rezultati poslovanja v letu 1984 bistveno boljši. Izredno visoka izguba iz leta 1983 je imela določene posledice v letu 1984, izkazane skozi veliko likvidnostno problematiko, ter povečane stroške poslovanja, izkazane skozi obveznosti iz dohodka iz naslova plačevanja obresti za najete kredite, katerih je bilo 328 mio oz. so bile dosežene z indeksom 276 v odnosu na leto 1983. Porabljena sredstva imajo na vseh področjih izredno nizko rast glede na uradno gibanje rasti cen (indeks 155), kar potrjuje racionalno obnašanje na tem področju, pri čemer so imeli manjši vpliv tudi zahtevani popravki na osnovi ugotovitev službe družbenega knjigovodstva.

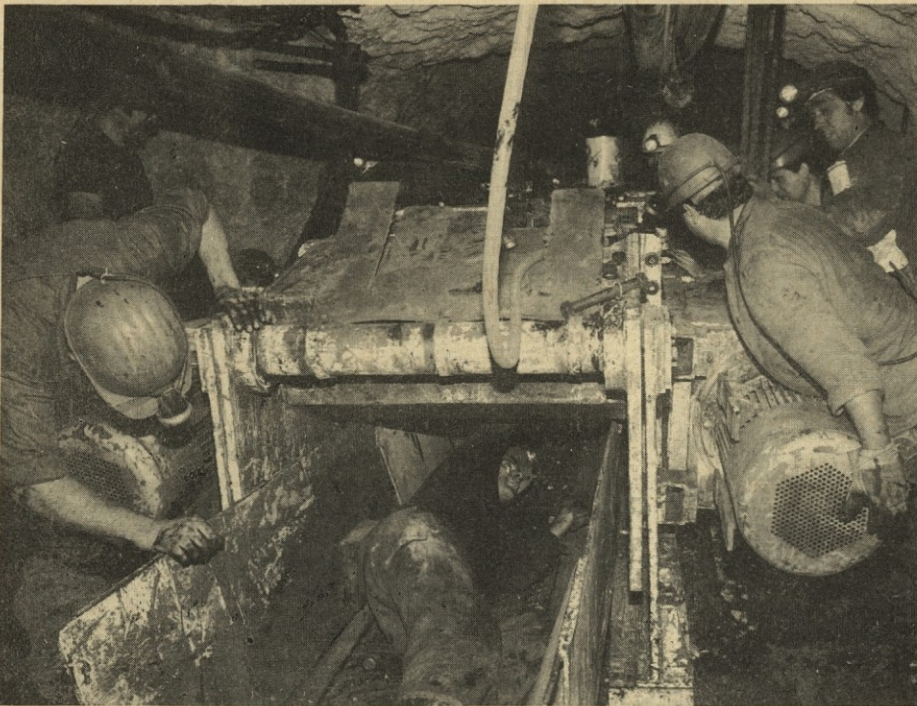
Rast celotnega prihodka na posameznih področjih je posledica različne delitve prihodka v letu 1984 v odnosu na leto 1983, saj je bila v letu 1984 delitev skupno ustvarjenega prihodka po internih cenah, upošteva je samoupravni sporazum o delitvi skupno ustvarjenega prihodka na osnovi izenačevanja pogojev gospodarjenja.

Posledica do sedaj navedenega je izredno visoka rast dohodka in čistega dohodka, predvsem na področju premogovnika Zagorje, ki v letu 1983 ni ustvarjal dohodka, ampak je imel že izgubo na substanci.

Izguba je bila v letu 1984 za polovico nižja kot leta 1983 in v celoti pokrita, pri čemer pa so bili na posameznih temeljnih organizacijah istočasno formirani skladi skupne porabe za potrebe delavcev v okviru delovne organizacije Rudniki rjavega premoga Slovenije.

S finančnimi rezultati za leto 1984 smo lahko zadovoljni, saj so bistveno boljši kot zadnja leta. Glede na razmeroma zaostrene razmere v gospodarstvu, (katere spremlja visoka inflacija) je to še posebno razveseljivo. Na žalost pa ni tako na vseh področjih poslovanja, kar je iz do sedaj navedenega tudi razvidno. Ob zaključku naj navedemo naslednje:

- proizvodnja v planirani letni višini je dosežena tako količinsko kot kvaliteto,
- na področju izboljšanja kvalitete premoga so doseženi dobri rezultati, kot tudi na področju izboljšanja strukture proizvodnje;
- jamska proizvodnja je nižja, kljub povečanju števila zaposlenih,
- storitve se znižujejo, kar je zaskrbljujoče
- odhod delavcev nadomestujemo, vendar se struktura zaposlenih poslabšuje (predvsem v neposredni proizvodnji);
- odsotnost z dela se je znižala (22,9 % v 1983 in 22,3 % v 1984) z izjemo na področju Hrastnika.
- na področju pridobivanja prihodka, gledano skozi cenovna razmerja, so le ta za energetski premog za leto 1984 razmeroma ustrezna, medtem ko je za komercialni premog znašal izpad prihodka cca 301 mio din;

Montaža drobilca v AB polju v. 262 jama rudnika Trbovlje. (foto: B. Klančar)

— programi za zmanjšanje oz. odpravo izgube so bili zadovoljivo realizirani, kar je izkazano skozi rezultate poslovanja.

V globalu so bili torej plansko zastavljeni cilji realizirani in so odraz prizadevanja zaposlenih.

Zdravko Stradar

mentacijo naj bi IBE Ljubljana izdelal do sredine leta 1985, do konca leta pa naj bi bile prispele ponudbe obdelane in dana odločitev o izboru najboljših ponudnikov. V planskih aktih je predvideno dokončanje nove TE — TO do leta 1991, kar je tehnično mogoče, če ne bo nepredvidenih zapletov.

V letu 1984 smo izdelali tudi investicijski program za popravilo kotla OP 380 b. Program je bil izdelan v mesecu marcu, vendar ga bomo morali ustrezno dopolniti, ker so se pojavile potrebe po nekaterih dodatnih nujnih delih in posegih, ki so postali očitni po izvršenem letnem remontu v maju in juniju. Po dogovoru na REK EK in v SOZD EGS je za obseg dodatnih potrebnih del, ki jih je umestno in racionalno izvršiti v remontu v letu 1985, ko bo blok izven pogona štiri mesece, je bil izdelan aneks I k osnovnemu investicijskemu programu. Vrednost posega na kotlu je nekaj nad 2 mird. din, eventualne podražitve, ki jih bodo izvajalci opreme in del lahko dokazali, pa bodo zajete v aneksu II, ki mora biti izdelan takoj po končanju del.

Na samoupravnem področju smo največ časa posvetili proizvodni problematiki in pa reorganizaciji elektrogospodarstva in premogovništva. Slaba stran samoupravnega dela je še vedno slaba udeležba delegatov, pa tudi na področju informiranja je bilo precej problemov. Zato moramo v prihodnje dobrim proizvodnim in finančnim rezultatom pridobiti tudi boljše delo na tem področju.

Miro Florjanc

Rezultati gospodarjenja v TET v letu 1984

Leto 1984 je bilo za TET zelo uspešno. Doseženi so bili dobri proizvodni rezultati, pa tudi poslovno smo leto uspešno zaključili. Rezultat izhaja vsekakor iz večletnega kontinuiranega vlaganja v obnovo sicer starih, že amortiziranih naprav, pa tudi iz postopnega urejanja dosedanjih cenovnih razmerij.

V letu 1984 smo proizvedli 576,5 milijona kilovatnih ur (576,5 GWh), ali 1,1 % več od planiranih 570 GWh. Večja proizvodnja je bila na bloku 125 MW (562,1 GWh), dočim agregati v stari elektrarni niso dosegli planiranih 25 GWh, ampak samo 14,3 GWh. Posebej je treba poudariti, da je bila največja proizvodnja dosežena predvsem v zimskih mesecih, kar pa je tudi sicer predvsem zahtevano od termoelektrarn.

Tudi finančno je bilo leto 1984 zelo uspešno, saj smo po večletnem poslovanju s tako imenovano pozitivno ničlo in izgubo, pokrito iz amortizacije, poslovali pozitivno in pokrili celo amortizacijo, s katero smo krili izgubo v letih 1982 in 1983. Likvidnostnih težav nismo imeli, ker smo finančne obremenitve usklajevali z dejanskimi prihodki, kar pomeni, da smo se odločili za nabavo mate-

rialov in delov ali pa večjih popravil takrat, ko smo imeli na razpolago tudi sredstva. Na srečo se je dinamika prihodkov dobro pokrivala z dinamiko potreb, pa zato likvidnostne problematike ni bilo.

Osební dohodki so se gibalí skladno z gibanjem osebníh dohodkov delavcev v ostalem združenem delu in so porasli napram letu 1983 za 53 %. Na žalost lahko ugotavljamo, da naši osebni dohodki v primerjavi z ostalimi udeleženci v našem SOZD REK Edvard Kardelj precej zaostajajo, saj je ob povprečnem osebnem dohodku v SOZD, ki znaša 49.817 din, v TET ta vrednost le 46.349 din na delavca na mesec. (Podatki so iz tabele za gibanje bruto OD v letu 1984 v SOZD REK EK, od 18. 2. 1985).

Posebno velike so bile aktivnosti v tem letu na področju investicijske dejavnosti, kjer smo glavno skrb posvetili pripravi na gradnjo TE — TO Trbovlje III in programu za obnovo kotla OP — 380 b na 125 MW bloku.

Za novo TE - TO imamo noveliran in reviziran investicijski program, tako da že pristopamo k izdelavi potrebne razpisne dokumentacije za opremo in izvedbo. To doku-

Rezultati gospodarjenja v Rudniku Senovo v letu 1984

V pogojih, v katerih smo poslovali v preteklem letu, smo dosegli zadovoljive rezultate. Takšno skupno oceno rezultatov gospodarjenja smo sprejeli po vsestranski presoji pogojev gospodarjenja, ki niso bili ugodni. Težje odkopne razmere so ovirale proizvodnjo, ki je motena tudi zaradi izvajanja investicij v odpiranje zalog premoga. Separiranje premoga in zunanji transport sta tehnološko zastarela, oprema je odpisana. Remontna delavnica je sicer nova, vendar še ni zadovoljivo strojno opremljena, primanjkuje kvalificiranih izvajalcev. Zaradi velikega števila upokojenih izkušenih delavcev je primanjkovalo rudarjev in nadzorno tehničnega osebja. Močno smo občutili posledice nezaloženosti nabavnega trga, nesorazmerja cenovne politike in nelikvidnosti. Poleg

objektivnih so bile prisotne tudi subjektivne slabosti, ki so organizacijske in druge narave. Odsotnost z dela je bila še vedno previšoka. Pogrešali smo stimulatивnejše oblike nagrajevanja po delu, nismo bili zadovoljni s kvaliteto storitev SIS družbenih in materialnih dejavnosti v ožji družbenopolitični skupnosti, kjer za slab nivo storitev niso kri-va samo premajhna materialna sredstva.

V zvezi z naštetimi negativnimi pojavi smo sprejeli ustrezne ukrepe, ki pa še niso v celoti realizirani. Nekateri od teh so vezani na skupne aktivnosti v DO RRPS. Veliko se pričakuje od nove reorganizacije v DO in znotraj TOZD.

Po kvaliteti je plan proizvodnje dosežen skoraj v celoti, saj je toplotni plan izpolnjen z 99,6 %, količinska proizvodnja pa je za 3,1 % manjša od planirane. Pridobili smo 116.053 ton separiranega premoga, planirali pa smo 119.700 ton. Še večji izpad planirane proizvodnje smo ublažili z delom na proste sobote in nedelje, ko smo pridobili 7.695 ton premoga ali 6,9 % celotne proizvodnje. Pomemben prispevek za zmanjšanje izpade proizvodnje je bilo udarniško delo. Kljub temu, da skoraj ni bilo za rudarje dela prostih dni, so izkazali visok nivo zavesti z delom za solidarnostne namene.

Zaradi naštetih razmer, ki so objektivne in subjektivne, nismo dosegli planirane storilnosti dela. Samo v pripravi v premogu je dosežena planska storitev. Rudniška storitev pa je dosežena z 98 %. Izostanki z dela so na ravni rudnika znašali 21,64 %. Ti so sicer manjši v primerjavi s predhodnimi obdobji, vendar smo jih sklenili s preventivnimi in drugimi ukrepi še znižati. Akuten problem pomanjkanja rudarjev smo sklenili sanirati s šolanjem lastnega kadra rudarske stroke, zato bo z novim šolskim letom 1985/1986 organiziran rudarski oddelek v krškem šolskem centru. Prav tako je sprejeta obveznost, da bomo v letu 1985 povečali zaposlenost v DE jama in DE elektrostrojna delavnica.

Od uspešnosti investicijskih del v odpiranje zaloga premoga med k. 102 in k. 52 na Senovem je odvisna kontinuiteta proizvodnje na Senovem. Žal, dela kasni, ker izvajalec Geološki zavod Ljubljana nima zadosti kapacitet. Zamude so tudi pri projektiranju. Ironija pri tem je, da v letu 1984 ni primanjkovalo investicijskih sredstev. Ukrepi, ki smo jih sprejeli za zmanjšanje zamud pri izvajanju rudarskih del in projektiranju in za uspešno vodenje in nadziranje del s kadrovsko popolnitvijo za področje Senovega, Globokega in Krmelja, vključujejo tudi vsestransko pomoč DO RRPS in SOZD REK Edvarda Kardelja Trbovlje.

Finančni plan ni izpolnjen, čeprav bi ob ustreznih cenovni politiki glede na dosežen toplotni plan moral biti realiziran. Del izpada dohodka in čistega dohodka gre gotovo pripisati izpadli količinski proizvodnji, večji del pa vsekakor neadekvatni ceni komercialnega premoga in stroškovni inflaciji. Nerazumljivo je namreč ravnanje pristojnih organov za cene, da ločujejo komercialni premog od energetskega v prodajni ceni, čeprav so stroški pridobivanja premoga enaki in da se načrtno zadržuje povečanje prodaj-

nih cen premoga za široko potrošnjo. Posledica takega ravnanja je, da poslujemo „z motnjami“, kar pomeni, da ne oblikujemo potrebnih skladov, kot so sklad skupne porabe za splošne namene in poslovni sklad. Za izpadli sklad skupne porabe je dogovorjeno na nivoju DO RRPS solidarno pokrivanje, za manjkajoči poslovni sklad in za primanjkljaj trajnih obratnih sredstev pa še ni dorečena trajna rešitev in se bodo težave v zvezi z nelikvidnostjo samo še poglobljale z najemanjem kratkoročnih posojil za obratne namene. Delno rešitev kritičnega stanja smo nameravali sanirati preko aneksa k investicijskemu programu za odpiralna dela pod k. 102 do k. 52, kar je odloženo s predvidenim koriščenjem trajnih obratnih sredstev šele v letu 1986. Obratna sredstva pa so ob finančnem rezultatu v poslovanju z motnjami oz. na nivoju enostavne reproduk-

cije potrebna tudi po končanih predhodnih naložbah v osnovna sredstva in ne šele po končani investiciji, ki je trenutno v teku, saj je v našem primeru šlo za naložbe za kontinuirano in ne za novo proizvodnjo.

Že v preteklem letu smo imeli izredno velike težave pri nabavi opreme zaradi relativno majhne lastne amortizacije, kar je posledica na eni strani zastarele in odpisane opreme, po drugi strani pa nagle rasti cen za nove stroje in opremo. Zato smo lani realizirali samo del planirane zamenjave.

Eden od ključnih problemov je tudi stanovanjska gradnja, ki jo moramo pospešeno reševati, ker v nasprotnem primeru ne bomo pridobili novih delavcev, ki bodo nadomestili upokojene v lanskem letu in ne bo realiziran delovni načrt, ki smo ga sprejeli za leto 1985.

Stanko Vidmar

Gospodarjenja v letu 1984 v tozd Rudnik Laško

Ob koncu leta smo nekako s skrbjo pričakovali, kaj nam bo prikazal zaključni račun za leto 1984, ker nam delo ni in ni hotelo teči, kot smo si ga zastavili in za kar smo si prizadevali.

Letošnje obravnave preko sindikata, DPO, zborov delavcev in DS so potekale z grenkim priokusom, s spoznanjem, da nam kljub velikim prizadevanjem ni uspelo poslovnega leta zaključiti pozitivno.

V letu 1984 se je situacija pri pridobivanju premoga poslabšala, zato nikakor nismo mogli doseči planiranih količin, saj smo dosegli le 82,5 % plana ali od planiranih 40.000 ton le 33.000 ton. Pri proizvodnji gramoza je glede na plan indeks 109, vendar z ozirom na stalno dviganje stroškov tudi kamnolom ni izkazal dobička.

Celotni prihodek se je sicer dvignil v primerjavi z letom 1983 na indeks 157, ko pa smo poravnali vse zakonske in dogovorjene obveznosti, smo ugotovili 1.052.000 dinarjev izgube.

Za pokritje izgube smo se dogovorili na nivoju sozd, da bomo krili del izgube 439.000 dinarjev iz lastnega rezervnega sklada, del 613.000 dinarjev pa iz sredstev ISE. Takšni rezultati so nedvomno posledica napačnega obravnavanja našega rudnika v preteklosti, saj je bil od leta 1970 dalje več let zapored obsojen, da ga zaprejo oziroma ukinejo. V teh letih se ni vlagalo v raziskave in vidne so pričakovane posledice. Zadnja leta poteka pospešeno vlaganje v raziskave slojišč, vendar rezultati niso takšni, kot smo predvidevali, zato se sedaj usmerjamo v vrtnice in raziskave globlje, to je pod Glavnim rovom. Po geoloških zakonitostih bi morali odkriti večja nahajališča premoga, ki bi nam zagotavljala večje izkopane količine in seveda vzporedno ugodnejše poslovne rezultate.

Zaradi takšnega trenutnega stanja so delavci jamskega obrata delali vse sobote v jesenskem obdobju, da bi nadomestili vsaj del količin, ki so izpadle za dosego plana, vendar tudi ta akcija ni dala zaželenega rezultata, ker so botrovali razni vplivi višje sile. Glavni problemi so se pojavljali na Glavnem odkopnem polju Liša, kjer nam je poleg težkih pogojev dela na tem polju v lanskem letu povzročala nenehne težave voda, ki je bila prisotna na celotnem območju odkopnega polja s konstantnim pritokom cca 300 l/min. Dodatne težave so nam povzročali občasni vdori vode in blata, ki so ovirali proizvodnjo sicer zelo kvalitetnega premoga in nam povzročili več delovnih dni izpada.

Poleg navedenega so zaradi razmočeno-sti prišli do izraza hribinski pritiski, zaradi česar smo morali tesarbo v progah stalno obnavljati, kar je pomenilo dodatno angažiranje delavcev, ki bi sicer delali na odkopu.

Na ta način smo s količinami zaostajali za planiranimi in seveda tudi akcija — delati vse sobote — ni mogla nadomestiti izgubljenih količin.

Ko na kraju pogledamo naše kazalce poslovanja, upoštevajoč vso ostalo problematiko, in če smo še toliko samokritični, moramo priznati, da so tudi pod planom nakopane količine plod trdega in zavzetega dela, da na takšnih in tako zavzetih delavcih lahko gradimo bodočnost. Upamo, da nam bodo tudi razne zemeljske sile bolj naklonjene in da bodo raziskave pokazale to, kar želimo in pričakujemo.

Avgust Ogrinec

Izpolnjevanje delovnega načrta v času od 1. I. do 15. III. 1985

1. Proizvodnja premoga (ton)

Rudnik	Načrt ton	Doseženo ton	Razlika do plana (ton)	%
Hrastnik	60.100	34.453	- 25.647	40,7
Ojstro	41.280	63.555	+ 22.275	154,0
RRP Hrastnik	101.380	98.008	- 3.372	96,7
RRPT + RŠC	128.800	149.628	+ 20.828	116,2
RRPZ	54.880	74.659	+ 19.779	136,0
Lakonca	40.154	8.274	- 31.880	20,6
Skupaj	325.214	330.569	+ 5.355	101,7
RRP Senovo	25.200	25.006	- 194	99,2
RRP Kanižarica	25.720	28.651	- 2.931	111,4
RRP Laško	8.316	4.670	- 3.646	56,1
RRPS	384.450	388.896	+ 4.446	101,2

2. Proizvodnja električne energije (MWh)

TOZD	Načrt	Doseženo	%
— PEE-PP	9.419	13.039	138,4
— PEE-N	79.194	159.102	200,9
— KE	—	- 30	—
DO TET	88.613	172.111	194,2

3. Proizvodnja ostalih proizvodov

TOZD, DE	Letni načrt	Doseženo	%
GRAMAT			
— opekarna (enot)	8.300.000	219.005	2,6
— kamnolom (m ³)	50.000	6.245,5	12,5
Avtoprevoz Zasavje (t/km)	—	1.179.249	—
RRPZ			
— kamnolom (m ³)	91.000	14.750	16,2
RRPH			
— toplarna	30.000	7.583,7	25,3

Erika Kavčič

Alojz Verderber, strežaj pri izsipališču iz skipa na gumijasti trak na rudniku Kanižarica. (foto: A. Bregant)

Priprave na popravilo kotla bloka 4 (125 MW)

Priprave na popravilo kotla OP 380 b bloka 4 (125 MW) intenzivno potekajo.

Delovna dokumentacija od firme Rafako iz Poljske je prispela razen od firme CBKK (tudi iz Poljske), ki izdeluje dokumentacijo za obzidavo in obzidje s pripadajočimi elementi pritrditve. Ta dokumentacija bo prispela v mesecu aprilu.

Izdelovalec opreme TPK iz Zagreba je uspešno izvedel atestacijo izven standardnih membran ter pričel s proizvodnjo opreme.

Elementi nosilne konstrukcije kotla, to je nosilci, ojačitve ter notranja nosilna ogrinja so bili že prevzeti. Trenutno so v obdelavi antikorozijske zaščite ter pripravi za transport. Podestni ter ovratnik lijaka kurišča so tudi gotovi ter predvideni za pregled in prevzem v tem tednu.

Obešala uparjalnika so v stanju 80 % gotovosti, bandaže in kanali za vroče dimne pline pa so v 50 % gotovosti. V izdelavi so tudi spodnji kolektorji uparjalnika, membranski ekran v območju gorilnika, membranski strop uparjalnika, kanali premogovega prahu — gorilniki. V tehnološki obdelavi pa so kanali vročega zraka.

Na podlagi mrežnega diagrama HM Maribor je bil tudi usklajen terminski plan dokončanja opreme v TPK.

HM Maribor dela intenzivno na pripravi delovnih delih, kar se je omogočilo s posodovanjem že delavniške dokumentacije opreme kot osnovne za montažo. Podizvajalci montažnih del že dobavljajo potrebni material za v gradnjo, KIP dobavlja šamotni material, Termika je dobavila uvoženo pločevino za izolacijo uparjalnika. Investitor TE Tr-

bovlje izvaja pripravo carinskega skladišča in skladišča domače opreme. Izvedena bo tudi statična kontrola mostu čez Savo zaradi transporta težjih delov.

Pri prevzemu opreme sodeluje Institut za metalne konstrukcije kot super kontrola. Velik problem bo v času izvajanja popravila nastanitev delavcev — montažerjev, saj v konici zaradi izredno angažirane dejavnosti (delali bodo po dvakrat 12 ur) pričakujemo okrog 500 delavcev. Tudi HM Mariboru, ki poseduje dve stavbi ob TE Trbovlje, ne bo mogla zadovoljiti niti lastnih potreb, tako da bomo morali problem reševati z bivalnimi kontejnerji, pa tudi hotelske in ostale prenočitvene kapacitete v Zasavju bodo precej dobrodošle.

Varnostna problematika v zvezi s popravilom bo seveda zelo obširna, predvsem pa

promet, odtujevanje družbenih sredstev, disciplina itd. V tej zvezi je bil že organiziran skupni sestanek s predstavniki UNZ in PM, kjer smo se dogovorili za osnovni pristop k razreševanju te problematike, ki je seveda bistvenega pomena za nemoteno opravljanje del.

Glede na podražitve in zaradi povečanja dobav in storitev je v IBE Ljubljana v zaključni fazi izdelava prvega Aneksa k investicijskemu programu. Aneks bo narejen v drugi polovici marca. Finančna sredstva bodo bistveno večja kot v investicijskem programu, zajeta pa so tudi sredstva za izgradnjo deponije premoga. Aktivnosti so glede na zelo kratek rok, ki ga je postavil inšpektorat parnih kotlov, zelo skoncentrirane, ravno tako samo popravilo. Kot sem že omenil v prejšnjem prispevku, bo popravilo, če bo izvedeno v štirih mesecih, svojevrsten rekord v svetu za tovrstna popravila.

Po tehnični strani vodi delo Janez Perger, str. inž., ki so mu te aktivnosti le dodatno opravilo k delu, ki ga opravlja — tehnični vodja DO. Pri razreševanju posameznih vprašanj pa mu pomagajo tudi ostali iz tehničnega sektorja, vzdrževanja, proizvodnje, DSSS in seveda direktor DO. Glede na kratke roke so (in še bodo) večkrat potovali v tujino, kar je seveda nekatere zelo motilo. Vendar, kdor spremlja delo in je seznanjen z vsemi problemi, ki sproti nastopajo, to ne moti. Seveda pa je pri vseh prizadevnostih važen rezultat, končni cilj, to je v našem primeru uspešno izvedeno popravilo kotla. Glede na izkušnje, ki jih imajo tisti, ki vodijo in sodelujejo pri vodenju teh aktivnosti ter resnost HM kot glavnega monterja, nam daje upanje, da bo vse tako, kot smo planirali.

Leopold Jamšek

Finančno poslovanje gradbišč v domovini je bilo v letu 1984 v celoti negativno in bistveno slabše od doseženih napredkov. Z izgubo sta poslovali tudi gradbišči v Trbovljah in Laškem, kjer dosegamo zelo dobre napredke in učinke. Največjo izgubo pa imamo na gradbišču v Titovem Velenju in v Hrastniku. Skupna izguba na gradbiščih v domovini znaša 215.557.607,00 din. Pokrili smo jo z neto deviznim prilivom, izvozno stimulacijo in pozitivnimi tečajnimi razlikami. Zaradi tega je TOZD RIG poslovanje v letu 1984 zaključil s motnjami, saj smo z ustvarjenim čistim dohodkom pokrili že izplačane BOD; rezervni sklad in del za stanovanjsko izgradnjo. Nobenih sredstev pa nimamo za sklad skupne porabe in za razširitev materialne osnove dela.

Ivan Slanšek

Dela na obstoječih in novih gradbiščih TOZD RIG

V letu 1984 smo nadaljevali z deli na vseh obstoječih gradbiščih, pričeli pa smo z deli še na treh novih in sicer:

- Na rudniku mrkog uglja IVANGRAD v SR Črni gori,
- v istarskih ugljenokopih Raša-Labin SR Hrvatska in
- na rudniku lignita Lubnica pri Zaječarju v SR Srbiji.

Z deli na gradbišču Ivograd smo pričeli v juniju. Prevzeli smo izgradnjo transportnega hodnika v dolžini 520 m in zračilnega hodnika v dolžini 410 m. Najprej smo pričeli z izkopom transportnega hodnika in kasneje še z izkopom in betoniranjem zračilnega hodnika. Napredki so bili v prvem mesecu zelo slabi, v naslednjih mesecih pa so se že bistveno izboljšali, vendar še niso zadovoljivi, predvsem zaradi tega, ker nimamo lastne lokomotive za odvoz izkopenine.

V mesecu juliju 1984 smo pričeli s pripravljalnimi deli na gradbišču Tupljak v Istarskih ugljenokopih Raša-Labin. Sklenili smo pogodbo za izgradnjo 1225 m vpadnika z naklonom 16,5°, preseka 12,5 m². Postavili smo vse potrebne objekte na gradbišču, montirali opremo, izdelali širok izkop ter pričeli z izkopom in betoniranjem ustja vpadnika. V naslednjih mesecih pa smo nadaljevali z izkopom vpadnika in dosegamo razmeroma dobre napredke.

Na gradbišču Lubnica pa smo pričeli z deli v septembru. Sklenili smo pogodbo za izdelavo 850 m horizontalnih in poševnih jamskih hodnikov. Tudi na tem gradbišču so bili v prvem mesecu slabi napredki, v naslednjih mesecih pa so se že izboljšali, vendar še vedno niso zadovoljivi zaradi težjih montan-geoloških pogojev.

V februarju letošnjega leta pa smo s firmo Dailman-Haniell sklenili novo pogodbo za izgradnjo jamskih prostorov v Zvezni republiki Nemčiji. Pogodba je sklenjena za čas od 15. 02. 1985 do 31. 12. 1985, ko morajo biti zgrajeni vsi v pogodbi določeni jamski objekti. Sklenitev te pogodbe predstavlja povečanje obsega rudarskih del v ZRN in povečanje deviznega priliva. Za izvedbo rudarskih del po tej pogodbi smo v februarju poslali 27 rudarjev na začasno delo v ZRN. Za začasno delo v ZRN je med našimi rudarji izredno velik interes, saj se jih je prijavilo kar šestkrat več, kot je bilo potrebno. Zaradi tega je bilo tudi precej hude krvi in očitkov tistih rudarjev, ki niso prišli v izbor, oz. na spisek delavcev rudarjev za delo v ZRN. Sklenitev nove pogodbe za izvajanje del v ZRN, v času zelo zaostrene politike nemških oblasti do detaširanih delavcev, je izreden uspeh našega kolektiva. To pa smo dosegli izključno zaradi izredno dobrega dela naših delavcev-rudarjev in dobrega poslovnega odnosa z nemškimi poslovnimi partnerji.

Dela na obstoječih gradbiščih so potekala manj uspešno. Zadovoljive napredke smo dosegli le na gradbišču Trbovlje in Laško, delno tudi v Titovem Velenju in na Žirovskem vrhu. Slabši napredki pa so bili predvsem na gradbišču Hrastnik in delno tudi na gradbišču Zagorje zaradi dolgih transportnih poti in težkih delovnih pogojev.

Poleg tega pa vpliva na slabše napredke tudi pomanjkanje opreme, velika odsotnost z dela in neprizadevnost pri delu. In vseh gradbiščih je tudi pomanjkanje kvalificiranih rudarjev, nadzorno-tehniških delavcev in inženirjev.

Dejali so ...

Sergej Kraigher, član CK ZKJ:

Protiinflacijski program, kot je zastavljen v svojem jedru, in ne v smisli kvalifikacij, o katerih smo tukaj že govorili, je dosledni program ukrepov in tistih sprememb v našem gospodarskem sistemu, pa tudi v ekonomski politiki, ki terjajo od vseh gospodarskih subjektov in milijonov naših delovnih ljudi uresničitev teh ukrepov v praksi ob uveljavitvi svobodnejšega delovanja trga, tržnih zakonitosti, zakona vrednosti in možnosti, da bi delavec in delovni človek dejansko zaživel v vseh svojih funkcijah kot delavec in neposredni nosilec proizvodnega in delovnega procesa in kot upravljalec družbenega kapitala, hkrati pa tudi kot porabnik, ki naj bi odločal in usklajeval vse različne in protislovne interese.

Protiinflacijski program je v resnici program ukrepov in njegova družbenogospodarska in političnoekonomska vsebina je prav v tem, da opozarja na vsa značilna protislovja blagovne proizvodnje, ki naj bi jih delavec, delovni človek reševal v okoliščinah družbene lastnine proizvodjalnih sredstev.

Iz sklepov CK ZKJ z dne 6.3.1985:

Ker je sedanja etapa razvoja socialističnega samoupravljanja odločilna za prihodnost jugoslovanske držbe, morajo komunisti, organizacije in organi ZK krepiti svojo idejnopolično in akcijsko enotnost ter razvijati najširše ustvarjalne pobude delavskega razreda. V tej bitki bo mogoče uspešno odpraviti sedanje težave samo z uveljavljanjem socialističnih samoupravnih proizvodjalnih odnosov, s spoštovanjem ustavnega položaja in vloge socialističnih republik in pokrajin ter z doslednim upoštevanjem, dograjevanjem in razvijanjem gospodarskega in političnega sistema.

France Popit, predsednik predsedstva SR Slovenije:

Poglejte delovne organizacije, nekateri pravijo, le zakaj potrebujemo toliko tozdrov? To jim je v napoto. Komu je to v napoto? Je v napoto občinam, republikam? Nekatere republike hočejo likvidirati tozdro. Prav, kaj je to? Strinjam se, da je potrebno povezovati združeno delo, tako kot je včeraj govorila Milka Planinc, vendar bi pristavil še tisto, kar je danes dopolnila, da je potrebna takšna politična akcija, če naj tako rečem, z instrumenti ekonomske politike, ki bodo podprli to akcijo. Ekonomska politika mora postavljati subjekte združenega dela v takšen ekonomski položaj, da se morajo združevati. Vendar na osnovi lastnih interesov! Ne na osnovi partijskih direktiv, partijske discipline itd. Imamo primere takšne prakse. Zakaj jih ne bi analizirali? Imamo takšna stališča v občinah, republikah, tudi v federaciji, imam občutek, da nekateri mislijo, da je mogoče na ta način povezati združeno delo. Dobro, kdo nas je pooblastil, da določamo organizacijske oblike tega združenega dela?

Finančni rezultati poslovanja v kombinatu v letu 1984

Delitev celotnega prihodka po DO in DS SOZD v letu 1984, primerjava s planom za leto 1984 in doseženimi rezultati v letu 1983.

Izvozni stolp za poševni skip na rudniku Kanižarica (foto: A. Bregan†)

DO	Celotni prihodek	Indeks		Por. sredstva	Indeks	
		Plan 1984	Real. 1983		Plan 1984	Real. 1983
1. ZPT	9.267.565	100	170	5.252.037	93	141
2. Senovo	756.928	102	150	306.153	81	129
3. Kanižarica	705.501	123	170	260.355	124	160
4. Laško	285.655	114	157	115.948	120	153
5. TET	1.974.981	115	170	957.731	112	164
6. RGD	1.980.403	123	158	1.042.570	149	184
7. IMD	347.515	124	150	164.974	164	182
8. ASO	75.472	108	144	33.408	122	149
9. TSO	81.227	113	175	15.461	111	143
10. SOZD REK	15.475.247	106	166	8.148.637	102	149

	Dohodek	Plan 84	Real. 83	Obv. iz doh	Plan 84	Real. 83
1. ZPT	4.015.528	112	232	1.620.230	121	167
2. Senovo	450.775	123	169	113.642	131	193
3. Kanižarica	445.146	122	177	107.899	136	189
4. Laško	169.707	111	161	51.252	128	172
5. TET	1.017.250	117	175	484.468	87	109
6. RGD	937.833	103	136	279.487	149	178
7. IMD	182.541	101	129	57.193	114	138
8. ASO	42.064	100	140	9.241	105	149
9. TSO	65.766	113	184	10.377	125	191
10. SOZD REK	7.326.610	112	191	2.733.789	116	154

	Čisti dohodek	Plan 1984	Real. 1983	Del ČD za OD	Plan 1984	Real. 1983
1. ZPT	2.395.298	106	316	2.172.002	114	163
2. Senovo	337.133	121	162	292.746	125	161
3. Kanižarica	337.247	118	174	287.476	125	173
4. Laško	118.455	105	156	119.507	133	163
5. TET	532.782	172	385	295.892	124	153
6. RGD	658.346	91	124	636.354	125	167
7. IMD	125.348	97	125	97.051	129	158
8. ASO	32.823	98	138	29.398	103	152
9. TSO	55.389	111	183	49.933	118	184
10. SOZD REK	4.592.821	110	223	3.980.359	119	163

	Del ČD za stan. gr.	Plan 1984	Real. 1983	SKladi	Plan 1984	Real. 1983	Izguba
1. ZPT	258.900	149	184	409.535	226	417	445.139
2. Senovo	24.151	161	305	20.236	68	110	—
3. Kanižarica	16.332	122	168	33.439	80	184	—
4. Laško	—	—	—	—	—	—	1.052
5. TET	18.549	110	127	218.341	—	—	—
6. RGD	6.251	24	23	40.598	22	33	24.857
7. IMD	6.097	77	126	22.200	48	65	—
8. ASO	3.220	129	249	205	8	7	—
9. TSO	5.436	142	333	20	—	1	—
10. SOZD REK	338.936	129	163	744.574	132	235	471.048

Iz delitve celotnega prihodka SOZD vidimo, da smo presegli planirani celotni prihodek za 6 %, v primerjavi z letom 1983 pa znaša indeks 166. Masa planiranih porabljenih sredstev je bila prekoračena za 2 %, kar ob doseženi planirani proizvodnji in obsegu storitev ter ob takšni cenovni politiki, ki je veljala v SFRJ v letu 1984, ne predstavlja nobene prekoračitve.

Ob učinku preseženega celotnega prihodka in porabljenih sredstvih, ki so na planirani višini, je doseženi dohodek za 12 % večji od planiranega. V primerjavi z letom 1983 je doseženi dohodek kar 91 % višji.

Obveznosti iz dohodka so bile višje za 16 % od planiranih, tako da je doseženi čisti dohodek 10 % višji od planiranega. V primerjavi z letom 1983 pa znaša indeks kar 223. V kalkulirani (bilančni) brutto osebni dohodki so bili 29 % višji od planiranih, kajti ob sprejemanju gospodarsko-finančnega plana SOZD so bile resolucijske in ostale usmeritve znatno nižje, kot pa so bile realno dosežene rasti stroškov in dohodka med letom.

V letu 1984 so tri DO v SOZD poslovale z izgubo: DO ZPT v višini 445.139.000 din, DO Laško v višini 1.052.000 din in DO RGD v vi-

šini 24.857.000 din. Skupno je bila vsa izguba pokrita iz sledečih virov, tako da nihče ne beleži nekritih izgub — viri:

- 70.521.000 din iz rezervnih skladov DO,
- 370.000.000 din iz rezervnih skladov EGS,
- 11.372.000 din iz SSP,
- 19.155.000 din iz drugih virov.

Za doseganje planiranih rezultatov dela v kombinatu smo v plan kadrov zapisali, da potrebujemo 6.663 delavcev, dosegli pa smo 6.317 oziroma 95 % letnega plana. Največji primanjkljaj, kot že vrsto let, je v DO ZPT - proizvodnja premoga in v Kanižarici. V primerjavi z letom 1983 smo uspeli v letu 1984 dvigniti zaposlenost za 4 % oziroma za 222 delavcev.

Skupna odsotnost z dela je bila v letu 1984 21,6 % oziroma za 0,8 % manjša, kot dosežena v letu 1983.

Glavni vzrok so letni dopusti (10,6 %), bolniški izostanki (8,2 %), ostalo pa odsotnosti iz drugih vzrokov.

V kombinatu smo v letu 1984 izplačali bruto osebni dohodek na zaposlenega in ur dela v višini 49.724, v bilance uspeha pa smo vkalkulirali še dodatno maso sredstev za OD, ki pa je doslej nismo izplačali. V primerjavi z letom 1983, ko smo dosegli pov-

prečni BOD/zaposlenega iz ur dela v višini 32.782 din, znaša porast v letu 1984 52 %.

Trend zmanjševanja nadurnega dela se v kombinatu še naprej nadaljuje.

V letu 1984 smo odstotek nadurnega dela v primerjavi z letom 1983 znižali za 17 %, tako da imamo povprečno še 6,6 % nadurnega dela, kar pomeni 14 izvršenih naddelavnikov na enega zaposlenega delavca v letu.

Za celotno finančno poslovanje kombinata v letu 1984 lahko rečemo, da so nanj vplivali tako napor delavcev v kombinatu kot tudi zunanji vzroki — od politike cen električne energije, cen premoga, storitev, inflacije, pomanjkanja reprodukcijskega materiala in opreme in vrsta ostalih vzrokov. V letu 1985 lahko prav tako kot v letu 1984 pričakujemo težke pogoje gospodarjenja, ki bodo od vseh nas zahtevali veliko truda in dela. Zavedati se moramo, da bomo poslovno leto lahko zaključili pozitivno le, če bomo uspeli zvišati proizvodnjo in storitve ob čim manjših stroških poslovanja, še bolj zmanjšati odsotnost z dela in ob tem povečati kvaliteto in izrabo delovnega časa in delovnih sredstev.

Miloš Dolinar

ESMD in Gramat pokrila izgubo v celoti iz lastnih rezervnih skladov. 30 milijonov din rezervnih skladov delovne organizacije pa je DO RGD namenila za pokrivanje izgube v DO ZPT. Ob zaključnem računu je bila pokrita tudi izguba, ki predstavlja 2/3 razmejevalne amortizacije iz leta 1982 pri DO ZPT in DO Rudnik Laško.

V kombinatu je bila torej že pred oddajo zaključnih računov v celoti krita izguba iz sledečih virov:

Pokritje izgube — vir	10 ³ din
Iz rezervnih skladov ZPT	73.781
Iz rezervnih skladov RGD	54.857
Iz nerazporejenih sredstev po zakonu	14.953
Iz ostanka čistega dohodka DO EGS	264.181
Iz ostanka čistega dohodka TET	80.000
Iz sklada skupne porabe ZPT	11.373
	499.135

Po dolgem času je uspelo v kombinatu oddati pri vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih take zaključne račune, ki ne izkazujejo nekritih izgub po oddaji. Pri DO ZPT bi se moral problem izgube rešiti na drugačen način. Enakopravno prevrednoteni elementi bilance udeležencev skupnega prihodka bi dali pri DO ZPT takšen prihodek, ki bi pokrili stroške in potreben dohodek. Ker pa element materialnih stroškov ni bil prevrednoten, se je v odnosu do drugih udeležencev izkazala izguba. Omeniti je še treba, da so bili zaključni računi za leto 1984 izdelani po stari organiziranosti, čeprav nova samoupravna organiziranost velja od 1. julija dalje. Finančno poslovanje po novi organiziranosti se vodi od 1. januarja dalje.

Janko Koritnik

Kako smo pokrivali izgubo po zaključnem računu 1984

Že pred zaključkom poslovnega leta 1984, to je v novembru in decembru, je bil za energetiko postavljen cilj, da nobena delovna organizacija ne zaključi poslovanja z izgubo. Ta cilj je bil postavljen povsem realno iz dveh razlogov. Prvi, skupni prihodek od prodaje električne energije je bil dovolj velik za kritje vseh stroškov in potrebnega dohodka, drugič, vse delovne organizacije, udeležence v skupnem prihodu, so zadovoljivo izpolnile svoje planske obveznosti v pogledu fizične proizvodnje ali obratovne pripravljenosti. Čeprav naj bi to veljalo tudi za delovno organizacijo ZPT, kot največjega izgubarja v REK, pa vse do oddaje zaključnega računa 28. 2. 1985 nismo vedeli za točno konstrukcijo pokrivanja izgub. Računali smo z naslednjimi viri:

— oblikovan čisti dohodek delovnih organizacij elektrogospodarstva in premogovništva,

— ostanek po zakonu združenih sredstev iz dohodka delovnih organizacij gospodarstva Slovenije, kar je bilo namenjeno za pokrivanje izgube po zaključnem računu 1983, pa ni bilo v celoti porabljeno,

— rezervni skladi temeljnih organizacij.

Do 20. februarja so bili zaključni računi v kombinatu že izdelani in iz njih smo ugotavljali, da je treba pred oddajo zaključnega računa pokriti sledeče izgube:

Izguba v TOZD, DS	10 ³ din
P. Hrastnik	402.697
RŠC Zagorje	10.943
RESD Trbovlje	11.514
PD Hrastnik	3.274
PD Trbovlje	11.754
DS ZPT	4.957
DO ZPT	445.139
DO RPL	1.052
ESMD	4.858
Gramat	19.999
DO RGD	24.857
izguba iz 2/3 AM v ZPT in RPL	28.097
REK skupaj	499.145

Nekaj dni pred oddajo zaključnih računov smo bili obveščeni, da skupščina SRS ne bo dala soglasja za porabo ostanka po zakonu za pokrivanje izgube v višini 120 milijonov din. Ta izpad smo morali nadoknaditi iz lastnih rezervnih skladov.

Delovne organizacije elektrogospodarstva so vse pravočasno nakazale del čistega dohodka za pokrivanje izgube. Le delovna organizacija rudnik lignita Velenje svojega deleža v višini 25,9 milijona din ni prispevala. Delovna organizacija RGD je v tozdu

Osebni dohodki v letu 1984

Informacije o gibanju osebnih dohodkov gospodarstva SRS v letu 1984, ki so pričele prihajati v javnost zadnje dni decembra 1984, so sprožile postopek poračunavanja osebnih dohodkov elektrogospodarstva in premogovništva. Zadnje dni decembra smo bili tudi s teleksom obveščeni o sklepu skupne komisije za delitev ČD/OD elektrogospodarstva in premogovništva, da naj se izvrši poračun, tako da se upošteva 55 % povečanje OD na zaposlenega. Na osnovi razpoložljivih podatkov o gibanju osebnih dohodkov v gospodarstvu v primerjavi z gibanjem v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih v kombinatu je izvršilni odbor kombinata na predlog poslovnega odbo-

ra razširjenega z direktorji DO in predstavniki družbenopolitičnih organizacij sklenil na seji dne 31. decembra 1984, da se izvrši poračun do 14. 2. tako, da se izplača za leto 1984 v povprečju do 50 % večji OD na zaposlenega glede na leto 1983. Nadalje je predlagal izvršilni odbor, da se v zaključne račune vnese masa osebnih dohodkov, ki upošteva 55 % rasti OD na zaposlenega in da se dokočni poračun izvrši le v skladu z rastjo osebnega dohodka gospodarstva — seveda na osnovi dokončnih uradnih podatkov.

O gibanju osebnega dohodka gospodarstva SRS je bilo od decembra dalje v javnosti več različnih podatkov. Različnost je posledica različnih metodologij spremljanja, pa tudi rezultat ocen in časa, v katerem je podatek nastal.

Statistični podatki Zavoda za statistiko SRS za obdobje januar-november 1984 kažejo, da so se v SR Sloveniji izplačana sredstva za čiste osebne dohodke povečala z enakim obdobjem 1983. leta za 53,4 %, v primerjavi s povprečjem leta 1983 pa za 49 %. Ker se je v tem obdobju povečala zaposlenost za 1,5 %, so se povprečni osebni dohodki na zaposlenega delavca dejansko povečali za 51 %, v primerjavi s povprečjem leta 1983 pa 41,7 %. Ob povečanju življenj-

skih stroškov za 53,9 % pomeni to za 1,9 % zmanjšanje realnih osebnih dohodkov.

Podatki službe družbenega knjigovodstva kažejo, da so se izplačana sredstva za čiste osebne dohodke v lanskem letu v SR Sloveniji povečala 55,1 % v primerjavi z izplačili v letu 1983. Na to visoko povečanje izplačil v drugi polovici lanskega leta so imela močan vpliv izplačila v novembru in decembru, saj je bilo povečanje izplačil intenzivnejše v enakih mesecih leta 1983.

Na dokončne podatke bo treba še počakati. Za nas veljaven podatek o povečanju osebnih dohodkov v letu 1984 v primerjavi z letom 1983 bo dal Odbor za spremljanje dogovora o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka in čistega dohodka SRS.

Dejansko izplačilo osebnega dohodka v povprečju v REK EK nekoliko prekoračuje odstotek, ki ga je priporočal izvršilni odbor. Sedanja neuradna ocena je, da bo prav verjetno podatek odbora zelo blizu odstotku povečanja v našem kombinatu, s tem pa bomo lahko ugotovili, da je izvršen poračun dokončen in da ne bo potreben poračun v smislu vračanja.

Janko Koritnik

Osemdeset let jamskega reševalnega moštva premogovnika Trbovlje

V prejšnjih člankih je opisan splošen razvoj izolacijskih dihalnih aparatov. Temu sledi kratak opis in razvoj odločujočega faktorja, to je razsvetljava v jamah.

Za razporeditev jamske razsvetljave je najvažnejša konstrukcija svetilke, po kateri razlikujemo bodisi odprto ali zaprto (varnostno) svetilo. Po mestu oziroma namenu jamske razsvetljave razlikujemo stacionarno in prenosna jamska svetila. Svetlobni vir narekuje razporeditev jamske razsvetljave v naslednje vrste: svečna, oljna, petrolejska, bencinska, acetilenska, električna razsvetljava in razsvetljava s svetilnim plinom.

Svetilnost nekega svetlobnega vira merimo s primerjavo ene svetlobne enote. Tu velja načelo: pri enaki jakosti razsvetljave je svetilnost odvisna od kvadrata razdalje svetilnih virov od razsvetljene površine. Leta 1890 je bila Hefnerjeva sveča (HK) priznana kot svetlobna enota od V.D.G.W. in leta 1897 od Zveze nemških elektrotehnikov. Tej enoti odgovarja svetlobna moč 40 mm visokega plamena v amilacetatni svetilki firme Hefner — Altenek, ki ima stenj, čigar premer je 8 mm. Stara svetlobna enota je bila svetlobna moč, ki jo da 42 mm visok plamen voščene sveče, ki je težka 0,08333 kg. Ena Hefnerjeva sveča odgovarja 0,833 para-

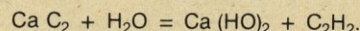
finske sveče. Ena metrska sveča (MK ali lux) predstavlja svetlost bele površine, ki je oddaljena 1 m od svetlobnega vira, t.j. ene Hefnerjeve sveče, katere žarki padajo nanjo pravokotno.

Navadno so za jamsko razsvetlavo le redko uporabljali lojenke ali oljenke, voščene ali sveče iz stearina. 1 kg voska proizvede pri izogrevanju 1,5 m³ ogljikove kisline.

Repno olje se zaradi slabe hlapljivosti ne vplini popolnoma. Pri izogrevanju v odprti svetilki proizvaja petrolej veliko saj. Zaradi tega se navadno repno olje meša s petrolejem (vendar največ do polovice). Stenj se s to mešanico hitro napoji in gori brez saj. Pogosto razmerje pri mešanici olja in petroleja je tri dele repnega olja in en del petroleja. Repno olje ima pri 15°C gostoto 0,91, petrolej pa 0,79 do 0,82. Pri izogrevanju 1 kg petroleja se proizvede 1,6 m³ ogljikove kisline. Za to je teoretično potrebno 11,5 m³ zraka, v resnici pa 16 — 22 m³. Po Pintschu je potrebno 3 l oljnega plina za proizvodnjo svetlobe, ki jo da sveča v eni uri.

Acetilen (C₂H₂) je ogljikovodikov plin, ki nastane pod vplivom vode na kalcijev karbid, pri čemer nastaja toplota. Njegova gostota je 0,91. Karbid je zelo higroskopičen in z do-

dajanjem vode razpade v gašeno apno in acetilen po formuli:

Temperatura, pri kateri se mešanica zraka z acetilenom vžge, je 480°C. Eksplozijsko območje je med 3 in 75 % acetilena in je najnevarnejše pri cca. 40 %. 1 kg kalcijevega karbida da približno 0,3 m³ acetilena. Za acetilenske svetilke je treba vzeti vedno najboljši karbid, ki ima 5 do 15 mm zrnatosti. Svetlobna moč acetilenskega plina je cca 45 HK (Hefnerjeva sveča — stara enota za svetilnost) pri porabi 35 l plina na uro.

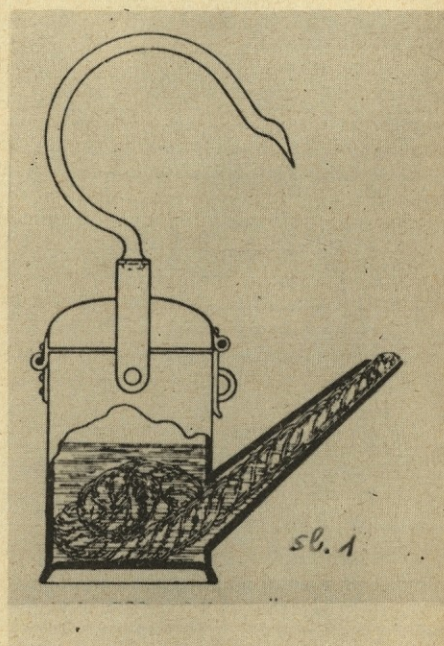
Bencin je destilacijski produkt zemeljskega olja. Sestoji iz 84,3 % C in 15,7 % H in ima gostoto 0,708 (l. 1900). Destilirano naj bi bilo dvakrat, pri 15°C naj ima 0,695 — 0,710 gostote, ne sme imeti hlapljivih delcev, ki pri 60°C zavrejo, ne sme pa tudi vsebovati težko hlapljivih destilatov, ki bi jih vata v svetilki zadržala. Teoretično je potrebno za izogrevanje 1 kg bencina 11,5 m³ zraka, v resnici pa znaša poraba zraka 15 do 20 m³. Bencin izhlapi popolnoma, bencinski hlapi pa ne puščajo nobenih ogljikovih ostankov. Pri izogrevanju 1 kg bencina nastane 1,71 m³ CO₂ in 1,95 m³ (1,44 kg) vodne pare (15°C in cca 1 bar). Temperatura vžiga bencina je med 500 in 550°C, eksplozijsko območje bencinskih hlapov v mešanici z zrakom je med 2,5 in 5,5 %.

Alkohol (C₂H₅O) ima gostoto 0,794. 90 % surovi špirit ima gostoto 0,834 in sestoji iz 41,5 % C, 13 % H in 45,5 % O. Za izogrevanje 1 kg 90 % špirta je teoretično potrebno 6,0 m³ zraka, praktično pa 8 do 12 m³.

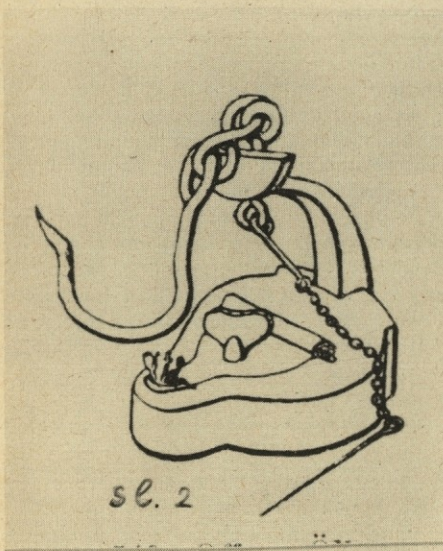
Svetilni plin se le redko uporablja za jamsko razsvetlavo, podobno kot jamski plin, in sicer samo za odprte stacionarne svetilke.

Odprte svetilke

Kot odprte svetilke so se v XIX. stoletju in prej uporabljale oljne svetilke (repno olje, kasneje mešanica s petrolejem) različnih oblik in velikosti.

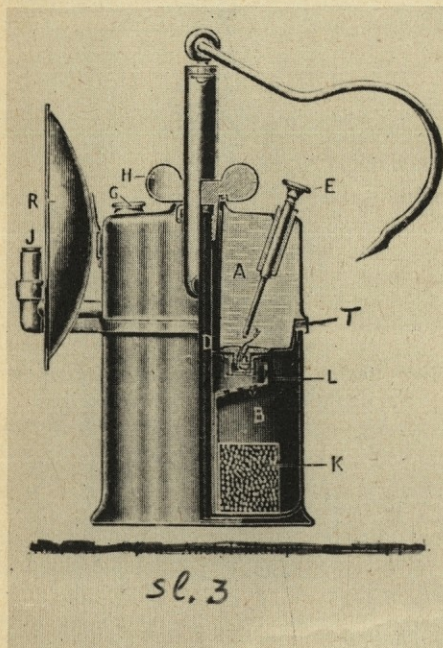
Slika 1

Slika 2

Svetilnost teh svetilk je znašala okrog 1,4 NS (nova sveča je približno enaka HK (Hefnerjevi)). V jamah Zasavja so uporabljali svetilke ploščatih oblik (sl. 2) in marsikatera originalne so po domovih rudarjev. Svetilke so imele zaprte posode, kamor so nalili gorivo, plin goriva pa je gorel na koncu stenja. Svetilke so bile opremljene s primernimi kavljji, da so jih rudarji lahko nosili in obešali na podporje. Teža svetilk se je gibala od 0,51 do 1 kg. Prostornine posod so bile običajno take, da so svetilke gorele 12 ur, pri manjših pa so gorivo dobivali med delom.

Namesto oljnih svetilk so kasneje pričeli uporabljati v jamah brez metana, zlasti na rudah acetilenske svetilke. Te svetilke imajo tri do štiri krat večjo svetilnost kot oljne. Stroški karbida so bili okrog leta 1910 za polovico manjši od oljnega goriva, nabavni stroški pa večji. Te svetilke zahtevajo tudi vestnejše vzdrževanje, zlasti porcelanastega gorilnika.

Slika 3

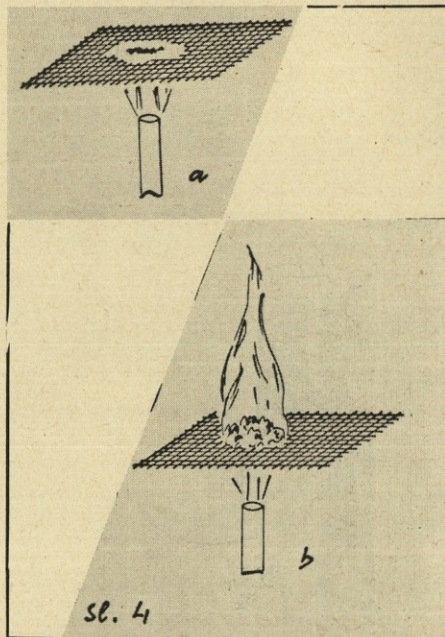
Na sl. 3 so označeni glavni deli acetilenske svetilke iz leta 1920. (B — spodnji del posode, v kateri je karbid K in mrežica L, po kateri kaplja voda. V zgornjem delu je voda A, katere odtok se regulira z vijakom E. Voda se naliva pri vijaku G. V vijaku G je tudi varnostni izpust. Če se razvija preveč acetilena, se plamen močno poveča, istočasno pa tlak plina potisne vodo iz posode. T je tesnilo med zgornjim delom, kjer je voda, in spodnjim. Zgornji del se privije na spodnjega z vijakom D s krilno matico H. J je gorilnik, R reflektor, na vrhu je kavelj).

Plamen acetilena je zelo vroč in tudi pri večjih hitrostih jamskega zraka v progah ne ugasne hitro. Plamen gori dobro tudi pri manjših količinah kisika (izpod 17 %) v zraku in tako ne opozarja rudarja na to nevarnost tako kot plamen, kjer je gorivo repno olje ali bencin.

Varnostne svetilke

Leta 1915 (po drugih podatkih 1916) je angleški fizik Humphry Davy pri svojih eksperimentih spoznal, da se goreč plamen ne prebije skozi gosto železno mrežico, ki je nad njim, in da tudi ne vžge gorljivih plinov, ki so nad mrežico. (sl. 4 a, b). Vzrok je v tem, da mrežica plamen tako ohladi, da ta nad mrežico nima dovolj visoke temperature, da bi vžgal nad mrežico gorljive pline. Pri daljšem gorenju se to ravnotežje lahko podre (mrežica se stali i.t.d.).

Neodvisno od Davyja je rudarsko varnostno svetilko na enakem principu izumil istega leta tudi Stephenson, konstruktor prve parne lokomotive, ki se pa s takimi poskusi, ni več bavil.

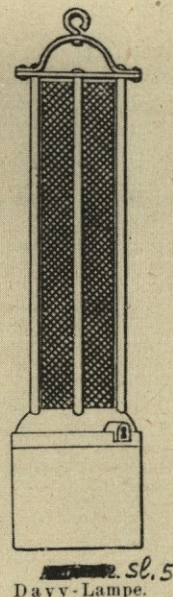
Slika 4

Prva svetilka, ki jo je izdelal Davy, je bila zelo preprosta. Na oljno posodo je postavil cilindrično, zgoraj zaprto žično košaro, na spodnji obroč je bilo poveznjeno stojalo, ki je imelo ob strani šibiko in na vrhu pokrov, tako da je bila mreža do neke mere zaščitena pred zunanji oškodbami (sl. 5).

Varnost nove svetilke pred treskavim plinom je bila sprva močno precenjena. Kmalu se je izkazalo, da je število eksplozij treskavih plinov v angleških rudnikih, kjer so uvedli te dozdevno varne svetilke, naraslo. Uvideli so, da o resnični varnosti te svetilke ni bilo moč govoriti. Varna je bila namreč le v mirnem ali zmerno razgibanem ozračju (ne več kot 1,7 m/s hitrosti).

Naslednji nedostatek Davyjeve svetilke je bila njena šibka svetlobna moč. Že čista žična košara je prepuščala le 30 % svetlobe, ostalih 70 % je šlo v izgubo. Če pa je bila zaprašena in zamazana, je bila izguba svetlobne moči še večja.

Znatno izboljšanje so dosegli s svetilko, ki so jo prav tako prvi uvedli Angleži, ko so med oljno posodo in žično košaro namestili steklen cilinder. Svetlobna moč se je tako podvojila in celo potrojila. Tudi varnost se je povečala, ker plamen zaradi steklenega cilindra ni pri vsaki sapi uhajal skozi žično tkanino. Svetilka, ki jo je sestavljala oljna posoda, stekleni cilinder in žična košara, je znana pod imenom Clanny — ali Boty — svetilka in je obdržala svojo prvotno obliko do osemdesetih let prejšnjega stoletja.

Slika 5

Tudi ta svetilka je imela precej pomanjkljivosti. Ker oljni plamen izloča veliko saji, se je žična tkanina močno zamazala in njene odprtine so bile zaradi tega manjše. Zato se je zmanjševala tudi svetlobna moč in proti koncu šihata je svetilka dajala le pol svoje prvotne svetlobe. Nadalje svetilka ni imela notranje vžigalne naprave. Če je rudarju med delom ugasnila, je ta lahko prišel v skušnjava, da bi jo sam na delovnem mestu odprl in prižgal z vžigalnikom. Da bi to preprečili, so dobili rudarji zaprte svetilke, vendar zares zanesljivega zapirala niso poznali. Ključavnice so ljudje odpirali s ponarejenimi ključi. Celo svinčene plombe so bile kaj slaba zaščita. Izgovor, da se je plomba poškodovala nenamerno, je bil kaj hitro pri roki.

Vseh naštetih nevšečnosti in pomanjkljivosti je bilo konec z uvedbo Wolfove svetilke (srednja Evropa).

Wolf (Zwickau) je uvedel pri svojih svetilkah kot gorivo bencin, ki je namočen v vati, in njegovi hlapi gore na vrhu stenja. (sl. 6). Svetilko je opremil še z močnim steklenim valjem, dvojno cilindrično mrežo z nosilno konstrukcijo, namestil je tudi notranjo vžigalno napravo in jo opremil z magnetnim zapiranjem. Konstrukcija teh varnostnih svetilk nam je poznana in se v premogovnikih Slovenije še danes uporablja za indiciranje metana, pa tudi CO_2 .

Če svetilka gori z normalnim plamenom, je njena svetilnost malo večja kot pri oljni svetilki z odprtim plamenom.

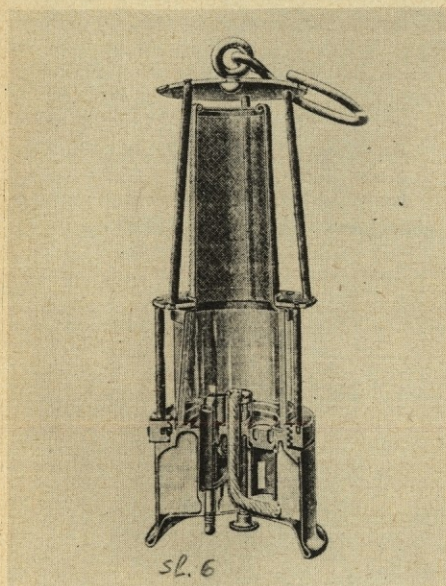
Pri običajnih varnostnih svetilkah vstopa svež, mrzlejši zrak na vrhu steklenega valja, izstopa pa po sredini na vrhu mrežičnega valja. Ta vlek so pri nekaterih svetilkah pojačali s posebnim „dimnikom“ S, kjer vstopa zrak pri a, kot je razvidno iz (slike 8).

Varnostne svetilke, kjer gori acetilenski plamen, so bile tudi v rabi. Sicer niso bile dovoljene kot moštevna razsvetljava, pač pa so jih uporabljali jamomerci in pri delih v šahtih, kjer je potrebna močnejša razsvetljava in je tudi nadzor poostren. Taka svetilka je imela 7 ali 8-krat večjo svetilnost kot bencinska varnostna svetilka. Konstrukcija svetilke na aceten (sl. 9) je podobna varnostni bencinski svetilki. Aceten se proizvaja kot pri odprti acetilenki, torej karbid in voda, okrog plamena pa je steklen valj in zgoraj dvojna mrežična košara.

Te svetilke so bile opremljene tudi s posebnim regulatorjem plamena, tako da si z malim plamenom lahko indiciral metan. Najmanjša količina metana, ki se jo lahko ugotovi, je že 1 %.

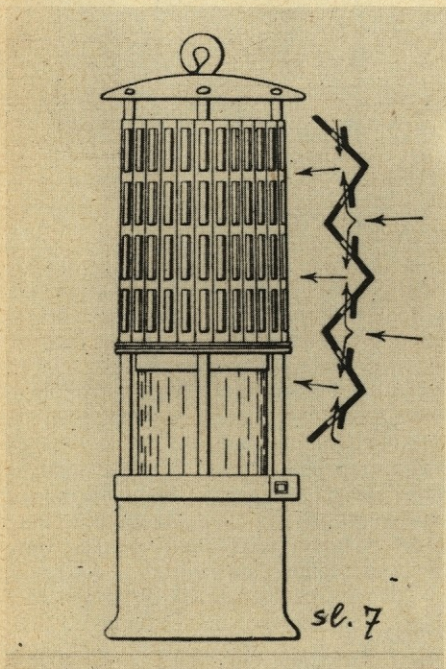
Kot stacionarno razsvetljava pri polniščih ali za dela v šahtih so uporabljali tudi varnostne acetilenske svetilke večjih dimenzij (sl. 10).

Za ugotavljanje manjših količin metana, nikakor pa ne za redno razsvetljava, so pred desetletji uporabljali posebne varnostne svetilke. V zasavskih premogovnikih so bile v rabi Pieler-jeve svetilke, v katerih je goril čist alkohol ali metilalkohol, ki je bil natopljen v vati (sl. 11).

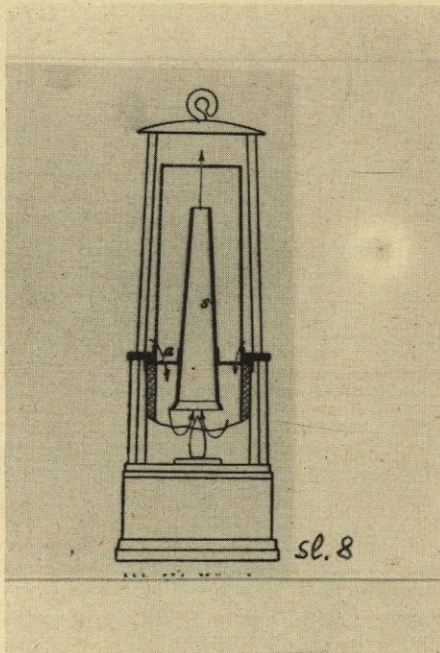

Slika 6

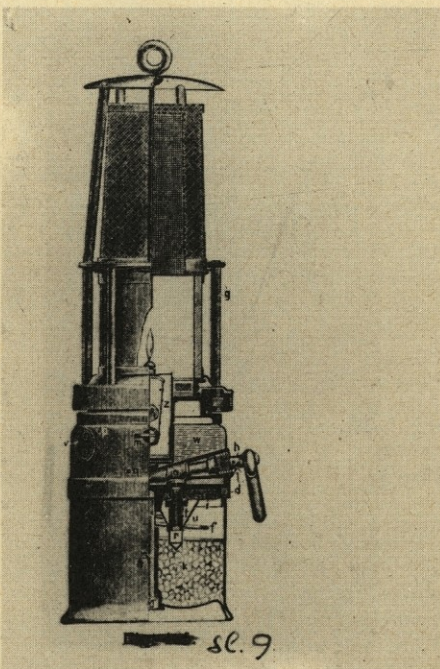
Pri večjih histrostrih zračne struje obstoja nevarnost, da plamen ugasne in so zato nekatere svetilke opremljene s posebnim perforiranim plaščem (sl. 7).

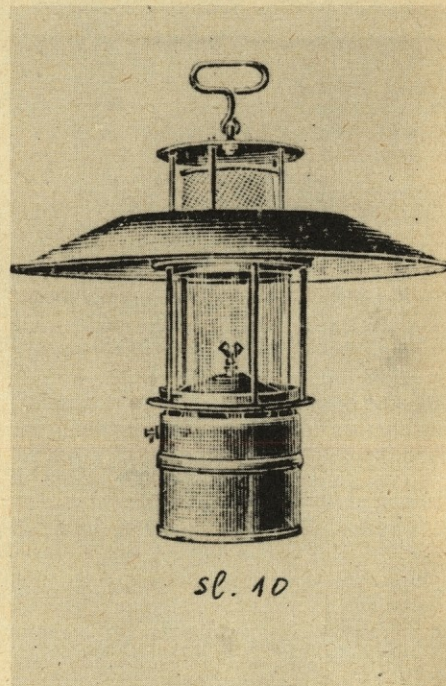
Slika 7

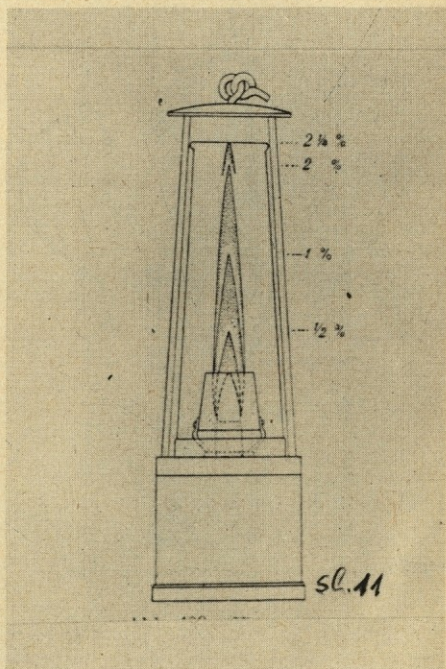
Slika 8

Slika 9

Slika 10

Slika 11

Ker pri teh svetilkah ni važna svetilnost, niso bile opremljene s steklenim valjem, ampak je bil plamen v celoti zaščiteno mrežično košaro. S to svetilko se je ugotovilo, kot je razvidno iz sl. 11 že 0,5 % CH_4 , aureola je pa pri 2,25 % segala do vrha.

Občutljivejša kot Pielerjeva svetilka je bila Chesneau svetilka, ki so jo uporabljali v Franciji. Ta je pokazala že 0,1 % metana v zraku!

(Nadaljevanje sledi!)

P. S.

Varstvo pri delu v letu 1984

(nadaljevanje)

Rudnik rjavega premoga LAŠKO: Skupno število nesreč pri delu v letu 1984 je bilo 37, od tega v jami 27, v kamnolomu ena, na zunanjih obratih in deloviščih 8 in na poti na delo in z dela ena. Primerili sta se tudi dve hujši nesreči. Število nesreč na 1000 zaposlenih je bilo v jami 220, na površinskem kopu 6, na zunanjih delovnih mestih 102; skupno 182.

Izgubljenih delovnih dni je bilo v jami skupno 461, na eno poškodbo 17; na površinskem kopu 6, na eno poškodbo 6; na zunanjih delih 102, na eno poškodbo 12,8, skupno 572, na eno poškodbo 15,5.

Pogostnost nesreč v jami je znašala 156, na površinskem kopu 41; na zunanjih deloviščih 73; skupno 100.

Faktor resnosti nesreč za jamo je znašal 1953; za površinski kop 245; na zunanja delovna mesta 932; skupno 1546.

Zaradi slabo zgrajenih oz. opremljenih in vzdrževanih delovnih prostorov ali delovišč se je pripetila ena nesreča; zaradi višje sile 7. Neustrezno delovno okolje je vplivalo na 8 nesreč pri delu, od tega dve hujši.

Pomanjkljiva organizacija dela je vplivala na nastanek 28 nesreč, od tega 27 nesreč zaradi neustrezne organizacije dela posameznikov in ena v skupini.

Nesreč zaradi osebnega faktorja ni bilo.

Od skupnega števila 36 nesreč (brez nesreč na poti na delo) se je primerilo 6 nesreč delavcem, ki so zaposleni 0 do 5 let; 7 nesreč delavcem, zaposlenim 5 do 10 let; 7 nesreč delavcem, zaposlenim 10 do 15 let; 10 nesreč delavcem, zaposlenim od 15 do 25 let in 6 nesreč delavcem, zaposlenim nad 25 let.

Posebne problematike v varstvu pri delu ni bilo. Vsa dela izvajajo v okviru veljavnih predpisov in na podlagi izdanih navodil.

Rudnik rjavega premoga SENOVO: Število nesreč v letu 1984 se je v primerjavi z letom 1983 povečalo od 101 na 118, kar pomeni povečanje za 17 nesreč oz. za 16,8 %. Povečalo se je število lahkih nesreč od 94 na

111 oz. za 18,0 %; število hujših nesreč se je zmanjšalo od tri na dve oz. za 33 %, število nesreč na poti na delo se je povečalo od tri na pet oz. za 66,7 %; smrtnih nesreč ni bilo (1983—1).

Na 1000 zaposlenih v jami je bilo 282 nesreč, zunaj 150; skupno 250. Izgubljenih delovnih dni zaradi nesreč v jami je bilo skupno 992 (1983—1116) in pomeni zmanjšanje za 11,2 %. Zunaj je bilo 296 (1983—152) in pomeni povečanje za 94,7 %, na poti na delo 27 (1983—16), pomeni povečanje za 68,7 %; skupno 1315 (1983—1284) in pomeni povečanje za 2,4 %. Izgubljenih delovnih dni na eno nesrečo (zdravljenje) se je v jami zmanjšalo od 14,3 na 11,2 oz. za 21 %; zunaj so se povečali od 7,6 na 12,86 oz. za 69,2 na poti na delo so se povečali od 5,3 na 5,4 % oz. za 1,8 %. Skupno število se je zmanjšalo od 12,7 na 11,14 oz. za 12,3 %.

Pogostnost nesreč v jami je znašala 128,1, zunaj 63,5 %; skupno pa 110,9.

Faktor resnosti je za jamo znašal 1412,5, zunaj 818,3, skupaj 1235.

Zaradi neprimerno vzdrževanega orodja se je primerila ena nesreča; zaradi slabo zgrajenih opremljenih in vzdrževanih delovnih prostorov in delovišč se je primerilo 12 nesreč; zaradi zatranosti delovišč in prehodov se je primerilo 17 nesreč, zaradi neurejenih transportnih poti in prostorov za nakladanje in razkladanje sta se primerili dve nesreči. Neustrezno delovno okolje je tako vplivalo na 32 nesreč.

Pomanjkljiva organizacija dela je vplivala na nastanek 63 nesreč, in sicer so vse opredeljene kot pomanjkljiva organizacija dela posameznikov.

Zaradi osebnega faktorja se je primerilo 17 nesreč, od tega ena zaradi pomanjkljivega ustreznega poklicnega izkustva in 16 zaradi ostalih neopredeljenih razlogov.

Od skupnega števila nesreč 113 (brez nesreč na poti na delo) se je primerilo 55 nesreč delavcem z zaposlitvijo od 0—5 let, kar pomeni 48,6 vseh nesreč.

Nevarni pojavi:

Jamski ognji in ogrevanja:

Jamskih ognjev v jami Senovo ni bilo. Pojavljali so se problemi s povečanimi temperaturami na odkopih in pripravah, saj so temperature na posameznih deloviščih dosegle tudi do 38°C. Z ustreznimi ukrepi se mora stanje izboljšati. Pojavil pa se je manjši požar v garderobi rudarjev.

Vdori vode in mulja: V letu 1984 so bili štiri vdori drobnega premoga, pomešanega z vodo v sipki 1 vzhod, v količini od 20—25 m³.

Vdori vode in mulja: V letu 1984 so bili štiri vdori drobnega premoga, pomešanega z vodo v sipki 1 vzhod, v količini od 20—25 m³.

Ostala problematika:

- nedisciplinarnost pri nošenju samoreševalcev,
- vožnja z lokomotivami brez nameščenih streh,
- neredno vzdrževanje varnostnih naprav.

Rudnik rjavega premoga Kanižarica:

V letu 1984 se je število nesreč v primerjavi z letom 1983 povečalo od 180 na 197, kar pomeni povečanje za 17 nesreč oz. za 9,4 %. Število lahkih nesreč v jami je bilo 177 in zunaj 17; skupno 194. V jami so se primerile tri hujše nesreče.

Število nesreč na 1000 zaposlenih v jami je bilo 664; zunaj 101, skupno 448. V jami se je povečalo število nesreč na 1000 zaposlenih za 60 %; zunaj za 180,5 %, skupno za 60 %.

Izgubljeni delavniki v jami zaradi nesreč pri delu so se povečali od 1414 na 1806 oz. za 27,7 %, zunaj od 80 na 134 oz. za 67,5 %. Število izgubljenih delovnih dni na eno nesrečo se je zmanjšalo v jami od 13,5 na 10,03 oz. za 23,7 % zunaj od 13,3 na 7,8 oz. za 40,7 % skupno od 14,5 na 9,80 oz. za 32,4 %.

Pogostnost se je povečala od 231,5 na 360 oz. za 55,5 %, skupno od 144,8 na 240,7 oz. za 67 %.

Faktor resnosti brez smrtnih nesreč se je v jami povečal od 3110 na 3612 oz. za 16 % in skupno od 1946 na 2370 oz. za 21 %. Zunaj se je faktor resnosti povečal od 255,8 na 420 oz. za 64,5 %.

Zaradi neustrezno urejenih strojev sta se v jami primerili dve nesreči, zaradi neustreznega vzdrževanja ročnega orodja sta se primerili dve nesreči, zaradi slabo zgrajenih opremljenih ali slabo vzdrževanih delovnih prostorov se je primerilo 6 nesreč (1983—13) zaradi neurejenih transportnih poti ena; zaradi višje sile se je primerilo 10 nesreč. Neustrezno delovno okolje je tako vplivalo na nastanek 21 nesreč (vse v jami).

Zaradi ne dovolj varnega načina dela posameznikov in neracionalnega dela se je v jami primerilo 149 nesreč, od tega dve hujši in 15 zunaj, skupno 164. Tako je slaba organizacija dela posameznikov vplivala na 164 nesreč.

Zaradi osebnega faktorja se je primerilo 12 nesreč, in sicer ena zaradi pomanjkanja ustreznega poklicnega izkustva, 4 zaradi kršenja navodil in predpisov (ena hujša) in 7 zaradi ostalih razlogov.

Od skupnega števila nesreč 197 se je primerilo 138 nesreč delavcem z zaposlitvijo od 0—5 let, kar pomeni 70 % vseh nesreč.

Ostala problematika:

Pojavljala so se pogosta ogrevanja premoga v IV. in nekoliko manj v III. sloju. Sanacija je bila izvršena z izdelavo zadelk in injektiranjem v ogreto območje. Drugih nevarnih pojavov ni bilo.

Osnovna usmeritev službe za varstvo pri delu v letu 1984 je bila preprečevanje nesreč pri delu in skrb za odklanjanje možnosti nevarnih pojavov. Uspešnost službe za varstvo pri delu je bila odvisna od pogojev dela, zadostne in pravilne osebnosti zaščite, osveščenosti delavcev, izobrazbe in usposobljenosti delavcev.

Še vedno ugotavljamo, da je tehničnemu varstvu posvečeno premalo pozornosti. Analiza kaže, da je pomanjkljiva organizacija dela tako pri posameznikih kot v skupinah prisotna še vedno v prevelikem številu nesreč.

Osebnostni faktor je prisoten pri prevelikem številu nesreč in pri številnih nevarnih pojavih, ki so terjali tudi lahko kot težje nesreče.

Tudi pri smrtni nesreči je bil prisoten osebni faktor.

Obstajajo še objektivni vzroki, kamor moramo šteti predvsem povečano nevarnost pri rudarskem podzemnem delu in tudi izredno neugodne montangeološke pogoje v jamah. Ti pogoji ustvarjajo različna preseženja.

V letu 1984 so se pojavljali pogosti nevarni pojavi kot posledica ne dovolj poznanih montangeoloških pogojev, podvrženosti premoga samovžigu, kršenja predpisov in navodil tako s strani delavcev kot tudi nadzornega osebja. Pri teh pojavih so se tudi zgodile nesreče, ki pa niso terjale najhujšega zaradi srečnih okoliščin.

Zakaj prihaja do ogrevanj in jamskih ognjev?

Za pojave jamskih ognjev in ogrevanj obstajajo poleg objektivnih pogojev predvsem vzroki, ki so subjektivne narave, in sicer:

- nekvalitetna izdelava prog (slabo zalaganje odprtini v progah),
- prepočasno napredovanje širokih čel,
- nepravočasna likvidacija čel po končanem odkopavanju,
- nepravočasno preprečevanje prepihanja,
- nedosledna kontrola s strani nadzornega osebja.

— nepravočasna in nekvalitetna izdelava zadelk.

V vseh teh pojavih ognjev in ogrevanj delavci niso bili ogroženi, ker so se ob pojavu pravočasno umaknili, razen v enem primeru, ko je nastopil ogljikov monoksid brez predhodne zaznave dima, ker nadzorno osebje te možnosti ni predvidelo.

Vse te pojave in nesreče je služba za varstvo pri delu obravnavala na svojih rednih sestankih in zavzemala ustrezne ukrepe ter z njimi seznanila vse odgovorne tehnično nadzorne delavce v posameznih tozdih. Vendar istočasno ugotavlja, da v nekaterih sredinah niso ustrezno ukrepali za odpravo nepravilnosti in pomanjkljivosti.

Iz vsega navedenega služba za varstvo pri delu ugotavlja, da s stanjem varstva pri delu nikakor ne moremo biti zadovoljni. Za izboljšanje stanja je nujno posebno storiti vse, da se odpravijo potencialni viri, zaradi katerih prihaja do zatečene situacije.

Za odstranitev nevarnih pojavov in s tem izboljšanje stanja na področju varstva pri delu so tako odgovorni vsi delavci, vsak v skladu z odgovornostmi in zadolžitvami. Z drugimi besedami: uspeh bo dosežen v skupnem delu in doslednim izvajanjem opravil in nalog, skladno z zakonom o varstvu pri delu, predpisov na osnovi izdanih navodil.

Gibanje nesreč po posameznih TOZD in DS je razvidno iz tabele 1.

Stroški za varstvo pri delu so razvidni iz tabele 2, stroški za zdravljenje nesreč in obolenj pa iz tabele 3.

Odsotnost z dela zaradi nesreč pri delu predstavlja v posameznih TOZD od 1 do 2%, medtem ko je odsotnost zaradi bolanih bistveno večja. Tudi zelo različna je po posameznih TOZD in DE. Iz tabele 3 je razvidno, da je na področju Hrastnika vsak zaposleni v povprečju boloval v letu 1984 3,07-krat, na področju Trbovlje 1,2-krat, na področju Zagorja 1,80-krat, RŠC 1,25-krat; separacija Trbovlje 2,4-krat. Resnost obolenj oz. dnevi

Tabela 1: Število nesreč za leto 1984 po posameznih TOZD (DE) in DS

TOZD (DE) DS	Leto 1983		Leto 1984		Indeks 84/83	
	Stal.	Nesreč	Stal.	Nesreč	Stal.	Nesreč
De jama Hrastnik	433	118	446	136	103	116
De jama Ojstro	263	81	265	75	100,7	93
RESD Hrastnik	194	33	196	47	101	142
PD Hrastnik	98	10	103	8	105	80
RRP Hrastnik	988	242	1010	266	102	110
DE jama Trbovlje	534	138	538	161	100,7	117
RESD Trbovlje	219	34	229	39	104,5	115
PD Trbovlje	119	8	119	6	100	75
PJL	24	4	25	6	104	150
RRP Trbovlje	896	184	911	212	101,6	115
DE jama Kotredež	476	61	472	65	99	106
VESN Zagorje	137	12	143	14	104	117
PD Zagorje	92	3	88	—	96	—
Separacija Zagorje	91	8	95	7	104	87
RŠC Zagorje	796	84	798	86	100,3	102,4
RŠC Zagorje d.	71	14	108	17	152	121
Separacija Trbovlje	303	36	299	27	99	75
DS-SS-RRPS	171	1	172	2	100,6	200
DS-ASO	49	—	46	1	94	—
DS-TSO	59	—	70	4	119	—
	3333	560	3414*	615*	102	109,8
RRP LAŠKO	207	28	203	37	898	132
RRP SENOVO	472	101	472	118	100	116,8
RRP KANIŽARICA	417	180	439	197	105,2	109,4
SKUPNO RRPS	4429	869	4528	967	102,2	111,2

Tabela 2: Stroški za varstvo pri delu v DO-RRPS v letu 1984

Tozd	Zaščitna sredstva	Močnejša hrana	Zdravniški pregledi
DE j. Hrastnik	5.534.357,40	125.617,00	1.187.828,50
DE j. Ojstro	3.884.299,40	453.373,50	579.918,50
DE RESD Hrastnik	2.212.763,75	23.220,50	185.063,50
DE PDH	1.093.216,50	41.207,40	65.403,50
RRPH	12.724.637,05	643.418,40	2.018.214,00
DE j. Trbovlje	7.111.746,25	27.948,50	1.362.432,50
RESD Trbovlje	1.506.117,25	20.372,50	452.400,00
PD-Trbovlje	901.909,90	111.829,50	212.954,50
PJL	365.000,20	35.894,00	675.984,50
Sep. Trbovlje	4.395.948,50	396.437,50	843.939,50
	14.280.722,10	592.482,00	3.547.711,00
DE j. Kotredež	6.782.917,90	71.887,00	2.160.405,50
VESN Zagorje	1.349.138,50	261.910,50	323.419,00
Sep. Zagorje	815.528,00	5.157,50	235.471,50
PDZ	691.289,50	51.576,50	242.058,00
RŠC	2.776.548,00	17.985,00	1.375.856,00
	12.415.421,90	408.516,50	4.337.210,00
DS-SS-ZPT	167.518,50	1.710,00	21.853,50
RRPS (ZPT)	39.588.299,05	1.645.126,90	9.924.988,50
DS-ASO	12.741,00	—	27.791,00
DS-TSO	59.758,50	—	159.216,50
RRP Laško skupaj	2.972.046,00		
RRP Senovo skupaj	10.710.178,23		
RRP Kanižarica skupaj	8.920.382,54		
Skupno RRPS	74.010.528,22		

zdravljenja enega obolenja so zelo različni in je v povprečju za področje Hrastnika 11,5 dni, področje Trbovelj 23,2 dni, podr. Zagorja 12,4 dni, RŠC 12,0 dni, obolenje sep. Trbovlje 9,6 dni.

Iz tabele 3 je tudi razvidno, kakšni so stroški za zdravljenje tako obolenj kot tudi nesreč pri delu. Istočasno pa so v tabeli 2 navedena porabljena sredstva za varstvo pri delu, ki so sorazmerno visoka.

Iz vseh navedenih podatkov je razvidno, da je na področju varstva pri delu in zdravstvenega varstva še mnogo nerešenih problemov, katere bo potrebno rešiti, če hočemo izboljšati trenutno stanje, in sicer:

- izboljšati tehnično varstvo,
- izboljšati pogoje dela v jamah,
- izboljšati sodelovanje odgovornih služb z zdravstveno ustanovo,

- uvesti postopek za uvedbo obratne ambulante na področju Trbovelj,
- delavce s pogostimi obolenji premestiti na ustreznejše delovno mesto,
- delavce s pogostimi nesrečami prestaviti na ustreznejše delovno mesto tako v jami kot zunaj.

Jože Čič

Tabela 3: Pregled izgubljenih sredstev zaradi nesreč in obolenj

TOZD oz. DS	Število nesreč	Izg. štihi zaradi nesreč	Povp. zdrav. ene nesreče	Izg. sredstva z. nesreč	Število obolenj	Izgub. štihi	Pov. zdr. 1. obol.	Izg. sredstva zaradi obolenj
De j. Hrastnik	136	2839	20,9	2.884.510,00	1622	18725	11,5	16.716.110,50
De j. Ojstro	75	2103	28,1	1.979.654,50	909	9362	10,3	8.263.518,00
DE RESD - Hrastnik	47	674	14,3	1.620.871,50	347	4387	12,6	3.892.119,50
DE PD - Hrastnik	8	73	9,1	49.639,50	225	3128	13,9	1.931.290,00
RRP Hrastnik	266	5689	21,4	5.538.616,50	3103	35602	11,5	30.803.038,00
De j. Trbovlje	161	3352	20,8	3.563.298,50	707	16150	22,8	14.330.133,00
DE RESD Trbovlje	39	1059	27,2	978.683,50	182	5092	28,0	3.934.944,50
DE PJL Trbovlje	6	149	24,8	111.911,00	26	296	11,4	230.924,00
RRP Trbovlje	212	5035	23,75	4.971.949,50	1058	24.567	23,2	20.240.637,00
De j. Kotredež	65	1454	22,4	1.515.235,00	1075	10.877	10,1	9.725.765,00
DE Sep. Zagorje	7	352	50,2	241.453,50	106	1197	11,3	875.031,00
DE VESN Zagorje	14	328	23,4	306.774,50	148	3187	21,5	2.957.608,50
DE PD Zagorje	—	47	—	30.275,00	100	2390	23,9	1.458.352,00
RRP Zagorje	86	2181	25,3	2.093.738,00	1429	17651	12,4	15.016.756,50
RŠC Zagorje	17	343	20,2	454.220,00	136	1637	12,0	1.659.894,00
Sep. Trbovlje	27	540	20,0	376.608,50	706	6789	9,6	4.695.640,00
DS-RRPS-Trbovlje	2	20	14,0	26.114,50	299	3166	10,6	2.619.822,50
DS-TSO	4	189	47,3	16.664,00	108	918	8,5	944.460,50
DS-ASO	1	20	20,0	326.243,00	99	866	8,7	765.254,50
Skupno	615	14.025	22,8	13.804.154,00	6938	91.196	13,1	76.745.503,00
Skupno izgubljena sredstva zaradi nesreč + bolnih:								90.549.657,00

Električna energija v rudnikih — strošek in možnosti varčevanja

Od prvega uvajanja električne energije v podzemne rudnike leta 1882, v rudnik Trafalgar v Angliji, ko je Francis Brain montiral prvo črpalko na električni pogon, si danes ne moremo predstavljati rudnika le z živalsko in človeško delovno silo. Danes je težko oceniti, koliko milijonov oziroma bolje rečeno stotin milijonov kW je instalirano v rudnikih celega sveta.

V začetnem stadiju elektrifikacije rudnikov ni bilo razvitih električnih mrež, od koder bi se rudnik napajal, tako da so za rudnike gradili posebne - lastne elektrarne. Te so postale, kakor tudi del splošne elektrifikacije, nosilci industrijskega napredka, okrog katerih se je razvijala ostala industrija, kateri je bila energetska baza pogoj razvoja. Takšen tipičen primer je razvoj v Trbovljah in sploh v revirjih.

V tem sestavku bom skušal električno energijo obdelati kot strošek v proizvodnji, s kratko analizo stroškov obratovanja, eksploatacije in rentabilnosti vlaganja v električne naprave. Glede na stroške pa lahko nato ugotovljamo možnosti za varčevanje in uvajamo varčevalne ukrepe. Zaradi izredno velikih zahtev po varnosti v rudnikih, ki so ogroženi z eksplozivnimi plini ali premo-

govim prahom, je vgrajena električna oprema, izdelana v protieksplzijski (Ex, stara oznaka S) zaščiti. Cena naprave v tej zaščiti je tudi nekajkrat večja od navadne izvedbe za uporabo v zunanji industriji. Zato si pogledimo stroške amortizacije in stopnjo odpisa neke električne naprave.

Stopnja skupnega odpisa za letno eksploatacijo naprave je procentualna vrednost letne obremenitve stroškov proizvodnje zaradi amortizacije naprave. V osnovi se stopnja odpisa sestoji iz dveh vrednosti: stopnje amortizacije in stopnje investicijskega vzdrževanja. Iz sredstev, formiranih v okviru amortizacije, zamenjujejo stare naprave z novimi. Iz sredstev, formiranih po stopnji investicijskega vzdrževanja, se izvaja remont naprav oziroma občasni generalni remont postrojenj, kjer delno zmanjšana uporabnost privede ponovno v zahtevano stanje, ki ustreza novemu postrojenju ali napravi.

V naši ekonomski praksi je stopnja odpisa izenačena s stopnjo amortizacije, kar je stroškovno upravičeno, medtem ko se morajo ekonomsko ti pojmi ločiti zaradi ocene upravičenosti investicijskega vlaganja. Stopnja amortizacije je procentualna vred-

nost amortizacije odpisa v odnosu proti skupnemu investicijskemu vlaganju postrojenja ali naprave. Izračuna se iz iznosa

$$p = 100 : A (\%),$$

kjer je A amortizacijska doba za določeno napravo, ki mora čim bolj realno ustrezati času, za katerega se bo le ta uporabljala.

Ta amortizacijska doba je za posamezne rudarske električne naprave različna, zavisi pa od vrste naprave in mesta uporabe.

Zaradi enostavnejše razlage lahko vse rudniške el. naprave razdelimo v amortizacijske skupine, ki skupaj predstavljajo tudi povprečno dobo trajanja v rudnikih. Ta povprečna doba ne pomeni, da je naprava po preteku te dobe popolnoma neuporabna, vendar je sigurno, da je v povprečju po tem času njegovo investicijsko in tekoče vzdrževanje toliko poraslo, da se postavlja vprašanje ekonomičnosti. Glede na to moramo stroške proizvodnje toliko obremeniti, s takšno stopnjo amortizacije, da se nam te naprave v tem času zanesljivo amortizirajo in omogočijo zamenjavo z novimi.

Za primer naj navedem dobo oziroma čas amortizacije za nekatere naprave:

Skupina	Naprava	Čas amortizacije let
I	Stalne naprave: izvozni stroji, kompresorji, glavno črpališče, glavni ventilatorji	30
II	Armirani kabli za stalno polaganje	15
III	Visokonapetostna oprema, transformatorji, trafo postaje, trolley lokomotive	12
IV	Ostala elektrooprema, telefonski aparati, signalne naprave, alulokomotive	8
V	Naprave za komunikacije in avtomatizacijo in signalizacijo v jami	5
VI	Giblivi kabli, prenosne električne naprave, priključni, upravljalni in instalacijski pribor	

Za nekatere rudniške električne naprave je tehnični napredek hiter (n.pr. naprave za amortizacijo) in čas amortizacije ni verna slika njihovega trajanja.

Edino giblivi kabli se zaradi kratkega roka trajanja ne smatrajo kot investicijska vlaganja, pač pa kot potrošni material.

Sroški obratovanja

Medtem ko so do sedaj obravnavani stroški v glavnem pripadali skupini stalnih (fiksni) stroškov, ker niso v neposredni zvezi s količino proizvodnje, stroški obratovanja pripadajo drugi skupini, takomenovanam variabilnim ali spremenljivim stroškom, ki so neposredno vezani na količino proizvodnje.

Ti stroški se v glavnem delijo na:

a) obratovalne stroške za električno energijo, izgube v mreži in transformaciji, potem imamo osebne dohodke osebja, kot n.pr. stikalničarje, vodje obratovanja, kontrolno-nadzorno osebje itd.

b) stroški tekočega vzdrževanja in preostavljanja so sestavljeni iz materiala in osebnih dohodkov strokovnega osebja, ki opravlja tekoče vzdrževanje in premeščanje opreme v jami.

Prva skupina ima manjši del fiksnih stroškov, večji del so spremenljivi stroški, ki jih predstavlja električna energija.

Druga skupina predstavlja v večjem delu stalne (fiksne) stroške, katerih velikost je definirana z naravo in tehnološko velikostjo rudnika in je neodvisna od planirane in realizirane proizvodnje premoga. Te stroške namreč v glavnem sestavljajo osebni dohodki strokovnega osebja, ki je dimenzionirano na določen rudnik in se v bistvu ne menja z obsegom proizvodnje, čeprav izostanek takega osebja z dela lahko indirektno vpliva na zmanjšanje proizvodnje.

Obratovalni stroški potem znašajo:

$$Tob = Te + Tod,$$

kjer so Te stroški za električno energijo in izgube, Tod pa so stroški osebnih dohodkov stikalničarjev in nadzornih organov. V stroških Te za električno energijo so v glavnem zajeti stroški za delovno energijo (kWh), jalovo energijo (kVarh) in konicq (kW) ter skupne izgube v transformaciji in v mreži. To so glavne postavke, ki pa so dovolj za prikaz stroškov. Več kot polovico mesečnega obračuna za električno energijo predstavlja konica, kar je maksimalna uporabljena povprečna moč v 15 minutah. To moč registrira poseben instrument, ki registrira

maksimalno doseženo vrednost v enem mesecu. Ker je del skupne cene za električno energijo za moč tako velik, so ti stroški najvplivnejši na obratovalne stroške, s tem pa tudi na eksploatacijske. Zato je na nekaterih rudnikih stalno zaposlen stikalničar, ki pazi na višino maksimalne moči - konice. Tako imamo, n.pr. v RTP Toplice na rudniku Zagorje že vrsto let zaposlene stikalničarje, ki v trenutkih največje porabe izklopijo nepotrebne porabnike ali pa tudi večje porabnike za nekaj minut.

Zelo veliko pa lahko naredi nadzorno rudarsko in elektro osebje v jami in na separaciji. Obratovanje praznih transporterjev in gumi trakov rabi moč in porablja delovno in jalovo energijo. Z izklopi v času zmanjšane proizvodnje precej zmanjšamo konico in porabo električne energije. Ker pa že obravnavamo transport, ki je rakova rana naše proizvodnje, moramo posvetiti največ pozornosti čiščenju transportnih poti. Iz obratovalnega stališča je to izredno pomembno, kajti že prazen, neočiščen transporter je skoraj nazivno obremenjen, jemlje moč in energijo za neopravljeno delo, kar je nekako tako, kot če bi vozili zavrt avto. S takimi transporterji si večamo zastoje, ki pa v končni fazi vedno pripeljejo do očiščenja transporterja oziroma transportne poti. Te napake se v proizvodnji redno pojavljajo, ki pa jih pred desetimi leti skoraj ni bilo, posebno pa ne v taki meri kot danes. Tudi za električne naprave velja pravilo, da je boljša preventiva kot pa kurativa. Namreč, ni važno čiščenje le ob pogonskem delu, kjer čuvaji mehanizacijo še nekoliko očistijo, temveč po celi dolžini transporterja. Zelo nevarni za zastoj ali pretrg traku so večji kosi jalovine ali betonskih oblikovancev pod povratnim trakom, ki se zagodijo in pretrga gumij trak.

Iz tega je razvidno, kaj vse neočiščen transporter potegne za seboj; povečano moč, energijo (delovno in jalovo), zastoj, stroške za popravilo in najvažnejše — zmanjšanje dnevne proizvodnje.

Pod obratovalne stroške spadajo še stroški za osebne dohodke delavcev (Tod), ki upravljajo elektroenergetske objekte (RTP zuna) in so specializirani in določeni v pravilnikih oziroma sistematizaciji delovnih mest.

Skupni obratovalni stroški (Tob) se lahko reducirajo na skupno porabljene kWh ali na tono letno nakopanega premoga, kar nam kaže, koliko obratovalni stroški bremenijo proizvedeno tono premoga.

Stroški tekočega vzdrževanja

se v glavnem sestoje iz spremenljivih stroškov za nakup materiala za vzdrževanje in stalnih stroškov za osebne dohodke zaposlenih na vzdrževanju. Ti stroški so:

— proporcionalni dimenzijam rudnika in rudarske opreme,

— konstantni po realnem obsegu proizvodnje v določenem času.

Glede na to, da je število izvrševalcev v obratovanju odvisno od količine električnih naprav, pogojev (dolžine transportnih poti) in količine proizvodnje, lahko stroške tekočega vzdrževanja ocenimo kot

$$Tvzd = f(P_i, P_t) + T_m$$

kjer je:

P_i instalirana moč (kW)

P_z letna proizvodnja v tonah

T_m mesečni stroški za material (din)

Ta izračun je približen, ker so v faktorju Tvzd prisotni faktorji ekonomske gospodarnosti:

— akumulirano bogastvo rudika,

— oddaljenost od komunikacij in industrijskih centrov. Te veličine se ne morejo vklopiti v enostaven matematični izraz. Stroški za osebne dohodke se delijo po dejanski sistematizaciji opravil in nalog in pravilnika o delitvi OD.

Skupni stroški obratovanja

predstavljajo vsoto obratovalnih stroškov in tekočega vzdrževanja

$$Tsk = Tob + Tvzd$$

in se nanašajo na letne stroške s področja električnih naprav in pogonov. Lahko se odmerjajo na porabljeno kWh:

$$Ssk = Tsk : \text{skupaj kWh (din)/kWh}$$

ali na proizvedeno tono premoga

$$Ssk = Tsk : P_t \text{ (din)/tono}$$

kjer je P_t letna proizvodnja v tonah nakopanega premoga.

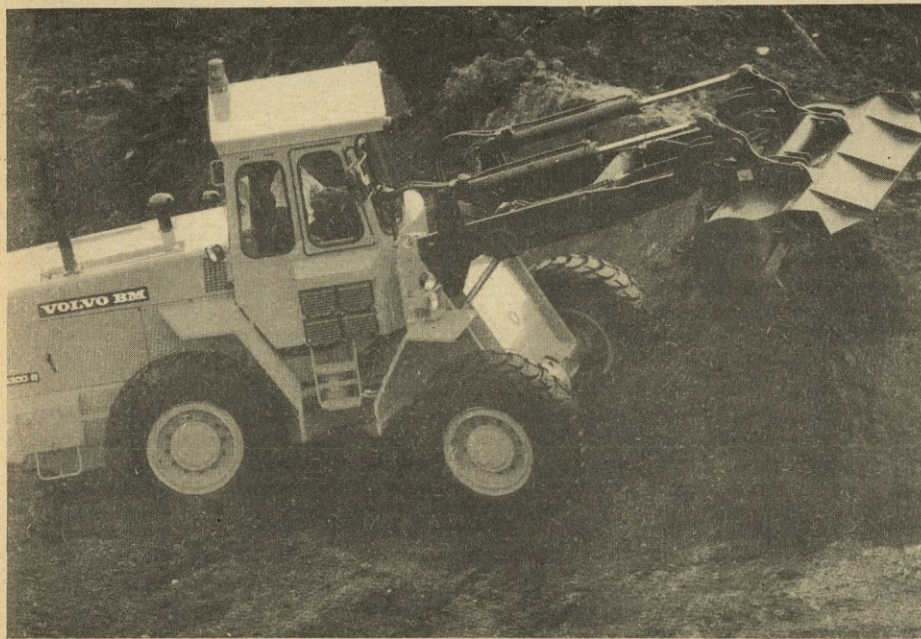
Ti podatki nam služijo za oceno dela stroškov obratovanja za električno energijo v skupnih stroških eksploatacije.

Marjan Brinar

Avtomobilski park je treba obnoviti

Še ni tako dolgo, ko smo bili lahko zadovoljni ob pogledu na lepa, močna vozila „rudniškega avtoparka“. Pa je s časom ta blišč zbledel, vozila so bila bolj dotrajana, saj je znano, da so to stroji, ki imajo kratko življenjsko dobo. Ob težavah, ki so nastajale pri vzdrževanju in pri obilici zelo težkega dela z velikimi preobremenitvami nosilnosti, je bilo treba računati tudi z obnavljanjem voznega potenciala. Vsi vemo, da ustvarjena amortizacija že dolgo ne dohaja niti za obnavljanje parka, kaj šele za razširjanje. Cene vozilom in delovnim strojem naraščajo na leto več kot dvakratno. Zato je treba toliko bolj premišljeno ustvarjena skromna sredstva tudi vlagati.

Priprave na postavitve novih delavniških prostorov v Hrastniku

DO RGD — TOZD Avtoprevoz Zasavje je dobil nov nakladalec VOLVO 4300 B

Naše delo zahteva predvsem težka vozila, ta pa imajo tudi „težko“ ceno. Za primerjavo naj povem, da v tem trenutku stane 12 ali 15-tonski tovornjak od 1,1 milijarde do 1,5 milijarde dinarjev s tem, da je potrebno to ceno v večini primerov vplačati z devizami. Zaradi tako visokih cen vozilom (o še višjih cenah moramo govoriti pri delovnih strojih) smo morali razmišljati o pridobitvi dodatnih sredstev za investicijska vlaganja v vozni park.

Naša velika želja je, da bi vozni park nekoliko tipizirali, predvsem z vozili domače izdelave (pri tem mislimo na novi TAM-ov program) oziroma z dopolnjevanjem vozil firm, ki jih že imamo. Zato pričakujemo, da bomo letos uspeli kupiti tri večje 15-tonske tovornjake in enega vlačilca s cisterno za prevoz razsutega tovora. O nakupih odločajo potrebe tržišča in pa višina zbranih sredstev.

Koncem lanskega leta se je ponudila prilika za uvoz močnejšega nakladalca VOLVO 4300 B, ki smo ga tudi dobili. Tokrat moramo kupiti še delovne priključke, da bomo lahko stroj aktivirali. Na vsak način pa bomo morali razmišljati o povezovanju oziroma združevanju voznega potenciala v celotnem SOZD REK EK. Na tem področju lahko ugotovimo mnoge anomalije, ki so se pojavljale pri nakopičenju vseh mogočih vozil: osebnih, kombijev, manjših tovornjakov, raznih delovnih strojev idr.

Ni težko ugotoviti, da smo se v tem precej oddaljili od smisla organiziranega cestnega transporta v okviru SOZDA in organiziranih uslug z delovnimi stroji. Iz analiz, ki jih trenutno delajo, je že sedaj moč ugotoviti

preobilico nakopičenih vozil, ki so se v času stabilizacije nekontrolirano nabavljala. V TOZD Avtoprevoz Zasavje smo prepričani, da so ekonomsko upravičena le vozila večjih nosilnosti, ki pa morajo biti istočasno tudi polno zaposlena.

In kdorkoli si danes umišlja in delavcem dopoveduje upravičenost in potrebo po nakupih dodatnega novega vozila (pretežno gre za osebna vozila, kombije ali lažja dostavna vozila, si istočasno nalaga tudi odgovornost oziroma neodgovornost, saj se lahko le vprašujemo, čemu služi 70 in več osebnih avtomobilov v okviru našega sozda REK EK. Če bi kdorkoli zagovarjal, da je to potrebno za razširjanje, ali če hočete, obnavljanje avtoparka, potem naj bo jasno, da je to le povečanje že tako velikih režijskih stroškov in da gre v vseh primerih za popolnoma osebne interese.

Za naše bodoče delo pa imamo v načrtu ustvariti tudi iz lastnega žepa kar največji poslovni sklad, ki bi ga lahko prekanalizirali za razširitev materialne osnove dela, saj se zavedamo, da so ustvarjena amortizacijska sredstva, kljub povečani stopnji, že zdavnaj premajhna za obnavljanje, kaj šele za bodoči razvoj. Na delavcih celotnega kolektiva SOZD REK EK pa je, da uredimo tudi avto-prevoznitvo in z bolj organiziranimi prevozi in združenimi prevoznimi parki prispevamo k stabilizaciji in pocenitvam transporta.

Že prve ocene posledic požara, ki je uničil rudniške delavnice v Hrastniku, so pokazale, da starih prostorov ne bo več mogoče spraviti v uporabno stanje in je zato treba graditi popolnoma nove delavnice. To bi pravzaprav lahko ugotovili že prej, pa ne samo za hrastniške, ampak tudi za delavnice pri drugih premogovnikih, saj je očitno, da so le-te povsod praviloma dotrajane in tehnološko zastarele. Že samo dejstvo, da so bile hrastniške delavnice urejene v prostorih, ki so služili separiranju premoga, dotrajane, da objekt ni bil zgrajen z upoštevanjem tehnologije, še zlasti ne takšne, kakršno zdaj rabijo delavci, ki popravljajo jamsko mehanizacijo.

Takoj po požaru so se ustrezne strokovne službe lotile analize potreb po delavniških in ostalih prostorih. Rezultat tega dela so bili idejni tehnološki projekti. Ti so služili za izdelavo idejnega projekta in nato projekta za izvedbo. Izdelava tega projekta je zdaj v zaključni fazi. Vzporedno z izdelavo tehnične dokumentacije so potekale še druge aktivnosti. Pridobljena so bila soglasja k lokaciji, opravljen so bila geološka raziskovalna dela, čiščenje terena ipd.

Takoj po požaru pa je bilo pospešeno dokončanje nove hale, ki je bila delno zgrajena že pred požarom in je bila namenjena za deponiranje elementov SHP. V tej hali zdaj izvajajo najnujnejša dela, dočim za ostale dejavnosti, kot npr. skladiščenje, kovačnico, elektro delavnico, ipd., koristijo prostore drugih delovnih organizacij, ki imajo te prostore v primerni bližini in so jih bili v stanju odstopiti za določen čas.

Nove delavnice bodo zgrajene v podaljšku že omenjene nove hale. V njih bodo prostori za popravila hidravličnih cilindrov, popravila armatur hidravličnih enot, popravilo mehanskih delov podporja, popravilo in polnjenje AKU lokomotiv, popravilo elektro opreme in seveda za omenjene dejavnosti potrebni pomožni prostori, kot so skladišča, socialni prostori ipd. Nova hala bo delno podkletena in s tem več etažna, delno pa enoetažna s potrebnim mostnim žerjavom. Po vsej dolžini hale na fasadi, ki je obrnjena proti naselju, bo izdelan aneks, v katerem bodo pomožni prostori in bo hkrati pomenil protihrupno zaščito napram stanovanjskim objektom.

Največjo težavo pri izgradnji bo predstavljalo financiranje. Sredstva, predvidena za izgradnjo delavnic po investicijskem programu za odpiranje novih slojišč in modernizacijo tehnološkega procesa pridobivanja premoga na področju Hrastnika in Trbovelj, nikakor ne bodo zadoščala za realizacijo izgradnje.

Riko Majcen

Iz naslova škode bomo od zavarovalnice za gradbene objekte dobili 57.220.000,00 din, kar sicer nekoliko popravi situacijo, vendar še vedno ne zagotovi vseh potrebnih sredstev. Gradnje se bomo zaradi tega morali lotiti etapno, vendar vsekakor tako, da bo čim prej zagotovljeno funkcionalno delovanje zunanjih tehničnih služb.

Srečko Koritnik

Nadzidava jedilnice v počitniškem domu na Rabu

Lani smo pri počitniškem domu na Rabu uspešno rekonstruirali objekt, v katerem je kuhinja in jedilnica. Žal, pa zaradi omejenosti denarnih sredstev, nismo uspeli tega objekta tudi nadzidati za eno etažo, kakor je bilo to predvideno in za kar je bila že izdelana tehnična dokumentacija. Objekt je tako trenutno nedokončan, plošča je začasno izolirana, zaradi predvidene nadgradnje odtoki in plošče še niso urejeni tako, kot bi bilo treba. To pa utegne in je že povzročilo težave v smislu rekonstruiranega odtoka vode, zlasti lani, ko so bile neobičajno visoke padavine.

Nadgradnja je torej iz čisto tehničnega stališča nujno potrebna, saj bi daljnše odlaganje pomenilo možnost nastanka večje škode na rekonstruiranem, takorekoč novem, lepo urejenem in sodobnem objektu.

Drugi vidik, ki govori v prid čim prejšnje nadzidave, je potreba po sobah. Na Rabu moramo še vedno najemati večje število privatnih sob, da lahko vsaj za silo zadovoljimo povpraševanje po letovanju v tem kraju. Vseh ležišč ni mogoče zagotoviti v neposredni bližini doma, kar pomeni neudobnost za letovalce, saj prihodi do jedilnice, zlasti za družine z otroki, niso posebno prijetni. Razumljive in upravičene so torej priporočbe tistih letovalcev, ki jih to prizadene.

Z nadgradnjo bi pridobili 44 ležišč, s čemer bi ta problem v celoti rešili, objekt pa, kot rečeno, tehnično in funkcionalno zaključili. Glavni in edini vzrok, da to še nismo napravili, je pomanjkanje ustreznih denarnih sredstev. Za izgradnjo so potrebna sredstva sklada skupne porabe ali amortizacije iz teh objektov. Ta sredstva pa so na eni strani zelo omejena, na drugi strani pa tudi razdrobljena po organizacijskih enotah. Ne nazadnje vpliva na omejenost sredstev tudi interes po čimprejšnjem letovanju, kar sklad skupne porabe obremenjuje v obliki regresiranja.

Vse dosedanje akcije za pridobitev sredstev niso bile uspešne, upamo in želimo, da bi se v bodoče obrnilo na bolje in da bomo vsaj do letovalne sezone v letu 1986 uspeli objekt nadzidati.

Srečko Koritnik

Predstavljamo vam inovatorje

— Veliko bi se še dalo narediti, da bi bilo delo lažje in hitreje opravljeno, če bi bilo več razumevanja, pravi **Ivan Močilar**, zaposlen v tozdu IMD dvaintrideset let kot strojni ključavničar.

Ivan Močilar, iz DO RGD - tozdu IMD (foto: D. Bregant)

Dobili ste nagrado za napravo, ki ste jo izdelali s sodelavci.

— Da, to je majhna naprava za brušenje rezil, škarij, pločevine in rezil mizarskega skobeljnega stroja. Nastala je po moji zamisli. Pri izdelavi pa so mi pomagali Davorin Kovač, Franc Korošec, Peter Stermetski in Ivan Ačkun. Ko naprave za brušenje še nismo imeli, smo izgubili precej časa, saj smo nosili rezila brusit drugam, sedaj pa jih nabrusim na tej napravi v desetih minutah.

Je to vaša prva izboljšava?

— Že od leta 1973 sem vsako leto naredil kaj novega. Delam pri remontu, in kadar sem imel kaj časa, sem poizkušal uresničiti svoje zamisli — nekaj doma, nekaj pa tu v delavnici. To so bile manjše izboljšave. Največja pa je bila naprava za krivljenje stranic jamskih vozičkov, ki sem jo izdelal v enem preteklih let.

Kaj pripravljate v bodoče?

— Imam vrsto zamisli. Sem pač takšne narave, da zamisel rad v določenem času uresničim. Tu pa se ponavadi zatakne, ker mi ne gredo dovolj na roke. Pri nas za majhne novitete tudi ni veliko zanimanja. Pričakujejo, da boš naredil nekaj velikega. Jaz pa nisem noben „patentar“. Sem vesel in zadovoljen, da lahko mlajšim svetujem, predvsem, da si na kakršenkoli način vsaj malo

olajšajo delo. Ne mislim toliko na materialno korist, pač pa na človeka in njegovo počutje. Imamo na primer stroje, ki povzročajo precejšen ropot. Dalo bi se jih z raznimi napravami utišati. To so manjše izboljšave, pa še te težko uresničiš. Tako izgubiš veselje in se naveličaš uveljavljati svoje zamisli.

V zadnjem času sem se povezal s tehničnimi delavci pri nas in pričakujem ugodnejše razmere.

Po moji zamisli bodo napravili načrte, po katerih bomo v delavnici izdelali razne naprave. Gre za to, da bomo delali čim več s stroji, namesto z rokami.

Dragica Bregant

Štafeta mladosti je šla na pot

Dne 23. marca letos je odšla na svojo pot po vseh jugoslovanskih republikah in pokrajinah letošnja štafeta mladosti, in to iz Kragujevca.

Ob odhodu štafete mladosti na 40. jubilejno pot so v Kragujevcu izvedli program pod naslovom „Modra knjiga 85“. Gre za knjigo pozdravov, ki jo je kragujevska mladina maja 1945 poslala s 150.000 pozdravi, željami in čestitkami ob njegovem 53. rojstnem dnevu. Takrat je šla namreč na pot prva štafeta mladosti. Letošnjo štafeto no palico je izdelal Dragan Perović, ak. kipar iz Beograda, plaketo dneva mladosti pa Branislav Dobanovački.

V Sloveniji se bo štafeta mladosti mudila v aprilu. O sprejemu štafete v posameznih krajih bodo organizatorji iz občinskih konferenc ZSMS pravočasno seznanili mladino in druge občane.

Revirska mladina ima novo vodstvo

Koncem februarja letos so delegati na volilno-programski seji medobčinskega sveta ZSMS revirskih občin izvolili novo vodstvo. Za novega predsednika MS ZSMS revirskih občin so izvolili Saša Ostrožnika iz Zagorja, za podpredsednika Jožeta Goleta iz Hrastnika, za sekretarja pa Bojana Kovačiča iz Trbovelj.

Do zadnje volilno-programske seje so zavsavsko mladino vodili Miro Pirnar iz Trbovelj — predsednik, Helena Čeperlin iz Hrastnika — podpredsednica in Franc Omahne iz Zagorja — sekretar.

XXIX. skok čez kožo

Študenti v TOZD Montanistika pri Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani tudi letos prirejajo svojo tradicionalno rudarsko prireditev Skok čez kožo. Ta prireditev bo že 29. po vrsti, odkar so jo pričeli organizirati. Na tej prireditvi sprejemajo študente montanistike v rudarski, geološki in metalurški stan. Organizator prireditve je ZSMS — Skokov odbor.

Letos so pripravili to prireditev v prostorih hotela Union in Holiday Inn v Ljubljani, in to v vseh spodnjih prostorih. Poleg drugih organizacij združenega dela je sopokroviteljstvo sprejel tudi sozd REK EK z vsemi tremi delovnimi organizacijami, to je do RRRPS, do TET in do RGD. Prireditve se udeležujejo tudi nekateri člani našega kolektiva kombinata. Zaželeno je, da se je udeležijo v rudarskih uniformah.

Pred prireditvijo pa je odsek za rudarstvo pri VTOZD Montanistika skupno z ZRGM-TOM Slovenije organiziral v petek, 29. marca, v Ljubljani na Aškerčevi 20 rudarsko strokovno posvetovanje 1985. Na posvetovanju je imel uvodno besedo predstojnik odseka za rudarstvo dr. Janko Kernc. O pedagoškem delu rudarskega odseka o izpolnjevanju zahtev slovenskega rudarstva in zakonskih določb je govoril dr. Franc Vidergar, o odpadnih vodah in zaščiti človekovega okolja je predaval dr. Drago Očepek. O hidravličnem dobivanju je govoril dr. Jeremič iz Ontaria Kanada. Dr. Rudi Ahčan je govoril o smernicah za uvajanje mehaniziranega odkopavanja v premogovnikih Jugoslavije. Dr. Mirko Perišič, Aleš Bizjak, Momčilo Stojanović in Bojana Grković pa so govorili o uporabi kondicionalne razdelitve verjetnosti o oceni rezerv rude sedimentnega ležišča urana v Žirovskem vrhu. Uroš Bajželj, mgr. Kobal in dr. Stegnar pa o proizvodnji karbonskih škrljavcev s samorodnim živim srebrom z vidika osebne in zdravstvene zaščite rudarjev.

V popoldanskem času pa je govoril dr. Emil Eberl o podzemskem vplinjavanju, Mirko Tomašič o današnjih pogledih na hidrogeologijo premogovnega ležišča Koromačno — Raša, Egidijo Milivoj, dr. Vladimir Abramovič in Ramiz Ševki pa so govorili o rezultatih dosedanjih raziskav in pogledih na razvoj pridobivanja v premogovniku Koromačno s posebnim ozirom na tuje izkušnje. Franc Žerdin je govoril o mehaniziranem odkopavanju premoga po sistemu vertikalne koncentracije s podporjem Hemscheidt — 3200 kN pri uporabi enega transporterja. Jurij Jurančič, Peter Podkrajšek in Albert Šafar so predavali o uporabi sider in vbrizganega betona kot začasne podgraditve rudarskih investicijskih objektov pred vgraditvijo definitivne podgraditve iz litega betona. Na koncu pa je govoril še Boris Hamrla o vzdrževanju rudarskih strojev.

Predavanja so bila omejena na okvirnih 20 minut. Po vsakem predavanju je bila diskusija, udeležili so se jih tudi strokovni delavci, predvsem rudarski, iz tozdov in delovnih organizacij našega kombinata.

Dne 22. junija 1985 bo poteklo 100 let od rojstva akademika, znanstvenika, profesorja in šahista dr. ing. Milana Vidmarja.

Elektrotehniška zveza Slovenije bo to obletnico rojstva enega naših največjih znanstvenikov z elektrotehniškega področja posebej proslavila. Imenovali so poseben častni odbor, ki ga vodi predsednik Mitja Ribičič. Ta bo povezal proslavo tako po elektrotehniški, kakor tudi šahovski strani.

Strokovni program proslave po elektrotehniški plati bo izpeljan v dne 20. in 21. junija. Prvi dan bo v dvorani fakultete za elektrotehniko v Ljubljani podelitev plaketa M. Vidmarja, sledilo bo slavnostno predavanje (dr. Marjan Plaper), poklonili se bodo pred spomenikom M. Vidmarja, na koncu pa ogledali tovarno transformatorjev Energoinvest v Črnučah. Nasednji dan bo v dvorani Elektrogospodarske skupnosti Slovenije v Ljubljani strokovno posvetovanje „Vidmarjevi dnevi“. Govor bo o gradnji velikih energetskih transformatorjev, Vidmarjevi teoriji

sorazmernosti in kriterijsko modeliranje v elektroenergetiki in sodobnih problemih prenosa električne energije. Popoldan bo v Cankarjevem domu zaključna proslava s slavnostnim koncertom. Šahovska zveza Slovenije pa bo organizirala od 5. do 21. junija letos 3. Vidmarjev memorial — šahovski veleturnir.

Dr. ing. Milan Vidmar se je rodil 22. junija 1885 v Ljubljani, umrl pa je 9. oktobra 1962 v Ljubljani. Vse svoje življenje je posvetil elektrotehniko, pa tudi šahu. Napisal je 44 knjig, proslavil pa se je z mnogimi rešitvami s svojega področja, predvsem na področju gradnje transformatorjev in postavil temelje teorije rasti in teorije sorazmernosti električnih strojev. Milan Vidmar pa je bil tudi svetovno znan šahovski vele mojster, odličen pedagog in mojster besede. Od leta 1968 dalje se imenuje po njem Inštitut za elektriško gospodarstvo v Ljubljani, ki ga je postavil na noge, t. j. Elektroinštitut Milana Vidmarja. (t.l.)

Hrvatski rudarji so proslavili svoj praznik

Dne 2. marca tega leta so hrvatski rudarji proslavili letošnji stanovski praznik. Osrednja proslava je bila v dvorani Partizan v Labinu. Pričela se je 2. marca ob 10.30 uri s slavnostno sejo občinske skupščine Labin in delavskega sveta Istarskih ugljenokopov Raša, izvršnih organov družbenopolitičnih organizacij in udeležencev Labinske republike z dne 2. 3. 1921. Sledil je kulturno umetniški program, v katerem je sodeloval pevski zbor SŠC Mate Blažina in RKUD Rudar iz Labina. Precej rudarjev je dobilo razna pisna in denarna priznanja za dolgoletno delo v rudniku.

Ob 9. uri istega dne so se začele športne igre v športni dvorani. Popoldan pa so odprli nov TT center v Labinu.

Hkrati s praznikom dneva rudarjev so občani občine Labin proslavili tudi svoj občinski praznik.

Proslave v Labinu so se udeležili tudi predstavniki našega kombinata oziroma DO RGD, ki že nekaj let izvaja razna investicijska dela za Istarske premgovnike v Raši oziroma Labinu.

Raški rudarji proslavljajo ta dan v spomin na njihov upor v letu 1921, ko so se odločili za bitko za lastno dostojanstvo, pa tudi za večji zaslužek in na koncu za svoj obstanek in za izboljšanje pogojev dela. Šlo je za to, da bi dosegli bolj človeške odnose ter da bi materialne dobrine lahko bili deležni tudi rudarji.

Letos večje potrebe po elektriki

Potrebe po električni energiji so bile v prvih dveh mesecih t. l. v Sloveniji zadovoljne s skupno 1692 milijoni kWh. S tem so bile za 6,8 % večje od tistih v prvih dveh mesecih preteklega leta. Na tolikšen porast napram lanskemu letu v prvih dveh mesecih je najbolj vplivalo izredno januarsko povečanje porabe. V januarju letos je bila kar za 10,3 % večja kot januarja lani, v februarju

pa je presegla lansko februarjsko za 3,6 %.

V prvih dveh mesecih so termoelektrarne v naši republici proizvedle za 1,9 % manj elektrike kot v lanskih prvih dveh mesecih. Tudi proizvodnja v NE Krško je bila manjša za 0,6 %. Pač pa so vodne elektrarne pridobile za 12,8 % več elektrike kot lani v istem obdobju.

Zaloge premoga so bile v začetku marca pri slovenskih termoelektrarnah zadovoljive. Na oskrbo celotne države pa močno vplivajo zaloge vode v največjih akumulacijskih jezerih. V začetku februarja letos je bilo v šestnajstih največjih akumulacijskih jezerih toliko vode, da bi zadoščalo za proizvodnjo 1797 milijonov kWh. V začetku marca pa se je voda v jezerih znižala na količino, zadostno za 1470 milijonov kWh. Vodne rezerve so se tako zelo zmanjšale.

V Jugoslaviji pa je znašala skupna proizvodnja električne energije v prvih dveh mesecih letos 12,5 milijarde kWh, kar je 98,3 % napram načrtu, pač pa 10,9 % nad lanskeletno proizvodnjo v istem obdobju.

Proizvodnja vodnih elektrarn je znašala 4,2 milijarde kWh, kar je 7,9 % pod načrtom, pač pa 16 % nad lanskeletno proizvodnjo v istem obdobju.

V termoelektrarnah na premog je bila dosežena proizvodnja 6,6 milijarde kWh, kar je 2 % pod načrtom ter 7,1 % nad proizvodnjo v lanskem istem obdobju. Jedrska elektrarna v Krškem je proizvedla 0,8 milijarde kWh, kar je 7,5 % nad načrtom. Skupna proizvodnja termoelektrarn na tekoča in plinska goriva je znašala 0,9 milijarde kWh, kar je 32,4 % nad načrtom.

V prvih dveh mesecih smo uvozili 0,5 milijarde kWh, izvozili pa 0,2 milijarde kWh električne energije.

V letu 1565 naj bi po nekaterih podatkih delalo v rudniku že okrog 1000 delavcev, v letu 1575 pa že 1500.

Delo so opravljali kopači, katerih naloga je bila izkopati posamezne komore, njihova pravica pri tem delu pa je bila dedna. Izkopano sol so upravniku solarne prodajali po stabilnih cenah. Delo kopačev in drugih jamskih delavcev so že takrat vodili nadzorniki. Kraljevi uradniki, ki ni bil podrejen upravniku rudnika, je skrbel za tehnično izvajanje del, odgovoren pa je bil tudi za raziskovanje novih zalog soli v slojišču. Zelo važno funkcijo v rudniku so imeli tesarji, ki so skrbeli za izgradnjo jaškov ter drugih jamskih objektov. Njihove mojstrovine smo lahko občudovali na vsakem koraku še danes, saj predstavljajo glavne muzejske objekte, zaradi katerih je postal rudnik mednarodni kulturni spomenik.

Poleg navedenih profilov delavcev je bilo zaposleno v rudniku še znatno število drugih delavcev, različnih specialistov. Posebno mesto oziroma veliko število delavcev je bilo zaposlenih pri transportu izkopene dobrine k jaškom. Delavci so bili razdeljeni v posamezne delovne skupine po specialnosti dela, za katero so bili usposobljeni, ali pa k posameznim jamskim delovnim pripravam, s katerimi so upravljali.

Do XV. stoletja je bilo delo v rudniku sezonskega značaja in je trajalo od jeseni do pomladi. V XVI. stoletju se je povpraševanje po soli znatno povečalo, zato je bilo uvedeno tudi celoletno delo.

Z razvijanjem rudnika in večanjem proizvodnje pa so se pričeli večati tudi problemi v zvezi s horizontalnim in vertikalnim transportom, prežračevanjem, varovanjem rudnika pred jamskimi požari, pa tudi razni problemi v zvezi z delovnimi pripravami za čimvečjo proizvodnjo. V letu 1644 je izbruhnil v rudniku velik jamski požar, ki je trajal osem mesecev. Posledice tega požara so bile izredno velike. V letu 1690 je prišlo do velikega upora delavstva, ki pa je bil krvavo zatrt.

Tudi v času avstrijske okupacije od leta 1772 je rudnik Wieliczka doživljal svoj razvoj, saj so osvajalci dobro ocenili vrednost zaklada, ki je bil skrit globoko v nedrih osvojenih pokrajine.

V XIX. stoletju je rudnik doživel velik razvoj. Spremenile so se odkopne metode, delovne priprave, kakor tudi organizacija dela v rudniku. V večjem obsegu so pričeli uporabljati razstrelivo, konjska vleka je bila deloma zamenjana z lokomotivami, v jami se je pričel prevoz s tirnimi vozički, pričeli so tudi z elektrifikacijo jame. Posebno etapo razvoja predstavlja obdobje med obema vojnama, še zlasti pa obdobje Ljudske republike Poljske po letu 1945, ko je bilo dosti sredstev vloženih v modernizacijo proizvodnje, pa tudi v objekte družbenega standarda.

Trenutno zaposluje rudnik okrog 1500 delavcev, od tega pa jih približno 500 dela pod zemljo, v rudniku.

Po posredovanih podatkih proizvajajo v rudniku trenutno 600 ton soli dnevno. V globini 210 m se nahaja sanatorij za astmatičarje.

Ker so v podzemlju ogromni odkopani prostori, ki so odlično ohranjeni zaradi izredne mojstrske podgradnje, ki v nekaterih delih kljubuje že preko 500 let, so nameravali Nemci med zadnjo vojno v teh prostorih formirati tovarno letal, vendar so jih prehiteli osvoboditelji Rdeče armade. Od številnih odkopnih komor, ki sestavljajo muzejski del rudnika, predstavljajo nekatere prave umetnine in služijo tudi danes še za različne namene. Imena nosijo po nekaterih zgodovinskih osebnostih, svetnikih ali namembnostih. V eni od njih prirejajo občasno športne prire-

Vtisi s strokovne ekskurzije na Poljsko

Ogled rudnika Wieliczka (nadaljevanje)

Dne 9.9.1984 smo obiskali znani zgodovinski rudnik soli, imenovan po kraju Wieliczka, ki je od leta 1978 na podlagi odločitve UNESCO vnešen v listo svetovnih kulturnih spomenikov. Rudnik soli Wieliczka je edini rudarski objekt oziroma obrat na svetu, ki obratuje neprenehoma že iz obdobja srednjega veka do danes. V obstoječem rudniku znaša skupna dolžina vseh objektov, kot so posebne oziroma izrazite odkopne komore, pohodne in transportne poti, podzemeljska jezera, jaški in drugi jamski objekti, okrog 300 km. Rudnik je od zgoraj navzdol razdeljen na devet jamskih horizontov in doseže globino 327 m. Razumljivo je, da z ozirom na veličino in razsežnost rudnika pri enkratnem ogledu obiskovalec ne more dobiti celotne slike obstoječega rudnika, dobi pa lahko splošen vtis, ki je istočasno odličen spomenik materialne kulture z muzejsko-turističnim delom, zdraviliščem in obratujočim rudnikom hkrati.

Rudnik Wieliczka se srečuje kot vsi rudniki na svetu z različno problematiko rudarstva tako v zvezi z izkoriščanjem, odvodnjenjem, zračanjem in drugimi problemi. Kot posebno važno v tehničnem in varnostnem smislu je to, da se v rudniku soli pojavlja metan, zato morajo v tej zvezi spoštovati vsa določila za metanske jame. Posebno pozornost morajo posvečati zračanju in električnim instalacijam in poudarku, da je kajenje v rudniku prepovedano. Na to prepoved so vsi obiskovalci rudnika, tudi muzejskega dela, še posebej opozorjeni.

Nahajališča soli v Wieliczki predstavlja del podkarpatskega področja solnih nahajališč, ki je nastalo v miocenu kot ostanek Miocenskega morja, ki je v času tople in suhe klime izhlapelo. Zaradi kasnejših tektonskih zemeljskih premikov in oblikovanja Karpatov je bilo nahajališče podvrženo tudi velikim tektonskim porušitvam in je zaradi tega zelo komplicirano. Dolžina sloja soli znaša v smeri vzhod-zahod približno 10 km in širina od 0,5 km do 1,5 km ter močnosti do 400 m. Razdeljen je v dve veji. Posamezni solni bloki so veliki tudi do 100.000 m³. Kot prihrbine nastajajo predvsem glin.

Začetek organiziranega izkoriščanja soli v rudniku Wieliczka sega v 13. stoletje, ko so pričeli izkoriščati slano vodo. Že takrat so zgradili tudi prvi jašek, po katerem so spravljali na površino slano vodo.

Zgodovina rudnika Wieliczka je dejansko v prvi vrsti zgodovina človeškega boja z rudarsko dejavnostjo, sukcesivnih spoznanj jamskih gradenj, izboljšav odkopnih metod, borbe in tehnično varnostnih ukrepov zoper jamske oziroma odkopne porušitve, zalitja jamskih prostorov z vodo in zoper jamske ognje.

Danes, po približno sedemsto letih izkoriščanja soli, spominja rudnik na ogromno zgradbo, ki se razprostira vzdolž sloja, dolžine približno 5,5 km, širine približno 1 km in globine 327 m. V času obstoja rudnika je bilo s površine zgrajenih 26 jaškov in približno 180 slepih jaškov v jami. Stare odkopne dvorane, ki imajo tudi veliko zgodovinsko vrednost, se pričenjajo že v zgornji polovici I. obzorja in se razprostirajo do III. obzorja. Pod V. obzorjem so odkopavali zadnji dve stoletji. Na podlagi pismenih sporočil kakor tudi sledi v solnih stenah starih del, se da zaključiti, da se je vršila takozvana suha eksploatacija soli z rudarskimi rokami vse od XIII. in do sredine XIX. stoletja. V XVIII. stoletju so pri pridobivanju že koristili razstrelivo, v letu 1876 pa so uvedli prve zasekavalne stroje.

V začetku so velikim pridobljenim blokom soli posneli robove, da so dobili bloke valjaste oblike, katere je bilo lažje valiti po transportnih poteh. Bloki so tehtali od 300 do 2000 kg. Manjši bloki so bili namenjeni za izvoz. Drobno sol in odpadke velikih blokov so polnili v posebne sode. Že v XV. stoletju so na jašku Seraf pričeli izvažati sol s pomočjo posebnega izvoznega stroja, katerega so vrteli konji. To je bil izredno velik dogodek takratnega časa za rudarstvo v smislu vertikalnega transporta. Razumljivo je, da so bila motala oziroma izvozni stroji v tisti dobi leseni in so služili za vlačenje oziroma izvoz po horizontalnih, nagnjenih in vertikalnih jamskih prostorih. Dosti navedenih eksponatov je še vedno dobro ohranjenih in takratno izvedbo lahko danes samo občudujemo. Prve izvedbe so bile prilagojene uporabi človeške sile. V XVI. stoletju so pričeli uporabljati konje za jamski transport.

V prvih dveh stoletjih je bil vsak jašek posebna eksploatacijska enota, iz katere so se razvijala jamska dela. Povezava posameznih jaškov se je verjetno pričela v II. polovici XV. stoletja. Že v času kralja Kazimirja Velikega v XIV. stoletju se je rudnik zelo hitro razvil v močen obrat rudarske dejavnosti, kakršnega ni bilo v tistem času v evropskem rudarstvu.

ditve, v drugi novoletni ples, znamenite pa so tudi številne kapele z izrazitimi oltarji in drugo opremo ter religiji, ki so vklesani v solno steno in predstavljajo različne motive. Za ilustracijo naj navedemo le nekaj imen: komora Nikolaja Kopernika, komora Kasimirja Velikega, Marije Terezije, komora Bergmandelca, kapela svetega Antona, najlepša pa je kapela kraljice Kinga. Da znajo obiskovalcem precej pokazati, smo videli takoj. Pred vhodom v jamo so nam ponudili skupinsko fotografiranje, ko smo prišli ven, so bile fotografije gotove. V bližnjih kioskih prodajajo številne spominke, vodiče, fotografije in brošure. Zanimanje za muzejski rudnik je veliko, saj ga obišče letno okrog 800.000 ljudi. Za obiskovalce pa je odprt dnevno od 7. do 19. ure, razen 1. januarja, 1. maja, 22. julija, 1. novembra in 25. in 26. decembra.

Obisk v koncentracijskem taborišču Auschwitz — Birkenau

Jugozahodno od črte Katowice — Krakow leži kraj Auschwitz, ki je znan iz druge svetovne vojne kot eno najstrašnejših mučilišč narodov zaslužnjene Evrope s strani Hitlerjevega nacizma. Ta kraj z vsemi dokazi mučeništva ljudskih množic smo obiskali v sorazmerno lepem popoldanskem dnevu, tako da ogled vsaj v tem smislu ni bil preveč tu-roben.

Ob vhodu v nekdanje taborišče, kjer še vedno stoji slavalok s ciničnim napisom „Arbeit macht frei“ — delo osvobaja, nas je sprejela prijazna vodička, ki nas je vodila skozi taborišče in posamezne muzejske zbirke, ter nam razlagala zelo razumljivo, natančno in lepo v našem jeziku, za kar smo ji bili zelo hvaležni.

V Auschwitzu je bilo največje taborišče, v katerem je nacizem ustvaril grozovito zamele o masovnem uničevanju prebivalstva zaslužnjene Evrope, ne glede na državljans-tvo, politično pripadnost, poreklo in vero. Dolgi pet let je služil kot pojem straha za narode okupiranih držav, pa tudi lastnih lju-di.

Prvega septembra 1939 je Nemčija po temeljitih pripravah napadla Poljsko, ki se je upirala združenemu sovražniku od 6.10.1939, ko je Nemčija zasedla večji del poljskega ozemlja, v vzhodni del Poljske pa so vkorakale čete ZSSR — v kraje, ki so ji bili priznani. V premagani Poljski so Nemci pričeli s krvavim barbarstvom, ki naj bi poljskemu narodu prineslo čimveč grozot in mučenja, dokler ne bi bil uničen. Pričele so se akcije SS in SD (varnostna služba) z množičnim zapiranjem in streljanjem množic — tudi žensk in otrok, da bi tako čimprej uničili politično in izobraženo vodilno plast poljskega naroda, predvsem pa, da bi uničili v Poljski številčno močno prebivalstvo židovskega porekla. Da bi se zastavljeni cilji v čimvečji meri dosegli s popolnim uspehom ti-rana, je bilo potrebno najti primeren prostor in način uničevanja. Koncem leta 1939 je bil v Vroclavu, v pisarni višjega načelnika SS, sprejet sklep in dan nalog za formiranje koncentracijskega taborišča. Nalog je bil motiviran z masovnim zapiranjem poljskega prebivalstva na področju Šlezije in Gene-ralne Gubernije kakor so uradno imenovali okupirani del Poljske, razen Prusije, katero so spremenili v nemška okrožja (Reichsgaw).

Po krajšem iskanju primerne prostora so se odločili za izpraznjene kasarniške prostore bivše poljske vojske v Auschwitzu, ki so se nahajali izven mesta. Takšna loka-cija je omogočala nadaljnje širjenje tabori-šča in izolacijo. Odločba za taborišče je bi-la izdana v aprilu 1940. Prvi komandant ta-

borišča je bil Rudolf Höss. 16. junija 1940 so v taborišče pripeljali prvih 728 poljskih za-pornikov iz Tarnova.

V začetku je taborišče obsegalo dvajset zgradb, od katerih je bilo štirinajst pritličnih in šest enonadstropnih. V teku l. 1941 in 1942 so jih zgradili še osem, pritlične pa dvignili za eno nadstropje. Taborišče je obsegalo tudi kuhinjo in pomožne barake. V tabori-šču je bilo povprečno 13 do 16.000 tabori-ščnikov, v letu 1942 pa nekaj časa celo 28.000.

Koncentracijsko taborišče Auschwitz I je postalo matično taborišče, ki pa je postalo kmalu pretesno z ozirom na ekspanzijo tre-tjega Reicha. Že v letu 1941 so zgradili v od-daljenosti treh kilometrov drugo taborišče Auschwitz II oziroma taborišče Birkenau, nato pa v letu 1942 na tovarniških terenih IG Farbenindustrije v Monovicah še tretjega. V letih 1942 do 1944 je bilo zgrajenih še 40 fili-jal, ki so pripadale taborišču Auschwitz III. Vse filijale so bile zgrajene v bližini žele-zarn, rudnikov in različnih tovarn ter so slu-žile kot cenena delovna sila, dokler so bili taboriščniki še sploh zmožni za delo.

Taborišče Auschwitz I in Birkenau sta ohranjena kot spomenika, ki ju obiskujejo številni obiskovalci iz vseh delov sveta. Ori-ginalni obstoječi objekti, kot so zgradba smrti, krematorij I, taboriščne barake, stra-žarski stolpi, stebri z žičnimi ograjami, po katerih je bil napeljan električni tok, ruševi-ne štirih krematorijev in plinskih komor v Birkenau so najboljši dokaz nacističnih zlo-činov. Po podatkih uprave muzeja, ki so jih zbrali znani raziskovalci in strokovnjaki, je izgubilo življenje v koncentracijskem tabori-šču Auschwitz — Birkenau okrog 4.000.000 državljanov Poljske, Čehov, Slovakov, Ru-sov, Francozov, Belgijcev, Grkov, Madža-rov, Jugoslovancev, Avstrijcev, Nemcev, Luk-semburžanov, Norvežanov, Holandcev, Dancev, Italijanov, Romunov, Židov, ciga-nov, Angležev, Špancev, Švedov, Američa-nov in Svicarjev.

Večina žrtev Auschwitza je umrla nepo-sredno po prihodu oziroma dovozu v tabori-šče v posebnih v ta namen zgrajenih objek-tih za uničevanje. Taborišče je bilo usta-novljeno prav v te namene, kar dokazujejo tudi „Spomini“ Rudolfa Hössa, kjer navaja besede Himmlerja: „Mesta uničevanja na vzhodu niso v stanju, da bi omogočila širo-ko akcijo. Zato sem odredil Auschwitz, ker ima ugoden položaj, dobre prometne zveze, poleg tega pa se ta prostor lahko izolira in maskira.“

Večina ljudi, ki so prihajali v taborišče, dejansko obsojenih na smrt, je mislila, da se selijo na vzhod Evrope, kjer naj bi jih čakal drugi dom in delo, kar so jim zavojevalci obljubljali. Zato so ljudje prinašali s seboj tudi različne stvari, predvsem pa dragoce-nosti. Vendar od obljub ni bilo nič. Tovorne vagone, v katere so jih naložili, morda na ju-gu Grčije, na zahodu Francije, na vzhodu ne-kje izpred Moskve, na severu Norveške ali v osrčju Jugoslavije, so prvič odprli na ti-ru, ki se je končal izpred drugega in tretjega krematorija v Birkenau. Dosti starejših lju-di in otrok je bilo že mrtvih zaradi oslabelosti, pomanjkanja vode in hrane na dolgotrajni vožnji. Ko so vagone odprli, so pristopili ofi-cirji in zdravniki SS, ki so izvršili selekcijo. Močne in zdrave ljudi so določili za delo v taborišču, slabotne pa za plinske komore, kjer je po izjavi komandanta Hössa končalo 70 do 80 odstotkov prispelih taboriščnikov.

V plinsko komoro, kjer so deportirance zastrupljali s ciklonom „B“, katerega števil-no embalažo smo videli v posebni dvorani, so prispeli novi „logoraši“, vstopali v naj-boljši veri in prepričanju, da gredo po na-porni poti na osvežilno kopanje. Komora je bila improvizirana kot kopalnica, ki je imela

pod stropom nameščene številne „tuše“, skozi katere ni nikdar pritekla voda, ampak smrtonosni plin. Komora, velikosti 210 m², bi lahko rekli, da spominja na tipično rudar-sko kopalnico. V ta prostor so naenkrat uvedli do 2000 ljudi, nato pa plinsko komoro zaprli in skozi „tuše“ stropa pričeli spuščati ciklon „B“, ki je vse prisotne v komori po-moril v 15 do 20 minutah. Žrtve, ki so jih uni-čevali v Birkenau kar v štirih komorah, so sežigali v krematorijih, pokopavali v skup-nih masovnih grobovih ali pa tudi sežigali na kupih, tako da so jih predhodno polili z bencinom. Seveda si v omejenem času ni-smo mogli ogledati obeh taborišč kot celo-te, saj je taborišče Birkenau zavzemalo kar 175 ha površin, na katerih je bilo postavlje-no preko 300 barak. Danes stoji na tem pro-storu še 45 zidanih in 22 lesenih barak, ki so še sorazmerno dobro ohranjene. Od ostalih barak, ki so požgane, so ostali le še dimni-ki, kot nemi spomeniki nekdanje groze. V taborišču Birkenau je bilo z ozirom na raz-sežnost mnogo več prostora kot v matič-nem taborišču Auschwitz, v Birkenau je bi-lo v letu 1944 naenkrat 100.000 taboriščni-kov. V barakah so bila lesena ležišča v treh nadstropjih. Vsem žrtvam, ki so jih usmrtili, pa tudi živim, so pobrali vse dragocenosti, tudi drugo osebno prtljago. Mrtvim so izru-vali zlate zobe, postrigli lase, odvzeli prsta-ne in uhanе.

Pred osvoboditvijo taborišča 27. januarja 1945 so esesovci hoteli uničiti čimveč sledi za seboj, zato so nekatere objekte tabori-šča minirali, nekaj požgali, vendar je ostalo v posameznih skladiščih še dosti grozovitih in žalostnih sledi nekdanjih prehodnih pre-bivalcev taborišča. Najdene so še ogromne količine postrizanih las, na tisoče parov čevljev, oblek, krtače, pribor za britje, očala, kovčki, proteze udov in slično.

Vse te predmete so organizatorji muzeja zbrali in razporedili v posameznih objektih v ogromnih vitrinah. Najbolj žalosten je po-gled v vitrino, kjer se nahaja velika količina protez nemočnih invalidov, ki so končali tu že itak težko življenje.

V posameznih stavbah taborišča Ausch-witz so urejene muzejske zbirke posame-znih držav. V bloku 17 je muzejski del Jugo-slavije in Avstrije. Naš del zbirke se pričinja z znano fotografijo z beograjskih ulic, spom-ladi 1941. Po posredovanih podatkih je bi-lo v taborišču Auschwitz od 10 do 17.000 Ju-goslovancev.

Med blokom 17 in 16, v katerem je muzej-ski del Češkoslovaške ter taboriščna kuhi-nja, se je nahajal „Appleplatz“ in skupinske vislice, kjer so vršili javne eksekucije. Visli-ce še vedno stojе.

Kot poseben primer nam je bil prikazan blok 11, katerega so jetniki imenovali po grozotah, ki so se v njem dogajale, blok smrti. Uradno je bil ta blok taboriščni zapor. V kletnih prostorih so bile posamezne za-porne celice — bunker imenovane, ter štiri posebne stojne celice, katerih vsaka je me-ri-la le 0,9 x 0,9 m. V njih so zapirali štiri jet-nike hkrati, vhod v celice pa je bil v obliki vhoda v pasjo uto. V zgornjih prostorih tega bloka so bili prostori hitrega sodišča.

Kot poseben „problem“ taborišča so bili cigani različnih dežel. Skozi taborišče je šlo približno 21.000 teh ljudi, za katere se je ob ne-kem obisku zavzel sam Himmler. Posledi-ca tega obiska je bila, da so samo 2. av-gusta 1944 v plinskih komorah pokončali 2897 cigancev, kapaciteta štirih krematorijev v Birkenau pa je bila po podatkih in doku-mentih Centralnega gradbenega urada SS, z dne 28.6.1943, skupaj 4416 trupel na dan. Pepel sežganih trupel so vsipali v ribnik, ki se je nahajal v neposredni bližini krematori-ja št. IV. Pepel so vozili v ribnik po ozkotirni železnici. Taborišče Auschwitz-Birkenau je

bilo osvobojeno 27. januarja 1945 s strani prve ukrajinske fronte Sovjetske armade.

Članom oborožene posadke taborišča Auschwitz-Birkenau je sodilo vrhovno ljudsko sodišče v Krakovu. Komandant taborišča Rudolf Höss je bil obsojen na smrt z obesjenjem, obsodba pa je bila izvršena v neposredni bližini vhoda v taborišče. Vešala še stojijo kot opomin na številna grozodejstva.

Druge zanimivosti:

Poleg navedenih institucij — Rudarskega instituta v Katowicach, Centralne jamske reševalne postaje v Bytomu, Planitorija v parku kulture, Rudnika soli Wieliczka in taborišča Auschwitz-Birkenau, smo si ogledali na poti tudi nekatere kulturne spomenike, ki predstavljajo enkratne dosežke vrhunske umetnosti in arhitekture tisočletne zgodovine na poljskih tleh. Med njimi naj omenim Krakov in Marijino cerkev s čudovitim krilnim oltarjem, delo Weitha Stossa, univerze, ter grad Wawel s Krakowsko katedralo s številnimi spomeniki, grobnicami in sarkofagi poljskih kraljev ter drugih znamenitih osebnosti iz poljske zgodovine.

Kot posebnost našega kratkega bivanja na Poljskem naj omenim nekatera opažanja iz vsakdanjega življenja tamkajšnjih prebivalcev oziroma naših kratkih izkušenj z ozirom na življenjski standard. V trgovinah je založenost sorazmerno majhna z ozirom na sortiman. Tudi blagovnice nimajo takšne izbire kot naše. V nekaterih trgovinah se dobijo tudi sorazmerno lepe stvari, vendar so drage. Uvoženi predmeti se dobijo v posebnih trgovinah „Peveks“, kjer prodajo uvoženo blago od čokolade do kasetofonov in pralnih strojev. V teh trgovinah lahko ku-

puješ samo za tujo konvertibilno valuto. Zaradi tega je tudi povpraševanje po dolarjih, markah, pa tudi po dinarjih, izredno. V takšnih trgovinah se dobi tudi naša Vegeta.

Uradna menjava v času našega obiska v septembru je bila 120,54 zlotov za 1 dolar. Cena kosila v restavraciji je bila sestavljena takole: juha 35 Zl, švicarski zrezek (nič posebnega in obilnega) 461 Zl, solata 52 Zl in pivo 0,35 l 150 Zl, tako da je stalo kosilo 698 zlotov.

Kot zanimivost za naše rudarje naj povem, da stane 0,7 l našega vina Kaštelet 700 zlotov, za približno 4 do 5.000 zlotov pa se dobi slabša obleka, kar pomeni, da je za pet litrov vina treba odpisati iz družinskega proračuna že slabšo obleko. Alkoholne pijače so izredno drage, pa tudi prodajajo se v izredno omejenih količinah in v omejenem časovnem intervalu. Kruha je v trgovinah dovolj, dolge pa so bile vrste pred mesnicami, kjer so prodajali meso (še zlasti pa ribe). En kilogram hrenovk stane 200 Zl, puranje meso 320 Zl, kokošje 180 Zl. Barvni televizor z garancijo stane 165.000 Zl, brez garancije pa 72.000 Zl. Velika razlika v ceni, kakšna je v kvaliteti, ne vem. Kakšni so zaslužki, ne vem nič točnega. V rudniku Wieliczka mi je bilo rečeno, da zasluži rudar približno 18.000 zlotov (za 18 litrov Kašteleta ali za 90 steklenic piva po ½ litra), strokovnjaki centralne reševalne postaje v Bytomu pa okrog 25.000 zlotov, da pa naj bi v rudnikih premoga takšni profili zaslužili približno 40.000 zlotov.

K navedenim podatkom naj povem, da so nekateri predmeti z ozirom na navedene podatke poceni, npr. čevlji, konfekcija, galanterija, ure in drugo, česar pa ne smejo izvažati iz države.

Franc Mlinar

Srebrni znaki sindikatov Slovenije

Odbor za organizacijska in kadrovska vprašanja pri občinskem svetu Zveze sindikatov Trbovlje je sredi marca objavil razpis za predlaganje članov sindikata za večletno prizadevno delo v svojih organizacijah oziroma organih sindikata z namenom, da se jim podeli ob letošnjem 1. maju pet srebrnih znakov sindikatov Slovenije. Predlog za podelitev srebrnega znaka posameznemu članu sindikata lahko vloži vsaka OO ZS po sklepu seje izvršnega odbora ali članskega sestanka. Utemeljene predloge za podelitev srebrnih znakov je treba predložiti do 8. aprila t.l. na Občinski sindikalni svet Trbovlje.

Podobne razpise so predložile Osnovnim organizacijam Zveze sindikatov tudi ostale občinske Zveze sindikatov za svoja področja.

Majsko srečanje pionirjev

Osnovna šola Trbovlje organizira v dneh od 23. do 26. maja letos majsko srečanje. V tem srečanju sodelujejo osnovne šole iz Srbca, Zagreba, Novoga Sada, Čuprije in Trbovelj. Delegacije učencev se običajno srečujejo vsako leto v enem naštetih krajev za dan mladosti, to je 40 do 50 učencev in nekaj mentorjev iz vsake šole.

Letos je organizator petega majskega srečanja trboveljska osnovna šola. Prvi dan bodo sprejemali goste iz drugih krajev, 24. maja dopoldan bodo športna tekmovanja in sprejem gostov pri predsedniku Občinske skupščine, v popoldanskih urah pa bo skupni kulturni program pred Delavskim domom, kjer bo tudi centralna prireditelja za letošnji dan mladosti. Naslednji dan, to je 25. maja, se bodo vsi udeleženci majskega srečanja udeležili pohoda na Vrhe, kjer bo proslava in sprejem pionirjev v ZSMS, sledilo pa bo skupno kosilo za goste in gostitelje z enolončnico. Zadnjega dne bodo gostje odšli v svoje kraje.

Letošnje peto majsko srečanje bo potekalo pod geslom „40. svobodni maj v novi Jugoslaviji“.

Z organiziranjem majskih srečanj se utrjujejo bratske in prijateljske vezi, udeleženci spoznavajo nove kraje, življenje in delo, izmenjujejo pa tudi izkušnje na vzgojnem, kulturnem in športnem področju.

Srečanje v Trbovljah vodi posebna komisija za sodelovanje s pobratenimi in prijateljskimi šolami.

(tl)

Prvomajska avto karavana v Novigrad

Oddelek za družbeni standard pri delovni skupnosti našega kombinata organizira tudi letos prvomajsko avto karavano v Novigrad. Organizira jo skupno z Laguna turistom iz Poreča. Vsa leta doslej se je avto karavana zelo obnesla, saj je precejšnje število članov kolektiva kombinata skupno s svojci preživelo prvomajske praznike ob morju, ob lepem vremenu in dobri oskrbi.

Podrobnejša navodila o organizaciji in izvedbi tega skupnega izleta so bila objavljena z okrožnico št. 17/85 z dne 19. 3. 1985. Iz nje povzemamo najpomembnejše podatke: cena dnevnega penziona v dvo ali tripo-

steljnih sobah znaša 930,00 din na osebo, za štiri dni 3.720,00 din, skupno s turistično takso pa 3.880,00 din. Za petdnevni aranžma pa znaša cena za eno osebo 4.840,00 din. Za otroke do dveh let, sedmih in desetih let so posebni popusti. Skrajni rok za prijavo in plačilo je 15. april 1985. Prijave in vplačilo sprejema oddelek za družbeni standard DS SS, SOZD REK EK, Trbovlje, Trg revolucije 12, interni telefon 216. Za prevoz z avtom v Novigrad in nazaj poskrbi vsak udeleženec karavane sam. Udeleženci prvomajske avto karavane bodo prebivali v hotelu Laguna v Novigradu.

Rudis prejel visoko državno priznanje

Dne 4. marca tega leta v popoldanskih urah je Martin Mlinar, predsednik zbora združenega dela skupščine SRS, izročil predstavnikom poslovne skupnosti Rudis in DO Rudis Inženiring visoko državno odlikovanje RED DELA Z RDEČO ZASTAVO.

Ob tej priliki je M. Mlinar poudaril, da je prispevek Rudisa k našemu gospodarskemu in družbenemu razvoju izredno velik in pomemben za Slovenijo in Jugoslavijo, pa tudi za revirje. Tako je namreč sodilo Predsedstvo SFRJ, ko je Rudis v novembru preteklega leta praznoval 25-letnico svojega obstoja in delovanja. Prav gotovo je Rudis to visoko državno odlikovanje prejel povsem upravičeno, saj je v svojem četrstolet-

nem obstoju na mnogih področjih dela napravil velik korak naprej. Dano priznanje bo prav gotovo velika vzpodbuda za nove dosežke in prispevke k razvoju revirjev, Slovenije in Jugoslavije.

Ob tej priliki je imel krajši govor tudi Boris Malovrh, dipl. ing., predsednik poslovnega odbora poslovne skupnosti Rudis. Zahvalil se je Predsedstvu SFRJ za prejeto državno odlikovanje in poudaril, da sta tako poslovna skupnost, kakor tudi delovna organizacija Rudis zelo ponosna na dosežene uspehe pri delu.

K prejetemu priznanju oz. odlikovanju čestitamo!

(tl)

Osebni dohodki v Sloveniji v letu 1984

V začetku marca t.l. je Zavod SR Slovenije za statistiko objavil poročilo o višini in letni stopnji rasti poprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega delavca v Sloveniji v letu 1984. Iz tega poročila lahko povzamemo naslednje podatke:

- v letu 1984 je znašal povprečni mesečni bruto osebni dohodek na zaposlenega v Sloveniji 37.477,00 din, mesečni čisti, to je netto osebni dohodki, pa 27.222,00 din;
- poprečni mesečni bruto OD na zaposlenega delavca v gospodarstvu je znašal 36.703,00 din, povprečni mesečni čisti oziroma netto OD pa 27.222,00 din;
- letna stopnja rasti OD je znašala za bruto osebni dohodek 48,3 %, za čisti osebni dohodek pa 52 %;
- letna stopnja rasti osebnega dohodka v gospodarstvu pa je znašala za bruto OD 47,7 %, za čisti OD pa 51,6 %;
- v povprečnem osebnem dohodku so upoštevana tudi nadomestila OD za čas bolezn ali druge zadržanosti z dela do 30 dni;
- povprečni mesečni čisti osebni dohodki vseh zaposlenih delavcev na območju Slovenije so se v obdobju januar — december 1984, v primerjavi s povprečjem 1983, povečali za 52 %.

Na prvem mestu je v obeh letih Ljubljana - Center z narodnim dohodkom 905.960 din, na zadnjem pa občina Lenart z zneskom 105.028 din na prebivalca.

V letu 1983 so po objavljenih podatkih zadovoljevale vse našete občine z izjemo občine Krško, ki pa je skočila z dvanajstega na četrto mesto v Sloveniji.

Aktivnost Društva upokojencev v Trbovljah

Pri Društvu upokojencev v Trbovljah so imenovali odbor za pripravo proslave, ki jo nameravajo pripraviti ob letošnjem 10. jubilejnim srečanju trboveljskih upokojencev. Poleg običajnega kulturnega programa in tovariškega srečanja bodo pripravili razstavo različnih izdelkov članov tega društva. Zato so povabili vse svoje člane, da pripravijo za to razstavo košare, koše, peharje, izdelke iz lesa, orodje, svetilke, likovne stvaritve itd. Gre za to, da bi se predstavili člani društva — upokojenci z rezultati svojega dela. Poseben poudarek pa je bil tudi na ročnih izdelkih in izdelkih domače obrti, ki jih izdelujejo upokojenke. Kako bo potekala akcija v bodoče, bodo upokojenci seznanjeni preko Radia Trbovlje ob sredah, ko je oddaja za upokojence. Podrobnejše informacije bodo posredovali tudi aktivisti na posameznih območjih krajevnih skupnosti.

Vlak bratstva in enotnosti bo odpeljal v oktobru

Koordinacijski odbor vlaka bratstva in enotnosti v SR Sloveniji je na svoji seji 5. marca sklenil, da bo letošnji vlak bratstva in enotnosti odpeljal 11. oktobra iz Maribora in z Jesenic, s tem, da bodo oba vlaka združili v Zidanem mostu. V Srbijo bo vlak letos peljal 850 udeležencev iz 33 slovenskih občin. Letos bodo nekdanji pregnanci in njihovi najožji svojci potovali k srbskim gostiteljem le v eni kompoziciji predvsem zato, da bi ohranili vsebino manifestacije in se ta ne bi izrodila v turistično potovanje. Med letošnjimi udeleženci, ki bodo potovali na svoje stroške, bo tudi sedemčlanska republiška delegacija, tričlanska delegacija občinskih skupščin, vodstvo vlaka, zdravstvena skupina, novinarji itd. Pokrovitelj letošnjega vlaka bo Republiška konferenca

SZDL Srbije, sopokrovitelja pa Župa iz Kruševca in SOZD Hmezd iz Žalca.

V Beogradu bodo vlak razdelili na dve kompoziciji, ena bo vozila v smeri proti Kraljevu, druga pa v smeri Titovega Užica. Gostje se bodo vrnili v Slovenijo 16. oktobra. Prijave za udeležbo na tej manifestaciji zbirajo vse občinske konference SZDL do 15. maja 1985. Te morajo vsebovati tudi pisna povabila gostiteljev.

Koordinacijski odbor iz Srbije je predlagal, da bi v obeh jezikih — slovenskem in srbohrvatskem natisnili knjigo o slovenskih pregnancih in njihovih vtisih s potovanj k bratskim gostiteljem.

(tl)

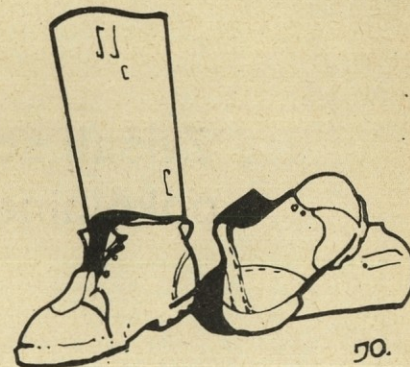
Narodni dohodek po občinah

Koncem februarja letos je Zavod SR Slovenije za statistiko objavil podatke o narodnem dohodku na prebivalca Slovenije po posameznih občinah za leto 1983 ob primerjavi z letom 1982. Podatek je zelo zanimiv za primerjavo med občinami. V Sloveniji je znašal narodni dohodek na prebivalca povprečno 273.527 din in je bil zneskovno za 39 % višji od tistega v letu 1982. Na izračunavanje narodnega dohodka po občinah ima-

jo ponekod določene pripombe — na majhnost družin v Sloveniji in nizkega v nekaterih republikah, kjer so družine večje. Na izračun in primerjave vpliva tudi tečaj dinarja.

V občinah, na področjih, kjer delujejo DO, tozdi in delovne skupnosti našega kombinata, je bil narodni dohodek dosežen takole:

Uvrstitev 1983	Občina 1982	Narodni dohodek v din na prebivalca v letu 1983
4	12	Krško 389.255
8	3	Trbovlje 363.625
39	23	Hrastnik 232.585
42	37	Črnomelj 224.343
46	43	Laško 203.091
60	45	Zagorje ob Savi 155.027

Popravek

V glasilu Srečno št. 1/85 je izšel članek „Vtisi s strokovne ekskurzije na Pojsko“ (prvi del).

V predzadnjem stavku, tretjega odstavka, je pomotoma izpuščena vrstica. Pravilno se glasi: Agregat se sestoji iz reakcijskega motorja, ki porabi pri aktiviranju od 1200 do 2000 l kerozina v eni uri ter proizvaja približno 1000 m³ inertnega plina v eni minuti. Smrtni plin, ki ga proizvaja reakcijski motor, vsebuje le do 2 % kisika, zato je uspešnost gašenja zagotovljena.

Franc Mlinar

Deset let sklada posmrtninske samopomoči

Dne 12. marca popoldne so se zbrali delegati iz trboveljskih ozdov na 10. skupščino sklada solidarnostne posmrtninske samopomoči v Trbovljah, ki deluje pri Društvu upokojencev Trbovlje. Obravnavali so poslovanje sklada v l. 1984 ter sklepali o finančnem načrtu sklada za l. 1985. Sklad je pričel poslovati 5. 2. 1975 in je imel v začetku skupno 9043 članov, od tega 5705 aktivnih delavcev, 3203 upokojencev in 135 ostalih. Članarina je prva leta znašala (do 31. 12. 1980) 120,00 din letno, izplačana posmrtnina pa 5.000 din. Članarina je znašala v času od 1. 1. 1981 do 31. 12. 1984 po 180,00 din letno, od 1. 1. 1985 dalje pa po 360,00 din letno na člana. Posmrtnino pa je sklad izplačeval do 31. 12. 1977 v zneskih po 5.000 din, od 1. 1. 1978 do 31. 12. 1980 po 6.000 din, od 1. 1. 1981 do 31. 12. 1984 po 10.000 din, od 1. 1. 1985 dalje pa po 20.000 din.

Število članov sklada je bilo 31. 12. 1984 skupno 13.000 din, od tega je bilo 8872 aktivnih, 4073 upokojencev in 55 ostalih. Lansko leto so znašali dohodki skupno 2.929.356 din, izplačil oziroma izdatkov pa je bilo 2.539.664,50 din. Iz posredovanih podatkov je razvidno, da je bilo v desetletnem obdobju izplačanih posmrtninskih samopomoči svojcem umrlih za 1959 umrlih članov.

Ustanovitev in poslovanje sklada solidarnostne posmrtninske samopomoči v Trbovljah je v preteklih desetih letih v celoti opravičila svoj obstoj in pokazovala se je nujnost tudi nadaljnjega delovanja.

(tl)

Stara rudniška stanovanjska kolonija v Hrastniku marca letos. (foto: B. Klančar)

— najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo ne more biti nižja od 17.425,00 din, kar predstavlja 85 % najnižje pokojninske osnove;

— starostna pokojnina kmetov je povečana na 6.903,00 din mesečno;

— dodatek za pomoč in postrežbo je povečan na 8.526,00 din oziroma 5.410,00 din mesečno od 1. januarja dalje glede na obseg potrebne pomoči;

— pri majski pokojnini bodo prejeli upokojenci 3.500,00 din kot enkratni letni znesek za rekreacijo;

— predvideno je, da bi bilo povečanje pokojnin že junija tega leta, in to predvidoma za 15 %, o čemer pa bodo še sklepali.

Na omenjeni skupščini je bilo precej govora tudi o tem, ali je res zgolj od dobre volje delavcev odvisno, kako bodo odmerjene pravice upokojencem iz njihovega minulega dela.

Zvišali so pokojnine

Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije - SPIZ, je na svoji seji dne 20. marca 1985 obravnavala vprašanje usklajevanja pokojnin z osebnimi dohodki za in poračun obveznosti za leto 1984. Na kratko povzemamo sprejete sklepe:

— aprilske pokojnine bodo večje za 7 %, upokojenci pa bodo dobili tudi razliko za preve tri mesece letošnjega leta;

— hkrati z aprilsko pokojnino bodo prejeli upokojenci še razliko za leto 1984 v višini 2 % na mesec, kar predstavlja 24,23 % decembrske pokojnine;

— nova najnižja pokojninska osnova je odslej 20.500,00 din mesečno;

— najvišja pokojninska osnova je 86.602,00 din, kar predstavlja 3,1 kratni znesek povprečnega OD za leto 1984;

Seminarji, simpoziji, konference

V času od 23. do 26. 4. in 14. do 17. 5. 1985 bo v Zagrebu seminar na temo: Protieksplzijska zaščita. Organizira ga Elektrotehnično društvo Zagreb s sodelovanjem sozda Rade Končar, tozda Elektrotehnični inštitut, Zagreb. Namen seminarja je, da se na kratko in jedrnato seznanijo vsi udeleženci z delom z eksplozivnimi snovmi — plini, parami, meglami, vlakni in prahom in izsledki, do katerih so prišli organizatorji in drugi sodelavci. Programi proizvodnje so našli svoj odraz v izdelkih, namenjenih industriji in rudarstvu. Med temami, ki jih bodo obravnavali, so tudi tiste z rudarskega področja.

Zveza elektrotehničnih inženirjev in tehnikov Hrvatske (SEITH) organizira v času od 7. do 9. maja 1985 posvetovanje na temo: tehnika elektroenergetskih in telekomunikacijskih instalacij v modernih objektih. Potekalo bo v dvorani Elektrogospodarstva BiH v Sarajevu.

Organizatorji žele, da se udeleženci seznani z najnovejšimi dosežki na področju

tehnične regulative za električne instalacije.

V dneh od 6. do 8. junija 1985 bo v Opatiji VII. posvetovanje o energiji. Pripravljajo ga center za delavsko ustvarjalnost Reka, Zveza energetikov Jugoslavije, Zveza izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jugoslavije in drugi pod pokroviteljstvom Gospodarske zbornice Jugoslavije. Na posvetovanju bodo obravnavali teme o obnovljivih virih energije, racionalni porabi in proizvodnji energije in energiji s posebnim ozirom na varstvo človekovega okolja.

V dneh 1. in 2. aprila 1985 bo v kongresni dvorani zdravilišča Radenci posvetovanje na temo: Graditev hidroelektrarn na Savi in Muri. Prirejata ga Elektrotehniška zveza Slovenije ter Zveza društev gradbenih inženirjev in tehnikov Slovenije. Namen posvetovanja je, da dobe udeleženci čim širši vpogled v projekt graditve hidroelektrarn na Savi in Muri.

Izšel je Revirski inovator

Vinko Trinkaus

Dne 20. februarja letos je izšla prva številka novega glasila, ki nosi naslov Revirski inovator. Bilten izdaja Medobčinska gospodarska zbornica revirskih občin, Trbovlje. Prva številka je izšla v nakladi 500 izvodov na 24 straneh, v ciklostilni tehniki. Ureja ga uredniški odbor, ki ga tvorijo sodelavci iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja. Odgovorni urednik pa je Janez Kužnik. Bilten bo izhajal predvidoma štirikrat letno.

Namen izdajanja biltena za inovacijsko dejavnost je, da pospešuje in uveljavlja inovacijsko dejavnost v revirjih oziroma v revirskih organizacijah združenega dela. Odbor za inovacijsko in inventivno dejavnost pri omenjeni zbornici namreč že dalj časa poskuša najti učinkovito obliko pospeševanja inovacijske dejavnosti. Na misel mu je prišla tudi možnost izdajanja biltena. Ta naj bi namreč pripomogla k razreševanju dilem, ki se iz tega porajajo. Tako pravi urednik v uvodniku.

Bilten bo objavljala prispevke organizatorjev inovacijske dejavnosti in razvojnih skupin, krožkov, komisij za inventivno dejav-

nost, predstavljal bo inovatorje, prispevke iz dela občinskih raziskovalnih skupnosti, predstavljeni bodo inovacijski dosežki in tehnične rešitve, objavljen bo inovatorjev mali leksikon, zbornične informacije, objave inovacij, razpisov itd. Uredniški odbor vabi k sodelovanju vse, ki se zanimajo za področje izumiteljstva, tehničnih izboljšav, koristnih predlogov, industrijske lastnine itd. Prispevke je možno poslati kadarkoli na naslov: Medobčinska gospodarska zbornica revirskih občin — Trbovlje, za „bilten“, Cesta oktobrske revolucije 14, Trbovlje.

V prvi številki je objavljenih nekaj zelo zanimivih prispevkov, med njimi tudi dva, ki se nanašata na ustvarjalnost inovatorjev našega kombinata. Sicer pa se vsak časopis in vsaka revija, kljub jasni, začrtani smeri in vsebinski opredelitvi v začetku išče, tipa in oblikuje svojo fizionomijo, svoj obraz, videz, notranji izraz in svoje poteze. Upajmo, da bo novi bilten v tem tudi uspel in v celoti opravičil svoj namen in svoje poslanstvo.

(T.L.)

Vinko Trinkaus napisal nov roman z naslovom Po štirih letih

Naš dolgoletni, dobri znanec in plodovit pisatelj Vinko Trinkaus, hrastniški rojak in naš bivši sodelavec na rudniku Hrastnik, nas je spet presenetil z vestjo, da je napisal nov roman. Kdaj bo ta roman izšel in pri kateri založbi, po njegovih navedbah, še ni znano. Prvotni naslov romana je bil: Dežela ni postala nemška, po zadnjem sporočilu pa naj bi nosil naslov: Po štirih letih. Uredništvu našega glasila je predložil v objavo XVII., to je zadnje poglavje, ki obsega 25 tipkanih strani. Objavili ga bomo trikrat oziroma v treh številkah in prvi del objavljamo že v tej številki.

V romanu opisuje Trinkaus štiriletno bivanje mladega knapa iz Zagorja. Pred leti je bil sicer dogovorjen s pooblaščenimi predstavniki iz Zagorja, da bi napisal štiri romane z naslovom: Uporniki, vendar do realizacije tega dogovora ni prišlo. Misli na nov roman ni povsem opustil, zato se je lotil pisanja novega romana z omenjenim naslovom. Kakor lahko povzamemo iz njegove obrazložitve, se pisatelju kaže Zagorje kot najprimernejši kraj za opis prepletanja upora in partizanstva, ker smatra, da so prav v Zagorju mladi vsa štiri leta vojne odhajali v partizane. Prav na obrobju sedanje zagorske občine, proti moravškemu področju, je od pozne jeseni leta 1942 nastajal bataljon „Lojzeta Hohkrauta“, ki je štel spomladi 1943 že okoli 120 borcev. Med njimi so bili tudi Zagorjani. Ugotovil je, da je skoraj nemogoče kolikortoliko resnično in pravično opisati upor ter partizanstvo v tako zavednem in razgibanem kraju, kot je Zagorje.

Nekaj junakov mu je le ostalo, zato se je odločil, da opiše enega od teh skozi štiri leta. Pisatelj želi ostati zvest času, zato si lahko izmišlja zgodbe in junake, ne sme pa ponarejati časa. Ne more preko velikih in nelahkih zmag partizanov leta 1941, ker jih takrat še ni bilo. Okoliščine, razmerje sil, oborožitev, vojaška usposobljenost je bila takrat pač takšna. Seveda pa se je z leti to spreminjalo, ker so rasle vojaške izkušnje, pa tudi oborožitev se je izboljševala. Čeprav drugi pisci radi pozabljajo, da je bila zadnja zima za partizane na Štajerskem najhujša, ni pozabil omeniti, da v nobeni prejšnjih zim borci niso bojevali toliko težkih bojev. V romanu pa je opisal tudi prihod partizanov domov in vrnitev v življenje po osvoboditvi s pridobljenimi izkušnjami, pa tudi brez privilegijev. V romanu je opisan kot glavni junak le en partizan, in to ves čas v prvi osebi in velja kot nekakšna spominska pripoved. Vse je zgradil na eni glavni osebi, ki pa je po njegovem mnenju izmišljena. Skušal pa je dati tej osebi korenine kraja, časa in značaja.

Z zanimanjem lahko pričakujemo novo delo Vinka Trinkausa, saj bo v romanu, ki bo imel okoli 400 strani, v dobršni meri orisal boje, trpljenje, pa tudi upanje zagorskega knapa, drugih knapov in občanov, in to ne le v Zagorju, pač pa tudi v revirjih, ki so tako neločljivo povezani že dolga leta.

(tl)

Po štirih letih

XVII. poglavje

Razen tesnobe, ginjenosti, vznemirljivega pričakovanja, nič posebnega, kar bi kazalo, da se po štirih letih spet vračam v kotanjasto dolino, v Zagorje. Nekoliko bolj svečano sem si že zamišljal svobodo. Tako so jo najbrž občutili rojaki, tisti dan, ko so zvedeli — konec vojne, nemška vojska je položila orožje. Lepo je gledati znano, bregove, hiše, železniško postajo in zlovešči bunker, ki so ga postavili Nemci. Najbrž edino, kar so v štirih letih zgradili.

Iz opoldanskega vlaka izstopa tako malo ljudi, da me čudi. Tudi avtobusa ni. Večina ljudi pa me je prepoznala. Vendar med njimi ni nobenega dobrega znanca, da bi stopil k meni, mi v pozdrav stisnil roko. Le s strani me pogledujejo in se čudijo, da sem preživel. Večini prvih partizanov to ni bilo dano.

Na križišču pred Grčarjevo gostilno zagledam prve znance. Fantje in moške so zadržani, vendar se plaho nasmihajo in čakajo, kaj bom napravil. Vsi imajo pred mano slabo vest. Bodisi niso bili v partizanih ali so pozimi pribežali domov in se niso vrnili, drugače bi bili v brigadah. Gledam jih, a nihče ne upa stopiti k meni. Ko se jim nasmehnem, se zganejo. Najbolj podjetni prihitijo k meni, mi stiskajo roke in se nasmihajo. Vprašujejo, kako je z mano, se veselijo, da sem preživel, se malo zresnijo, ko jim povem, da sem bil ranjen in so me odpustili iz bolnice. Bolj pogumne in zvedave so ženske. Vprašujejo, rade bi slišale zanimivo novico, da bi jo potlej pripovedovale naprej. Ni mi do pripovedovanja, cesta ni primeren kraj, povrh tega pa si želim videti obraze, ki so mi bližji. Bolj se smehljam kot govorim. Namigujem, da moram naprej, k stricu Mirku. Edino, kar me prešine; nihče ne potoži, da nimam doma, da bi bil brez strica na cesti.

Stric Mirko me gleda, kot da ne more verjeti, da sem že prišel k njemu. Nato zardi in se začne opravičevati, da ni pričakoval mojega obiska. Najhuje pa mu je, ker mi ne more postreči z ničemer izjemnim, kar bi tako rad. Opravičuje se, pomirjam ga, da sem varen skromnosti, njemu pa je nerodno. Spomnim se, oče, če ni imel denarja, me je poslal h komu na posodo, da je lahko obiskovalcu postregel. Tak je bil tudi stric. Dobro postrežbo gostu je smatral za višek vljudnosti.

Reševale so ga sosede. Ko so zvedele da sem prišel v kolonijo, so prihajale z darilci, ki so jih premogle, v skrbi, da stric nima, kar bi moral imeti za obisk. Nanosile so jajc, bele moke, masti, margarine, kruha, celo kos slanine in suho klobaso. Tudi žganje sta dve prinesli. Nenadno je moj obisk postal praznik soseske, ponosnih ljudi, da imajo v bližini starega partizana.

Nagnetlo se je ljudi v majhno kuhinjo. Na posled so odprli še kuhinjska vrata, da so me lahko vsi videli. In poslušali. Zdaj sem

moral pripovedovati. Najbolj jih je zanimalo, kako je bilo v začetku, ker si še zmerom niso znali prav predstavljati, kako smo že takrat upali v gozd, kako smo lahko preživeali pod tolikšno premočjo.

Po kosilu, ki ga teta Cilka še nikoli ni kuhala tako na tesnem, pred tolikimi zvedavimi očmi, butne v kuhinjo Tine. Užaljen se mršči in mi žuga. Rad bi poočital, a se le zaradi strica Mirka zadrži. Ko me izvabi iz kuhinje, mi precej poočita:

„Zakaj nisi prišel k meni? Misliš, da ne bi dobil kosila?“

„Dobil, pri stricu tudi in še marsikje. Kje pa bom spal? Bom pri tebi?“

Tinetova užaljenost v hipu splahni. Presliši moje vprašanje in mi začne pripovedovati, da je že naročil družbo, kjer bom povedal, kako je bilo. Tine še spotoma naroča, kdo naj pride v gostilno. Kljub njegovi zavzetosti pridejo le trije. Dva sta na ših, enega ni bilo doma, večina najinih vrstnikov pa je še v partizanih. Nekaj tudi v nemški vojski. Ko prisede še nekaj starejših, ko dobimo še nekaj steklenic zadnjega vina — kot nam pripovedujejo — se mi opitemu zazdi, da se v teh trenutkih povračam v mladost. Obujamo spomine, se dopolnjujemo, potlej poslušajo le mene. Ko pa začnemo govoriti, kje bi se dobili v nedeljo, kako vnaprej, se mi razkrije, da se začenja povsem novo obdobje mojega življenja. Ne le zato, ker sem starejši, ker so pretekla štiri leta, ampak se staro življenje z navadami nikoli več ne bo ponovilo! Vojna, zmaga, zametki oblasti, ki se le nakazuje, vse to že kaže, kako bo poslej le drugače. Trenutno nič bolje, večje pomanjkanje kot pred vojno, vendar nekaj med ljudmi se je spremenilo. To čutimo, ne da bi natanko vedeli za vse vzroke. Zapoje mo iste pesmi, a zvenijo drugače, ker manjka nekaj dobrih pevcev, ki so dajali našemu petju zlahtnejši zven.

Tri dni, kot na dobri svatbi, trajajo srečanja, veseljačenja. Tinetu uspeva — sumim ga, da se sklicuje name — da še stakne pijačo, ki je zmerom zadnja, a za zadnjo še prinese steklenico in jo z zarotniškim izrazom na bledeh licih postavi na mizo. S posebno vnemo je prevzel vlogo mojega spremljevalca, ko me zapusti le toliko, kolikor ima službo. Nekaj ur odspi, drugo je z mano.

Četrty dan me Tine sili, naj grem z njim v kolonijo, nekaj pogledat. Noče niti namigniti. Ko zavija proti vratom, ki mi niso znana, ga skušam zadržati. Razposajeno se zareži, odklene in mi z roko zmagoslavno pokaže kuhinjo, opremljeno z boljšim pohištvo, kot smo ga imeli pri nas.

„Tole sem ti lahko priskrbel za zdaj. Pozneje pa boljše.“

Uprem se, da bi stanoval s tujim pohištvo, ki ga nisem plačal. Tine me najprej ozmerja, da sem neumen, nato pa mi dopoveduje, da so iz našega stanovanja pobrali vse, razdelili, v zameno pa sem dobil le nekoliko boljše pohištvo. Le tako staro ni, kot je bilo naše, drugače pa nič boljše. Šele, ko me prestraši, da novega ne bom mogel kupiti, da nimam denarja, stanovati pa nekje moram, ko mi pove, da je to zaplenjeno vermanskem voditelju, ki so ga počili, se vdam.

Ko si ogledam pohištvo, slike po steni, zavese, sedem v kuhinjo za mizo, me preši-

ne, da manjka samo še Breda. Nato se zdrem, zakaj sem se spomnil ravno nje? Le zato, ker sem jo videval v podobni kuhinji, ker sva se že pogovarjala o poroki? Spet me zamika, da bi stanovanje zavrnil, ko se spomnim sestre Ide. Če se vrne iz taborišča, bo tudi ona stanovala pri sorodnikih ali tujih ljudeh?

„Si že kaj razmišljal o službi?“ me vpraša Tine, ko ugotovi, da sem se s stanovanjem sprijaznil.

„Kaj bi razmišljal. Če nisem ostal v vojski, bom pač knap.“

„Si znorel?“ zavpije Tine in me divje gleda. „Še mene, ki sem le nekaj malega napravil za našo stvar, mika v pisarno. Pa ne bi tebe? Povrh tega, saj nisi neumen. Zakaj pa si hodil v meščansko?“

„Doma so hoteli, mama. Upala je, da se bom morda le zrinil v pisarno, k čistemu delu, kot je rekla.“

„No, in zdaj si na tem. Samo glej,“ mi zapreti Tine in me ostro gleda, „da ne boš prisrmodoval. Nekaj poluradnikov je manj, med vojno niso nikogar izšolali, ti imaš zasluge, zakaj ne bi zgrabil za priložnost. Če boš kaj prisrmodoval in se branil, te ne pogledam več. Preveč bi mi bilo nerodno, če bi mi kdo oponesel, kako neumnega prijatelja imam.“

Tine je to povedal s takšno resnostjo, čeprav je le zbadal, da me je udarilo kot z betonom. Toliko bolj, ker sem že sam čutil, da me garanje na odkopu ne mika. Nisem šel v partizane zato, da bi si kaj osebnega priboril. Vendar se mi je v razgovorih razkrilo, da vsi pričakujejo, kako bom poslej nekaj imenitnejšega, dobil boljšo službo, da bom o nečem odločal. To se je zajedlo vame, kot želja, neke vrste pritisk, splošno spoznanje vseh, s katerimi sem govoril. Veliko jih je vprašalo kar naravnost: „Kaj boš pa zdaj?“ Če sem skomignil, so me nejeverno, nekateri pa tudi nabrito pogledali, kot bi me hoteli opomniti, da jih ne bom pretental, ker temu ne verjamejo.

„Ja, jutri bom nesel odpustnico iz vojske ravnatelju. On bo že vedel, kaj potrebuje,“ povem Tinetu.

„Na tvojem mestu bi šel prvo k sekretarju. Saj moraš. Ti si v partiji, on te bo določil, kam boš hodil na sestanke, lahko ti da funkcijo. Zdaj jih kar delijo in določajo. Vsak dan. Če ne bo na občini nič, k rudniku.“

Ne, najprej k rudniku, sklenem. Ravnatelj bo že vedel. Kar bo predlagal, bom sprejel. Pri knapih smo obsojali vsakogar, ki si je izbiral delo.

Do jutra pa se je zajedlo vame, da moram najprej na občino. Vleklo me je, nisem se mogel upreti, čeprav mi je nek drugi glas govoril, da bi moral najprej k rudniku.

Sekretarju Lindiču, ki mi razlaga, da vodi partijo, Osvobodilno fronto, oblast — kolikor je pač že je — ni prijetno. Ne more skriti zadrege, nelagodnosti, da sprejema mene za zdaj le kot člana partije, levj socialist. Tine, ki vse zajedljivo spreobrne, mi je včeraj opit zlobno dopovedoval: „Terenci, ki so bili v bližini doline, so izkoristili prednost in v jurišu zavzeli položaje. Borci ste imeli druga opravila.“ Smejal sem se tej domisllici, zdaj pa čutim, kot bi Lindič prav to občutil kot zadrego. Zbegan ne ve, kaj bi me spraševal: kako je bilo sprva v partizanih, zakaj sem

prišel že domov. Predvsem pa, kaj nameram? Gledam ga v pisarni, med opravo, ki jo je podedoval za Nemci, kako izgubljenodeluje, kot bi ga na silo vtaknili v nekaj, kar mu ni po meri. Ne vem kateri škodoželjni hudič me je zajahal, uživam v Lindičevi zadregi in mu pripovedujem partizanske zgodbe. Šele na koncu, ko že kaže, da ne more več mirno sedeti na stolu, povem, da se odpravljam k ravnatelju rudnika, ki mi bo dodelil delo.

„To je pa krasno,“ se nenadno razveseli Lindič, kot bi bil na novo rojen. „Pri rudniku potrebujemo dobre kadre. Ravno včeraj sem dobil okrožnico iz Ljubljane, da je potrebno postaviti na rudniku personalnega, zanesljivega človeka, ki bo skrbel za kadre. Hkrati bo vodil tudi partijo na rudniku in skrbel za politično delo. Slavko, prišel si kot naročen, ravno v pravšnjem trenutku. Veš, mi moramo, kot v partizanih, delati hitro! Naloga, izvršitev, kontrola, kot so nas učili na političnem tečaju.“

To, da bi delal v partiji, na rudniku, ni bilo v mojem načrtu. Politično delo sem si zamišljal tako kot pred vojno. Zraven, dali mi bodo naloge, jaz jih bom opravljal. Ne pa, kot mi dopoveduje Lindič, vodil, tudi odgovoren. Omeni mi, da bodo z mojim imenovanjem zelo zadovoljni v Trbovljah, na okraju. Zanima me, kdo je okrajni sekretar. Pove mi, da Suh. Povprašujem in zvem, da je to moj znanec iz prve revirske čete, okrožni sekretar Skoja, ki je potlej deloval na Kožanškem, mariborskem okrožju in se nisva videvala. Ko Lindiču povem, od kdaj se s Suhim poznavam, je spet nesrečen in zaskrbljen. Razumem ga, da je prva glava v dolini in o vsem pomembnem odloča. Komaj se je v to vživel in naj ga že nekdo zamenja? Odrešim ga nejevolje, zadrege in se poslovim.

Vem, delo pri rudniku mi ne uide. Vendar je občutek, da grem spet vprašat za delo, čeprav s popolno gotovostjo, da me bo ravnatelj sprejel, le vznemirljiv. Nisem še pri rudniku, le na poti.

Ravnatelju rudnika, mlademu inženirju Bercetu, ki se ga spomnim še izpred vojne, ko je bil asistent pri rudniku, je še bolj neprijetno kot Lindiču. Zbegan pogleduje mojo uniformo, čin, orden, medaljo. Šele zdaj se mi razkrije, da ravnatelj pomišlja, kako najbrž prihajam kot oficir Ozne, ki bo v senci odločal o usodah ljudi. Ravnatelj ni bil v partizanih, po okupaciji mu je bilo pod Nemci vroče in je pribežal na italijansko stran. Kot sem slišal, delal je v rudniku Kočevje, dokler niso partizani proge porušili. Berce se je umaknil v Ljubljano, kjer je podpiral Osvobodilno fronto, v partizane pa ni odšel. Pred mano ima očitno slabo vest. Zaskrbljuje ga uniforma.

„Tovariš ravnatelj, nisem prišel v uniformi zato, da bi se pred vami pokazal, preprosto nimam druge obleke. Starše in sestro so Nemci odgnali, vse naše zaplenili, razdali, tako da sem dobil le stanovanje v koloniji, s pohištvo, vendar brez oblek. Nikar ne skrbite, ne bom hodil v uniformi v službo. Vsaj ne z vojaškimi oznakami,“ mu dopovedujem. Kako pomirjujoče delujejo moje besede. Morebiti tudi glas. Prvič se nasmehe. „Tule imam odpustnico, ne jemljite vse zares, kar piše. Po naključju je bil komandant, ki jo je napisal, moj stari znanec.“

Ravnatelj pozorno bere. Zazdi se mi, da sem videl nov preblik v njegovih očeh. Najbrž ga je vznemiril čin ob podpisu. Podpiskovnik, to je bil menda najvišji čin med štajerskimi partizani. Vsaj vojaški.

„Sekretar iz občine mi je že telefoniral. On je dobil okrožnico, meni jo bodo najbrž še poslali, da bi postavili personalnega referenta. Strinjam se s sekretarjevim predlogom,“ mi dopoveduje ravnatelj. Nato se za hip zamisli, okleva, nato le povpraša: „Naj bi vam izpraznil to pisarno? Boljše nimamo.“

„Ne ne, nek prostor mi boste že dodelili. Ne vem natanko, kakšno naj bi bilo moje delo, niti ne, če sem zato sposoben. V pisarni še nisem delal. Res sem nekaj hodil v meščansko, večino tega, kar pa ni bilo za pisarno, sem pozabil. V partizanih pa je bilo pisanja strašno malo.“

„O, nič ne skrbite. Hitro se boste znašli,“ me vesel bodri ravnatelj. Gleda me zelo prijazno, kot bi bil vesel, da bova sodelovala. „Čeprav domnevam, bodo tudi pri drugih rudnikih, večjih tovarnah postavljali personalne referente. V glavnem bivše partizane. Vi pa, kot sem slišal, imate pred drugimi prednost. Po mojem prepričanju ne boste slabši od večine, ampak med najboljšimi.“

To me je pomirilo. Nisem premišljal o drugih, da bo to nekaj novega, vpeljeno povsod. Če bodo drugi, brez šol zmogli, bom tudi jaz. Ravnatelj le tako visoko ceni moje novo delo, da preseli tajnika rudnika v drugo pisarno, jaz pa bom delal v bivši tajniški pisarni, nasproti ravnateljevi. Predstavi mi tudi administratorko, ki jo poznam še od prej. Mirna, samska, kot so govorili vestna uslužbenka, Matilda. Ona bo celo lahko popravljala moje dopise, slovnične napake.

Delo v pisarni ni težko, ni ga veliko. Vse novo je šele v nastajanju, ni se še razpletlo, da bi polno zadihalo. Le nove organizacije ustanavljamo skoraj vsak teden. Skoraj vsak dan se sproti pogovarjamo, kdo bo kaj prevzel. Ker je partijsko članstvo pomembno, sodelovanje v partizanih ali s partizani skoraj pogoji, me tako dolgo mehčajo, dokler ne pristanem za vodenje, članstvo v različnih novih odborih. Kljub pomanjkanju v dolini vre veselje. Če je le mogoče, pripravimo zborovanje, povorko, zelo radi bakljade, kjer streljamo kot v manjših spopadih.

Premog postaja kri industrije. Zvemo, da bodo rudarje, železničarje med prvimi odpustili iz vojske. In res, kmalu se v dolino vrne večina partizanov. Ostali so le nekateri častniki. Vračajo se tudi iz koncentracijskih taborišč bivši nemški vojaki. Med vojno je padlo, bilo pobitih preko štiristo Zagorjanov. Večina drugih je zdaj že v dolini. Preko Rdečega križa sem dobil sporočila, da je Ida živa. Ne morem razumeti, kaj je krivo, da se še ne vrne. Kakšna bolezen?

Bredinega očeta srečam po naključju, na cesti. V zadregi me gleda in čaka na moj nasmeš, da me bo lahko pozdravil. Naposled, stari je bil z mano zelo prijazen, na moji strani, proti babnicama, kot se je posmihal. Pomaham mu. Skoraj steče proti meni.

„Si le prišel domov, te ni zadelo,“ se nekoliko zbehan srečen smehlja. Gleda me ljubeznivo, s kančkom bolečine v krotkih očeh. „Toliko krogelj je šlo po sreči mimo.“

„Tri so me le piknile,“ se posmejem. Počasi vlečem roko k sebi, ki jo stari kar noče

izpustiti. „Ampak bile so... drobne, tako, da so šle skozi.“

Stari se po teh besedah odobrovolji. Kot bi ga zadrega minila. Gleda me ginjeno, proseče. Teško diha, zbira pogum. Po daljšem oklevanju se le odloči in zmenca:

„Naša trapa, babnice,“ se upravičujoče zmrzne in skomigne z rameni. „Kar ni mogla strpeti in strah jo je bilo. Na avstrijsko je ubežala, a ni poročena. Po mojem jo strašno mika, da bi se vrnila. Če bi dobila kakšno sporočilo, da se ji ne bo nič zgodilo, precej bi bila nazaj. Se spomniš, kako sem ti omenil, kako je hudičevka nemirna. Za svojega bi napravila vse: dala zadnjo stvar ali ubila.“

Nekoliko lažje mu je, ker mi je le povedal, kar ga je težilo. Napet čaka, kaj bom porekel. Stari ne razume, me prešine. Vse premeša, da bi naposled dobil, kar si želi. Zaslutim, da bo vse povedal ženi, morda pisal tudi Bredi, zato se odločim, da mu povem odkrito vse, da se ne bo česa nadejal.

„Omenili ste mi, kakšna je Breda. Ne pa, da je tako slaba. Če je že tako privržena moškemu, saj ga ima. Naj bo z njim. Kar drži naj se ga. Kot sem zvedel v partizane, ima veliko kmetijo, jaz nimam ničesar. Če me je imela rada, lepo je to pokazala. Fant v partizane, ona pa precej z nemškim soldatom. Iz užaljenosti, jeze? Lepa užaljenost, če gre fant v partizane, da se z Nemcem. In vi, res se niste nikoli posebej trkali po prsih, da ste zaveden Slovenec. Vendar — tu ste rojeni, naš jezik govorite, mislim sem, da tudi čutite po naše: Toliko vam povem, če bi moja hčer hodila z nemškim soldatom, tako bi jo prebunkal, da bi bila pisana. Ste jo vi kdaj pretepli, ji zagrozili, da jo boste pognali od hiše zaradi sramote, ki vam jo je pripravila?“

Po mojih očitkih je bil stari videti kot pretepen. Morebiti je šele zdaj v popolnosti dojel, kako sebično je ravnala njegova hčer. Ženski sta zmerom držali skupaj, on, dobričina je bil proti njima nemočan, popustljiv. „Ja, na svoj način imaš prav,“ mi je potr potkimal. Zakrilil je z rokami. „Meni, tudi če ne bi bil tak partizan, kot si bil, bi bilo najbolj ljubo, če bi se z Bredo vzela. Zmerom si mi bil strašno všeč.“

„Zakaj potlej niste tako vzgajali hčer, da bi bila pametnejša in bi se bolj ravnala po vaših željah. Če bi to napravili, bi se z Bredo poročila. Strašno sem jo imel rad, zaradi nje sem celo v prvo odložil odhod v partizane.“

Stari, toliko da ni zajokal. Proseče me gleda, usta živčno pregiba, z rahlim upanjem čaka na čudež. Ne želim ga pustiti v utvari, pa mu le priklimam in se brez pozdrava odpravim naprej.

Stanovanje, kot, kamor se zatekam le spat, me navdaja s puščobo. Kolonija, kuhinja z vzdanim štedilnikom, v katerem je skoraj zmerom gorelo, me spominja na našo družino. Bili smo štirje, prav srečni, zdaj sem sam.

Od preživelih iz koncentracijskih taborišč sem zvedel, kako je bilo tam. Pripovedovali so, da je bilo hudo, a nihče ni upal povsem odkrito povedati najhujše. Preveč bi spet zabolelo, če bi natanko obudil spomine na grozote. Vseeno se mi razkrije, da so z očetom in materjo le poskusili, koliko bosta zdržala. Mama je morala umreti že po dobrem mesecu v taborišču, oče je držal dva

meseca dalj. Morala sta premišljati tudi o meni. Ne samo, kako mi je v partizanih, tudi o tem, da sta zaradi mojega partizanstva v taborišču. Doživljati morata najhujše, preprosta človeka, ker se je njun sin uprl, ni prenesel, da bi živel pod Nemci. Zato sta morala moja starša umreti v tolikšnem pomanjkanju in strahotah.

Po sestanku nisem odšel v gostilno, ampak domov, da preberem brošuro, ki so nam jo dali na sestanku. Lenin: „Trije viri marksizma“. Počasi se prebijam skozi razmišljanja, ki so mi znana in nova, ko zaslišim plaho trkanje na vratih, šepetajoč pogovor. Zakličem: „Naprej!“ Vrata se odpro in med podboji zagledam sestro Ido, ki me v solzah gleda in ne stopi naprej. Nato boleče kriknem:

„Slavko! Si le preživel!“

Steče proti meni, me objame, poljubi na lice, nato nasloni glavo na prsa in presunljivo ihti. Zaslutim, da so te solze namenjene staršem, ki se ne bosta vrnila. Trepljam jo po ramenih, presunjen šepetam na uho:

„Koliko hudega si préstala, revica. Najhujše je za tabo, mi pa smo svobodni.“

„Slavko, kako jih sovražim, prekleto. Kolk sem jih v mislih ubila, kako sem trpela, ko nisem videla niti ene njihove smrti. Si jih ti veliko ubil? Tudi zame?“

„Nekaj že, Ida. Prva dva sam, posebej.“

Ida me močno stiska, njene solze se mešajo s srečnimi vzkliki. Nato me še s pestjo tolče po hrbtu. Za nekaj trenutkov obmiruje, nato z drhtavim glasom vprašuje:

„Danči je preživel? Si ga poklical v partizane, sta bila skupaj, kot sem ti naročila?“

Zaboli me, hudo. Nisem pozabil, vendar sem odlagal. Ida je bila prepričana, da bom partizanih le okrog Zagorja, da bomo v neprestanih povezavah. Ni mogla slutiti, da bo vojna tako dolgo trajala. Še manj, kot me bodo vodile partizanske poti.

„Dve leti sem bil kot obveščevalec na Saletškem območju, to je okrog Šoštanja. Nobenih stikov z Zagorjem nisem imel. Danči je prišel v partizane jeseni triinštiridesetega. Bil je v Pohorski brigadi, prej komandir, zdaj pa je vodnik, s činom zastavnika premeščen z divizijo v Vojvodino.“

„Živ je, živ,“ je srečna vrisnila Ida in me začela biti s pestjo po prsih. „V najtežjih trenutkih, ko sem že obupovala, sem si govorila, da je Danči živ, da moram zaradi njega zdržati. In sem zdržala. Slavko ali se že lahko odpeljem v Vojvodino?“

Povem ji, da lahko, saj so tudi divizijo prepeljali v Vojvodino. Nekaj časa se pogovarjava le o poti, Dančiju, dokler se ne spomnim, da je sestra najbrž lačna. Povprašam jo, prizna mi, da se je suhe hrane že preobjedla, da bi rada večerjala nekaj toplega. Pokažem ji, kaj premorem, Ida pa začne precej pripravljati večerjo. Vmes ji moram pripovedovati. Ob vsaki naši zmagi je navdušena, ob hudih trenutkih, ko nam je šlo za nohte, stoka. Tako prizadeto podoživlja naše boje.

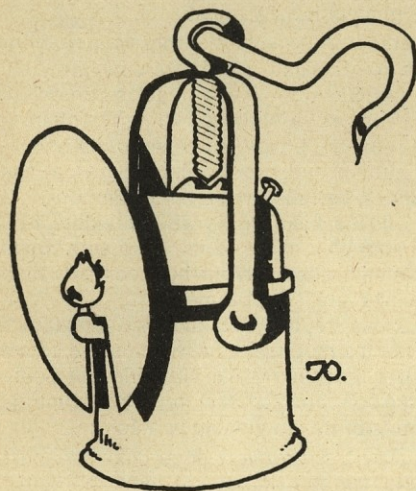
„Slavko, ne smeš biti hud, o tem sem veliko premišljala: te je bilo strah v partizanih?“

„Bilo, Ida. Velikokrat. Že v samem začetku in potlej dolgo. Nekoliko sem se strahu otesel, ko prvič nismo bežali, ko sem ubil prvega Nemca in ga videl mrtvega. Enkrat sem tudi brezglavo bežal. Potlej sem se le

toliko zbral, da sem grizel strah in si dopovedoval, da se moram bojevati, da je to moja dolžnost, če sem partizan. Sčasoma je bilo manj strahu, povsem izginil pa je le na trenutke. Ko sem opazil nanj. Zdajle si kar ne morem prav zamisliti, kako bi bilo, če bi moral spet streljati. Upam, da je to dokončno za mano. Bilo je dolgo, hudo, morali smo, da bo poslej bolje. Zdaj je še hudo, najbrž bo še trajalo, ampak smo le na svojem.“

„Kako pa z Bredo?“ previdno vpraša Ida in me postrani pogleduje.

(se nadaljuje)

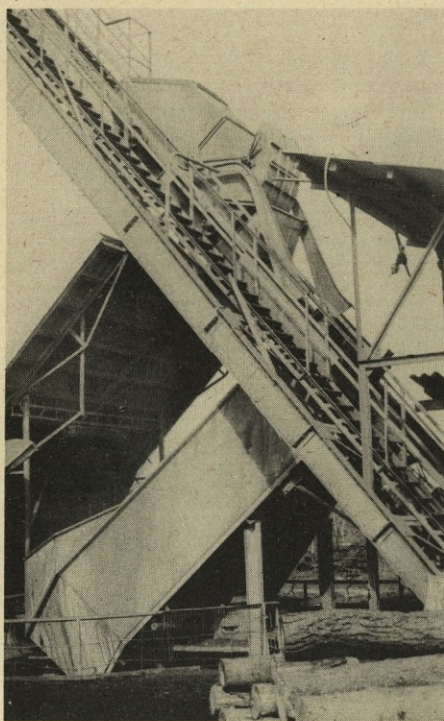

Karlo Gorjup

Rudarjeva jesen

Stoji na hribu star rudar
od sonca obsijan.
Sklonjen gleda čuden svet spominov.

Minila leta so,
ki v jami temni
jih je prebil,
lasje so osiveli mu od dela,
jesen življenja
lepa mu je kot pomlad,
prepolna mu je duša
le spominov,
in vendar je dočakal
tisti boljši srečni svet,
ko človeku smeje se le sreča.
Kolesa na jašku
preteklost vrtijo
in spuščajo spomine v globino,
v temo,
kjer znoj mu oblival je čelo,
zdaj stroji
brnijo in hrumijo.
Kolesa na jašku
preteklost vrtijo
in spuščajo spomine v globino.
Ni žal mu za žulje
in gube na obrazu;
s ponosom nosi v sebi
te spomine.

Rudnik Kanižarica — izstresališče skipa na gumijasti trak (foto: A. Bregant)

Smrt pod zruškom

Spet na nočni šiht je šel,
si v noč zavriskal je vesel,
je vrisk odmeval čez gore,
za njim hitele so želje.

Naj sreča mila bo s teboj,
vsakokrat pa tud' nocoj,
naj dnina mine brez gorja,
da spet vesel bo smeh doma.

Strašni zrušek kar namah,
nastal po jami je preplah,
znojnih knapov silna moč,
tako prišla je na pomoč.

Vsem tovaršem je hudo,
solze silijo v oko,
v črnem blatu tvoja kri,
v neznano ti strme oči.

Kaj mar mi zdaj je nagelj rdeč,
ki v vrtu cvete mi duhteč,
saj več ne bo mi rekel zanj,
a bil je princ iz mojih sanj.

On v ranem grobu mirno spi,
dekle pa v kamrici blede,
v solzah premaguje bol,
pozabljen pa ne bo nikol'.

Marica Grešak-Jakopič

Izposojeni trenutki resnice

Skrivnost življenjskega uspeha poznajo
le tisti, ki niso uspeli.

Collins

Človek mora že nekaj vedeti, če hoče skriti,
da nič ne ve.

Ebner — Eschenbach

Predstavljal si je ljudi takšne, kot so zares,
kot insekte, ki se med sabo žro na majem atomu blata.

Voltaire

Nesmiselno je deliti ljudi na dobre in zle.
Ljudje so ali očarljivi ali dolgočasni.

Wilde

Kadar vam filozof odgovori, ne razumete
več niti vprašanja, ki ste mu ga postavili.

Gide

Bedaki tudi danes vse vedo, razen tega,
da so bedasti.

Donadini

Modrec opazi vse. Bedak daje k vsemu
pripombe.

Heine

Fantazija je pomembnejša od znanja.

Einstein

Od fanatizma do barbarstva je le korak.

Diderot

Kako gol in pust bi bil videti marsikateri
košček zemlje, če na njem ne bi rasel plevel!

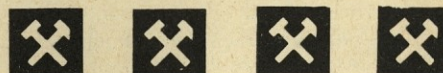
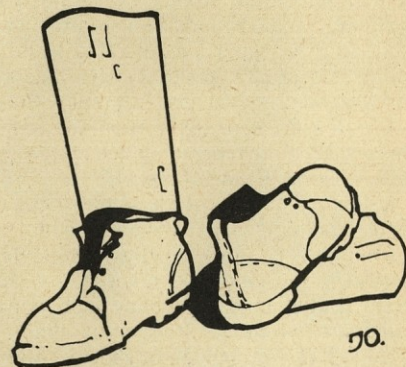
Raabe

Od svojih sovražnikov pametni ljudje zvedo
mного koristnih stvari.

Aristofan

Izguba denarja je lahka izguba, izguba
časti je velika izguba, izguba hrabrosti je
nepopravljiva izguba.

Goethe

Žlahtna beseda, melodija, slika

V zadnjem mesecu dni se je zvrstila v kulturnih domovih, krajevnih skupnostih in drugih prostorih vrsta kulturnih prireditev, ki so jih izvedla domača ali gostujoča kulturna društva in poklicne skupine. Nekaj jih navajamo v tem pregledu.

Gledališke predstave

V četrtek, 21. 2. 1985 ob 18. uri, je bil v mladinskem klubu Trbovlje (dom Partizana) literarni večer poezije iz Mladih potov. Izvedla jo je pesniška skupina Mobraska Z. Hkrati je fotografa M pripravila razstavo v tem klubu.

Dne 22. 2. 1985 je v bil v Delavskem domu v Hrastniku abonmajski večer pantomime. Nastopila sta umetnika Andres Valdes in Jana Kovač s pantomimo Človek in njegovo delo.

Dne 25. 2. 1985 je slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane gostovalo v Hrastniku z delom Šola za klovne, v okviru pionirskega abonmaja. Dne 8. marca so nastopili v Delavskem domu v Zagorju člani gledališke družine iz Mlinš. Zaigrali so enodejanko Podlaga zakonske sreče.

Koncerti

Moški pevski zbor Zarja Svobode Center iz Trbovelj je izvedel 7. marca popoldan koncert narodnih in umetnih pesmi v domu upokojencev na Izlakah. Naslednji dan, 8. marca, pa so nastopili na odru Delavskega doma v Trbovljah za članice kolektiva STT. Oba koncerta je vodil Rihard Majcen. Zarja je imela v začetku marca svoj občni zbor. Zbor so pomnožili z mlajšimi pevci. Skupno jih je sedaj 51. Lani so nastopili 44-krat v raznih krajih Slovenije in deloma Hrvatske. Začeli so s pripravami na proslavo svojega 55-letnega obstoja.

ZKO Trbovlje in Vzgojno varstvene ustanove Trbovlje so izvedle 7. marca ob dnevu žena proslavo, na kateri so nastopili cicibani s programom: Vesela pesmica. Istočasno so nastopili učenci OŠ PE Ivana Cankarja v Svobodi II z recitacijami, petjem in baletno skupino glasbene šole Trbovlje.

V začetku marca je Rudarska godba Hrastnik pripravila komentiran koncert za osnovnošolce in dan kasneje celovečerni koncert „Rudarska godba - 40 let v svobodi“ pod vodstvom Franca Grebenška. Ob tej priliki je Zveza kulturnih organizacij Slovenije podelila godbi odličje Svobode z zlatim listom.

Likovne razstave

Od 5. do 15. marca 1985 sta razstavljala v avli Razvojnega centra v Celju Franc Kopitar, ak. slikar, in Vanda Besednjak. Kopitar

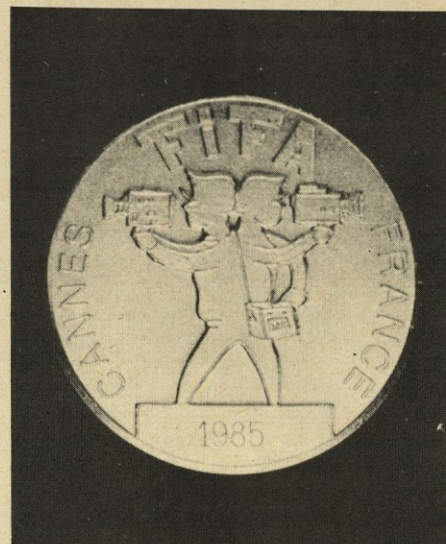
je razstavjal sedem najnovejših pokrajinskih akvarelov, Besednjakova pa trideset umetno oblikovanih steklenih izdelkov uporabnega značaja (vaze in podobno). Člani likovne sekcije RELIK Trbovlje so ob dnevu žensk pripravili dve likovni razstavi. V prostorih TET je pet članov razstavljalo dvajset del, v domu upokojencev Franca Salomona pa prav tako dvajset del ostalih članov sekcije. Odprti sta bili deset dni.

Dne 8. marca so v Delavskem domu v Zagorju odprli razstavo risb in slik slikarke iz Zagorja.

V Hrastniku so v Delavskem domu ob tej priliki odprli razstavo slikarke Stanke Jenko iz Izole in ročnih del članic Društva upokojencev. Podobno razstavo ročnih del so pripravili tudi v KS Dol in Hrastniku.

Od 14. do 24. marca je bila v likovni galeriji Trbovlje v Delavskem domu razstava na temo: Kako nastaja grafični list. V dopoldanskem času so tudi nazorno predstavili to nastajanje za organizirane skupine srednješolcev, popoldan pa za druge obiskovalce. Pripravila sta jo Kulturna skupnost Slovenije in ZKO Slovenije.

V avli Elektroinstituta Milana Vidmarja v Ljubljani je marca t.l. razstavljala svoja olja Ernest Špiler, član Relika, sicer zaposlen v DO TET. (tl)

Zlata medalja za mlade filmske ustvarjalce likovne sekcije RELIK v Trbovljah, ki so jo prejeli 14. februarja 1985 v Cannesu - Francija, za nagrajeni kratki risani film $1 + 1 = 3$ in film Zamuda. Risanki so pripravili mladi likovniki RELIKA, režirala je Vanda Besednjak, mentor je bil Franc Kopitar, ak. slikar, posnel pa je oba filma Kinoklub mladih iz Zagorja. Filma sta bila predvajana na festivalu Internacionalnega filma in avdiovizualnih sredstev, FIFA. (foto: B. Klančar)

Rudarstvo in energetika doma in po svetu

V dneh 26. in 27. februarja letos je potekalo v kongresni dvorani v Grand hotelu v Prištini - Kosovu, prvo jugoslovansko posvetovanje u rudniški geologiji. Posvetovanja so se udeležili tudi naši predstavniki. (foto: A. Bregant)

Jugoslovanski premogovniki ob začetku leta

Z energetske bilanco je predvideno, da bi letos jugoslovanski rudarji nakopali skupno 70 milijonov ton črnega in rjavega premoga ter lignita. Tako kot že dolga leta, bo ta količina premoga v bistvu razdeljena med posamezne kategorije porabnikov — kupcev, na termoelektrarne, industrijo, deloma železnico, deloma pa tudi trgovine. O kakšnem prostem tržišču premoga bi težko govorili. Dokaz temu je, da je to v bistvu posledica omejenih proizvodnih možnosti premogovnikov, ki le s težavo dohajajo svoje proizvodne načrte. Tudi letos se bo ponovila ista pesem; če v letošnjem letu ne bo možno investirati vsaj 70 milijard dinarjev za odpiranje novih proizvodnih zmogljivosti, rekonstrukcijo ter modernizacijo obstoječih premogovnikov, uvoz mehanizacije, zagotovitev rezervnih delov in nabavo zaščitne opreme v tujini. Strokovnjaki ocenjujejo, da je letna proizvodnja 70 milijonov ton premoga največja dana možnost pri bistveno nespremenjenih pogojih gospodarjenja. Da bi lahko izpolnili letošnji proizvodni načrt, bi morali jugoslovanski premogovniki dobiti porabnikom premoga 5,8 do 5,9 milijona ton premoga mesečno. Že v samem začetku, to je v januarju 1985, ni bila dosežena tolikšna proizvodnja. Nakopanega je bilo skupno le 5.202.000 ton, to je celo nekoliko manj, kot je bilo nakopanega premoga v lanskem januarju. K temu so seveda precej pripomogle vremenske težave, predvsem na površinskih kopih. Nizke temperature, mraz, debela snežna odeja, vse to je vplivalo, da se je bistveno zmanjšala proizvodnja na površinskih kopih. Težave pa so nastopale tudi v prometu pri premogovnikih z jamskim kopom. Led je pokrival transportne trakove, manjkalo je olja za stroje, ki ne zmrzuje pri nizkih temperaturah. Vemo, da imajo v svetu opremo prirejeno za delo tudi v polarnih pogojih, vendar je ta oprema mnogo dražja in jo zato tudi niso kupovali. Dve zadnji hudi zimi sta zadostno opozorilo, da bo treba verjetno tudi takšne stroje nabavljati, ker hladni valovi kot kaže ne bodo obšli naših krajev. Mnogi rudarji niso mogli pravočasno na delo zaradi težav na cesti in železnici. Manjšo proizvodnjo v januarju bodo prav gotovo nadoknadili v naslednjih mesecih.

Proizvodnja premoga v januarju je znašala takole: 29.000 ton je bilo črnega premoga, rjavega premoga so nakopali 889.000 ton, proizvodnja lignita pa je znašala 4.284.000 ton. To pomeni, da je znašala letošnja januarska proizvodnja premoga v Jugoslaviji 98.000 ton manj kot lani. Ker je bilo v zimskem času občutno pomanjkanje premoga, so v Splošnem združenju premogovnikov Jugoslavije ocenili, da je treba uvoziti iz tujine okoli milijon ton premoga. Po drugi strani pa načrtujejo izvoz 450.000 ton premoga, da bi premogovniki lahko prišli do potrebnih deviz. Zahteve po premogu so torej mnogo večje od proizvodnih možnosti premogovnikov. Po drugi strani to povpraševanje in pomanjkanje premoga dokazuje, da so imeli planerji prav, ko so načrtovali proizvodnjo premoga v letu 1985 v višini 82 milijonov ton. Znano je, da ta program ni bil izpeljan, ker je vsako leto manjkala predvsem tretjina potrebnih sredstev. Ocenjujejo, da bo v letu 1990 potrebnih 90 milijonov

ton premoga. To pa bo možno doseči le, če bo zagotovljenih 200 milijard dinarjev za nova investicijska vlaganja. Prav tako bo treba zagotoviti še 50 milijard dinarjev za vzdrževanje obstoječe ravni proizvodnje. Cene premoga pa ne gredo vstric z rastjo cen ostalih vrst energije — naftnih derivatov in elektrike, medtem ko združevanje dela in sredstev na katerikoli osnovi ne daje pričakovanih rezultatov. Načrti o bodoči proizvodnji premoga nakazujejo, da je treba premog realne vrednotiti in premogovnike razbremeniti nekaterih obveznosti. Nujno potrebno bi bilo omiliti carinsko politiko ter izvesti reprogramiranje dolgov. Brez teh in podobnih ukrepov ne bo možno pričakovati zadostnih količin premoga v naslednjih letih, kajti odpiranje novega premogovnika traja od šest do osem let. Torej je tudi pričakovanje proizvodnje premoga v višini 90 milijonov ton v letu 1990 pod velikim vprašajem.

Premog pri Čačku

Blizu Čačka v vasi Mrčajevci so ugotovili 24 milijonov ton rezerv premoga. To je privedlo strokovnjake do tega, da so pričeli izdelovati elaborat o postavitvi zmogljivosti za pričetek odkopavanja tega premoga. Potrebnovali ga bodo predvsem za potrebe industrije v Čačku, Kraljevu in drugih bližnjih krajih v Srbiji. Premog ima lastnosti lignita in računajo, da naj bi znašala letna proizvodnja okoli 300.000 ton, to pa po njihovem mnenju tudi zadostuje za rentabilno poslovanje in ekonomsko upravičenost odpiranja novega premogovnika.

Miljevina odpira površinski kop

Rudnik Miljevina pri Foči, ki deluje v okviru sozd Titovi premogovniki, načrtuje odpiranje novega površinskega kopa premoga. V kraju Budanje so odkrili precejšnje količine premoga, ki jih bo možno eksploatirati površinsko. V teku so geološke raziskave, priprava projektne dokumentacije in urejanje lastninskih in pravnih odnosov. Odpiranje naj bi veljalo 1,5 milijarde dinarjev. Premog bi pričeli kopati na tem odkopu leta 1989. Sedanja jama Hozdre sedaj daje 220.000 ton premoga, skupno s površinskim kopom pa naj bi znašala proizvodnja 400.000 ton.

Zakaj zastoji v premogovnikih?

V začetku marca so predstavniki premogovnikov Jugoslavije sklenili sporazum o pravicah za nakup deviz, ki jih potrebujejo bodisi za nakup mehanizacije, rezervnih delov ali zaščitnih sredstev za svoje potrebe. Ugotovili so, da je bil vzrok od skupnih zastojev premogovnikov v Jugoslaviji v preteklem letu v polovici primerov v pomanjkanju deviz za nabavo rezervnih delov in opreme. Ta podatek so potrdili tudi na nedavni seji izvršnega odbora Splošnega združenja premogovnikov Jugoslavije v Zenici. Za rezervne dele in reprodukcijski material bi lansko leto potrebovali 57 milijonov dolarjev, za uvoz zaščitne opreme pa 7,8 milijona dolarjev. V letošnjem letu naj bi potrebovali 87 milijonov dolarjev za pokritje stalnih in garancijskih obveznosti. Zaradi nefunkcioniranja deviznega tržišča so samo Titovi premogovniki v Tuzli dobili za uvoz rezervnih

delov in reprodukcijskega materiala 9 milijonov dolarjev. Pri tem ni pomagala niti intervencija Zveznega izvršnega sveta, ki je v začetku novembra lanskega leta s spremembo odloka o skupni devizni politiki, s katero se uvoz rezervnih delov in reprodukcijskega materiala za premogovnike smatra kot energetska surovina in so odobrili rudarjem 15 milijonov dolarjev. Vendar od teh „nevidnih dolarjev“ rudarji niso imeli koristi, ker narodna banka Jugoslavije ni imela deviz, rudarji pa niso mogli pravočasno zagotoviti potrebne dokumentacije. Le našemu kombinatu je uspelo kupiti manjšo vsoto dolarjev za določene potrebe. Tudi letos so premogovniki prikazali devizne potrebe. Zato so v Splošnem združenju premogovnikov podpisali samoupravni sporazum o možnostih nakupa deviz v višini 100 milijonov 545.000 dolarjev za uvoz reprodukcijskega materiala in rezervnih delov za zaščitno opremo in za razne obveznosti, ki jih je treba plačati v letošnjem letu. ZIS je za prvo trimesečje odobril koriščenje 15 milijonov dolarjev.

Kakanj — Čatiči, gradnja elektrarne

Dela pri izgradnji nove termoelektrarne Kakanj 5 z močjo 230 MW tečejo po načrtu. Doslej so dokončali 80 % gradbenih in 30 % montažnih del. Tudi zima jih ni zavrla. V načrtu imajo, da bodo do konca leta pričeli z montažo opreme, ki bo deloma uvožena. Tudi na hladnem stolpu so doslej končali polovico del, pa tudi na montaži kotla. Skupno bodo vgradili v ta novi blok 18.000 ton opreme. Najhujši zamudniki pri dobavi opreme so domače tovarne. Z delom naj bi nova termoelektrarna pričela koncem prihodnjega leta.

Povečana poraba energije

V industrijsko razvitem svetu se je poraba energije v lanskem letu povečala za 4,3 % napram letu poprej. Tako kažejo podatki mednarodne agencije za energetiko — IEA. Hkrati pa je narasla bruto domača proizvodnja v teh državah 4,9 %. Za letos predvideva ista agencija rast porabe energije za okoli 3 %. Delež surove nafte v skupni porabi energije v državah OECD je v zadnjih desetih letih stalno upadal in je znašal lansko leto 43 % napram 50 % pred desetimi leti. Takšna tendenca bo verjetno obveljala tudi vnaprej. Delež nafte v skupni porabi energije se bo v naslednjem desetletju v teh državah zmanjšal predvidoma na 35 %.

Poraba premoga se je povečala lansko leto za 4,6 % napram letu 1983. Delno je na to vplivala tudi stavka rudarjev v Veliki Britaniji.

To je povzročilo delno zmanjšanje porabe premoga v Evropi. Istočasno pa je poraba zemeljskega plina porasla za 5,8 % kot rezultat velikih potreb v Evropi. Proizvodnja jedrske energije se je v teh državah v preteklem letu povečala za 18,8 % na 229 milijonov ton ekvivalentne nafte. Največ novih jedrskih elektrarn je lansko leto pričelo obratovati v Franciji, ZDA in na Japonskem. Jedrska energija je bila udeležena s 6 % v skupni porabi energije v OECD v preteklem letu, v naslednjih desetih letih pa pričakujejo po-

dvojitev tega deleža. Delež premoga pa je 30 % od skupno porabljene energije v bodoče, medtem ko sedanji znaša 25 odstotkov.

Titovi rudniki — izvoz premoga

Sozd Titovi rudniki premoga — Tuzla načrtujejo, da bodo letos dobavili inozemstvu 650.000 ton premoga, in sicer rjavega najboljše kvalitete. Samo rudnik rjavega premoga Tito — Banoviči, bo izvozil letos 280.000 ton rjavega premoga na Madžarsko, v Italijo in Avstrijo. Največji problem pri izvozu v tujino predstavlja prevoz po železnici. Gre za pravočasno zagotovitev potrebnega števila železniških vagonov. Železnica zagotavlja, da bo premog za tuje kupce imel pri prevozu prednost. Železnica pripelje iz rudnika Banoviči blizu 2 milijona ton premoga letno.

Britanski rudarji končali s stavko

V začetku marca se je uradno končal enoletni štrajk oziroma stavka britanskih rudarjev. Za prekinitev stavke so se odločili sindikati rudarskih delavcev. Nekatera vprašanja, ki so bila predmet spora, so ostala še nadalje nerešena. Rudarji iz Škotske in Kenta pa so želeli nadaljevati s stavko, dokler ne bo rešeno vprašanje vrnitve na delo tistih rudarjev, ki so bili odpušteni. Konec stavke britanskih rudarjev pomeni veliko olajšanje za Veliko Britanijo predvsem zaradi proizvodnje električne energije. Ker ni bilo premoga, so morali za termoelektrarne kupovati velike količine mazuta, da so lahko elektrarne obratovala. Ker so rudarji vnovič pričeli z delom, se je mazut takoj pocenil. Sicer pa je Velika Britanija v zadnjem letu precej premoga tudi uvozila iz drugih držav. V lanskem letu se je namreč proizvodnja premoga v Veliki Britaniji zmanjšala zaradi stavke za 57,3 % napram letu 1983 in je znašala 51 milijonov ton. V istem času pa se je uvoz premoga podvojil.

Kolubara rekordna proizvodnja

V REIK Kolubara so v preteklem letu dosegli številne rekorde, ki so jih postavili rudarji pri kopanju premoga. Nakopali so ga namreč 23,4 milijona ton, kar je dosedanj letni rekord, to pomeni, da so ga nakopali v Kolubari več kot eno tona na prebivalca Jugoslavije. Največ zaslug za visoko proizvodnjo gre površinskemu kopu polje D. Rudarji tega kopa, največjega v naši državi, so ponosni na opravljeno delo in dosežene rezultate. Samo na tem polju so nakopali 14 milijonov ton, kar je največ v 32-letni eksploataciji tega kopa. Poleg tega so nakopali in transportirali 33,5 milijona m³ jalovine. Zaradi doseženih rezultatov se radi pohvalijo, da jih noben premogovnik v naši državi ne more doseči. Logično, predvsem zaradi naravnih pogojev.

Energetska situacija — dolgoročne rešitve

Zvezna resolucija za letošnje leto ima posebno poglavje o energetiki. Na temelju resolucije določa Zvezni izvršni svet cene premoga in električne energije in jih usklajuje tako, da je njihova rast hitrejša od povprečne rasti cene industrijskih proizvodov.

Stalni problem je energetska situacija, ker je nezadostno razvita eksploatacija domačih razpoložljivih virov. To narekuje potrebo po uvozu pomembnih količin energetskih virov, za kar pa so potrebna devizna sredstva. Proizvodnja premoga se je v lanskem letu povečala za skoraj 10 % napram letu 1983. K temu je v precejšnji meri prispeval tudi del sredstev iz tako imenovanega bencinskega dinarja, ki je namenjen za razvoj premogovnikov. Medtem pa je inflacija ta sredstva hitro razvrednotila tako, da je njihov končni učinek, čeprav zneskovno večji, znatno manjši od načrtovanega, posebno pa še od potrebnega. Proizvodnja premoga ni potekala preko vsega lanskega leta le ob normalnih delovnih dneh, pač pa tudi ob sobotah in nedeljah, če se je pokazala potreba. Ugodna je tudi rast storitev. Zaradi pomanjkanja deviz so bile neprestano navzoče razne težave pri zagotavljanju rezervnih delov in drugih uvoženih materialov, kar je imelo negativne posledice za skupno rast proizvodnje. Cilj hitrejšega naraščanja cen od povprečne rasti cen industrijskih proizvodov je, da se hitreje odpravlja dispariteta teh cen, hkrati z uveljavljanjem cen energije potekajo tudi usklajevanja medsebojnih razmerij cen nekaterih virov energije.

Ibarski rudniki — črni premog

V Ibarskih rudnikih — Baljevac na Ibru je z razvojnimi načrti do leta 2020 predvideno, da bo znašala letna proizvodnja črnega premoga okoli 200.000 ton. Računajo, da leže na področju Tadenija rezerve, ki znašajo tri milijone ton. Strokovnjaki preučujejo možnost pridobivanja premoga s površinskim kopom. Rezerve premoga v Baljevcu pri Ladjevcu blizu Kraljeva pa so še veliko večje in znašajo več kot 100 milijonov ton premoga.

Sredstva za izvedbo programa eksploatacije premoga bodo zbrali z združevanjem dela in sredstev porabnikov, predvsem pa s termoelektrarno Morava iz Svilajнца ter tovarno papirja in celuloze iz Čačka. Ta dva sta največja porabnika črnega premoga.

Vojvodina — več za energijo

Pred nedavnim je pokrajinski komite ZK Vojvodine razpravljal o strategiji razvoja Vojvodine do konca tega stoletja. Ugotovil je, da so rešitve za zagotovitev zadostnih količin energije le v vlaganjih v vire znotraj Jugoslavije, pa tudi pri postavljanju lastnih objektov. Vojvodina je energetiko postavila na prvo mesto pri svojem dolgoročnem planu razvoja, zato namerava zagotoviti električno energijo z vlaganjem v elektrarne, ki jih grade v Jugoslaviji, in s postavitvijo lastnih termoelektrarn — toplarn na trda goriva oziroma zemeljski plin. Pomemben delež pa bo imela tudi akcija za varčevanje z energijo. Z dolgoročnim načrtom oziroma programom predvidevajo, da bi vseh vrst energije prihranili z najmanj 0,90 % letno, kar ni tako malo, če računamo, da ta pokrajina dnevno porabi okoli 20 milijonov kWh električne energije.

Elektrika za dve republiki

Gradnja termoelektrarne Ugljevik I. se nahaja v zaključni fazi in prve kilovatne ure električne energije bi morali po sedmih letih gradnje proizvesti v enem ali dveh mese-

cih. Instalirana moč prvega bloka znaša 300 megavatov, letna proizvodnja pa bo znašala 1,6 milijarde kWh električne energije, medtem ko bo bližnji rudnik zagotavljal 1,75 milijona ton rjavega premoga letno.

Vse večje potrebe po energiji in racionalnem izkoriščanju domačih rezerv so napotile elektrogospodarstvo Bosne in Hercegovine ter Slovenije na skupno koriščenje bogatih majevskih ležišč premoga. Leta 1981 je bil sklenjen samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev. Ta korak je bil za beležen v javnosti kot prvi v jugoslovanskem elektrogospodarstvu, da sta se dve republiki dogovorili na temelju polnih dohodkovnih odnosov z vsemi posledicami rizika pri ustvarjanju dohodka in delitve. Ta sporazum je sklenjen za dobo 25 let. V tem času si oba partnerja po svojih finančnih deležih (2:1) delita proizvedeno električno energijo, možno pa je ta sporazum tudi dopolnjevati ali dodelati.

Ob tej priliki je treba poudariti, da Bosna in Hercegovina ter Slovenija že od leta 1975 dalje uspešno sodelujeta, ko je bil sklenjen dogovor o zakupu moči in energije (100 megavatov) iz termoelektrarne Tuzla V. oziroma 600 milijonov kWh električne energije letno v času 15 let.

Mraz je terjal večjo porabo goriva

Trgovska podjetja s kurivom so imela koncem februarja prazna skladišča s premogom. Zaradi dvakratnega navala mraza so namreč prodali vse zaloge premoga in drugih vrst goriva, trpela pa je tudi proizvodnja premoga. Čeprav smo vsi pričakovali, da bo marca bolje, pa nas je sneg v noči od 17. na 18. marec vnovič presenetil z obilno odejo.

Kupci premoga v Sloveniji pa so še posebno prizadeti zaradi zmanjšanja dobav premoga iz bosansko-hercegovskih premogovnikov. Ti so namreč povečali dobave premoga železarni Zenica, deloma pa termoelektrarnam na svojem območju. Poleg tega premogovnika Banoviči in Djurdjevik del nakopanega premoga izvažata v Avstrijo in na Madžarsko. Dodatno k temu pa se je zmanjšal tudi uvoz briketov iz Nemške demokratične republike. Na račun lanske letošnje pogodbe bi ga morali dobaviti še 3.000 ton. Tudi v tej državi so imeli večje težave zaradi mraza, tako v proizvodnji premoga, kakor tudi v porabi.

Odstranjevanje žveplovega dioksida iz dimnih plinov

Iz našega dnevnega časopisja v začetku marca lahko povzamemo, da je kemijski inženir v Cinkarni Celje prijavil patent z odkrito raztopino, s pomočjo katere bo mogoče iz industrijskih dimnih plinov v celoti odstraniti žveplov dioksid, iz njega pa delati žvepleno kislino. Po istih virih so dosedanj večkratni laboratorijski poskusi potrdili popolno zanesljivost postopka, ki ga bodo praktično preizkusili in demonstrirali v Mežici.

Polindustrijska naprava ne bo draga, tako vsaj pravi izumitelj. Če se bo ta raztopina dejansko izkazala za uporabno tudi v praksi, bo to pomenilo veliko odkritje, saj cel svet trpi zaradi žveplovega dioksida, ki se pojavlja v dimnih plinih praktično po vsem

svetu. Tudi strokovnjaki v drugih delih sveta se intenzivno ukvarjajo z odstranjevanjem žvepovega dioksida iz dimnih plinov. Kako koristno bi to bilo tudi za naše področje, si lahko predstavljamo.

Nuklearka je imela okvaro

V prvi polovici marca so zaustavili jedrsko elektrarno v Krškem zaradi manjše okvare. Vnovič so jo pognali 14. marca in jo priključili v omrežje. Prav te dni se je zaradi ponovnih nizkih temperatur poraba električne energije v Sloveniji dvignila na 30 milijonov kWh dnevno. Manjkajoče količine energije v Sloveniji so dispečerji elektrogospodarstva Slovenije pokrivali občasno z dobavami energije iz elektrarn v Srbiji in na Kosovem, občasno pa so vključevali v omrežje plinsko elektrarno v Brestanici. Sicer pa je teža proizvodnje električne energije v teh tednih v termoelektrarnah, ker hidroelektrarne zaradi pomanjkanja vode proizvajajo premalo energije.

Ljubljanska toplotna — nov blok

Predvideno je, da bi koncem marca pričel poskusno obratovati nov, tretji blok ljubljanske toplotne v Mostah. Moč tega novega agregata je 50 MW. Čeprav bo obratoval poskusno, pa bo vseeno priključen na omrežje. Nov blok pričena obratovati z več kot dveletno zamudo. Tej zamudi je botrovala slaba kakovost materiala. Skupaj s prvima dvema blokoma, ki imata vsak po 32 megavatov moči (pri čemer računamo električno, ne pa tudi toplotno moč), naj bi že letos dala ljubljanska toplotna v omrežje 416 milijonov kWh električne energije. Seveda pa vseh potreb Ljubljane ne more zadovoljiti, saj samo mesto Ljubljana porabi letno prek 901 milijona kWh elektrike. Tolikšna je bila namreč lanskoletna poraba.

Kitajci dajejo prednost premogu

Na Kitajskem so letos določili 169 prednostnih naložb. Kar 60 od teh investicijskih objektov je s področja energetike. Te naj bi povečale proizvodnjo premoga za 84,3 milijona ton in nafte za 31,33 milijona ton.

Premajhna varnost v francoskih rudnikih

V začetku marca je okoli 24.000 rudarjev v francoskem premogovnem bazenu v Loreni začelo z enodnevno stavko. Z njo so protestirali proti premajhni varnosti v premogovnikih. Organizirale so jo tri sindikalne centre po hudi nesreči v jami Simon des Houillères. Tu je namreč zaradi posledic eksplozije metana umrlo 22 rudarjev, 103 pa so bili ranjeni. To je bila ena najhujših rudarskih nesreč v Franciji v zadnjih desetih letih. Vse kaže, da je do eksplozije prišlo zaradi slabe opremljenosti rudnika s sodobnimi napravami.

Premogovnik pod Donavo

Združeno delo Vojvodine in Gospodarska zbornica te pokrajine so v začetku marca letos pogojno pristali na gradnjo hidropremogovnika Kovin polje. Dokumentacijo pripravlja Rudarski institut Zemun, ki trdi, da je možno pridobivati premog izpod struge Donave po postopku, kakršnega uporabljajo le še v Avstraliji. Premog bi pridobivali s plavajočimi rotorskimi bagri, ki bi jih uporabljali v energetskem kompleksu pri Kovinu. To bi bilo gospodarnejše kot klasičen dnevni kop. Poslužili bi se transporta po ceveh, namesto tovornjakov. Ocenjujejo, da je na tem področju 342 milijonov ton lignita. Od te količine bi ga lahko nakopali okoli 147 milijonov ton, kar bi zadostovalo za 30-letno obratovanje 600 megavatne termoelektrarne.

(tl)

ji zdi Hrastnik vedno znova spremenjen, pomlajen in ta nova podoba ji zelo ugaja.

Mladostnost in moč, ki jo izžareva tovaršica Stanka, dokazujeta, kako zelo veliko pomeni človeku delo, ki ga opravlja z neizmerno ljubeznijo. Dokazujeta tudi to, da za takšno ljubezen leta niso pomembna...

Sonja Juvan

Nov tarifni sistem za elektriko

Od 1. aprila letos velja v vsej Jugoslaviji nov tarifni sistem za prodajo električne energije. Po tem sistemu so vnovič uvedene poletne in zimske cele električne energije za gospodinjstva. Za vse uporabnike v državi bodo od začetka aprila šest mesecev veljale poletne cene, ki bodo za polovico nižje kot pozimi. Pozimi (od oktobra do aprila) bodo gospodinjstva v času visoke dnevne tarife plačevala elektriko po 11,04 din za kilovatno uro, v času nizke tarife pa po 5,52 din. Poleti (od aprila do oktobra) bo cena električne energije med trajanjem visoke dnevne tarife po 7,36 din, v času nizke tarife pa po 3,68 din za kilovatno uro. Gospodinjstva, ki imajo enotarifni števec, bodo po novem pozimi plačevala elektriko po 8,83 din, poleti pa po 5,89 din za kilovatno uro.

Po novem tarifnem sistemu bo višja dnevna tarifa odslej veljala od 7. do 14. ure in od 17. do 22. ure, v ostalih urah bo veljala nižja dnevna tarifa. Poleti bodo začetek in konec trajanja višje dnevne tarife pomaknili še za eno uro naprej (od 8. do 15. in od 18. do 23. ure). Ure bodo premaknili pri uporabi vseh postopoma. V Sloveniji je namreč 170.000 gospodinjstev z dvotarifnim števcem.

Z novim tarifnim sistemom so odpravili razlike, ki so jih vpeljala posamezna elektrogospodarstva v svoje tarifne sisteme. Vendar pa v tem okviru posamezna elektrogospodarstva lahko sama določijo cenik za prodajo električne energije posameznim odjemalcem.

Stanka Jenko je razstavljala v Hrastniku

Da bi popestrili praznovanje mednarodnega dneva žena, smo se odločili ob proslavi organizirati še razstavo ročnih izdelkov članic pletilskega krožka Društva upokojencev Hrastnik in likovni del hrastniške rojakinje Stanke Jenko.

Stanka Jenko se je rodila v Hrastniku in 42 let preživela v Zasavju, pred tridesetimi leti se je preselila v Izolo, kjer živi še sedaj. V Hrastniku je letos razstavljala prvič. V sejni sobi Delavskega doma smo si lahko ogledali več kot dvajset njenih platen — v oljni tehniki upodobljena cvetna tihožitja, krajine, stara kmečka, predvsem primorska arhitektura.

Že v otroških letih je Stanka Jenko čutila veselje do risanja, pa so bili časi po vojni takšni, da so jo dali starši raje učiti za strojno pletiljo, čeprav ji je šola v Hrastniku omogočila nadaljevati šolo za likovno umetnost v Ljubljani. Ljubezen do slikanja

se je v Stanki Jenko ohranila dolgo, saj je začela slikati šele v svojem petinštiridesetem letu in v petindvajsetih letih ustvarjanja je našla svoj lastni stil.

Svoj talent je obogatila še z osnovnim znanjem, ko se je vpisala na oddelek za slikarstvo in kiparstvo na koprski delavski univerzi. Leta obširnega in poglobljenega dela so rodila veliko število likovnih del, ki jih je Stanka Jenko razstavila na sedmih samostojnih, štirih republiških in sedemindvajsetih skupinskih razstavah. Petkrat je sodelovala v slikarskih kolonijah in štirikrat na mednarodnem ex tempore v Galeriji v Piranu.

Nežna in krhka ženica, ki s svojo izjemno milino krepko skriva svoja leta, je bila zelo vesela, da smo jo povabili v Hrastnik. Veliko ji pomeni, da je razstavljala v svojem rojstnem kraju, in pravi, da bo prišla vedno, kakor koli jo bomo povabili. In kadar pride, se

Sanacija Delavskega doma

Samoupravne interesne skupnosti v Trbovljah so že lansko leto namenile s soglasjem trboveljskega združenega dela za obnovo Delavskega doma v Trbovljah blizu 15 milijonov dinarjev presežkov. V okviru sprejetega programa sanacijskih del so preko zime obnovili sanitarije in del instalacij, v teku pa je obnova strešne kritine na zgradbi.

Stroški celotne sanacije naj bi po cenah iz leta 1983 znašali 56 milijonov dinarjev. Razumljivo je, da s sedaj razpoložljivimi sredstvi ne bo mogoče izpeljati vseh programiranih del.

V nekaj vrstah

Krško - pomembni so kadri in znanje

V občini Krško dajejo kadrom in znanju pomembno veljavo. V svojih dokumentih so namreč zapisali, da bodo posebno pozornost namenili zaposlovanju in boljši izkoriščenosti delovnega časa. Letos naj bi v gospodarstvu na novo zaposlili 324 delavcev, kar pomeni 2,6 % rast zaposlovanja. Radi bi zagotovili delo čim večjemu številu mladih. Z novimi izmenami in prekvalifikacijami nekaterih delavcev žele izkoristiti tudi ostale možnosti zaposlovanja mlajših.

Koncem lanskega leta je bilo v občini Krško 261 občanov brezposelnih, letos pa računajo na priliv do 330 mladih, ki bodo končali izobraževanje, to velja predvsem za kovinarsko stroko in strojništvo, tekstilno industrijo, transport in trgovsko dejavnost, kmetijstvo in papirničarstvo. V načrtu imajo ureditev novega obrata obutve v Podbočju, kjer naj bi dobilo zaposlitev sprva 50, kasneje pa še 40 delavk.

Trbovlje — več mleka in mesa

Po zbranih podatkih naj bi letos kmetje v Zasavju vključno z zadržnimi organizacijami priredili 500 ton govejega mesa, 17 milijonov jajc in namolzi 2,7 milijona litrov mleka. Potrebe v Zasavju so v glavnem pokrite z mlekom in jajci, medtem ko morajo meso, predvsem goveje, kupovati drugje. Več kot 20 let že namreč kupci iz Zasavja kupujejo živino v Gornji Savinjski dolini. Zasavske občine in organizacije združenega dela večkrat vlagajo denar v druga območja; tako so 20 milijonov dinarjev vložili v prašičjo farmo Rakičani, 8,5 milijona dinarjev v tovarno umetnih gnojil Kutina in tovarno dušika Ruše, 20 milijonov dinarjev so vložili v novo mlekarno v Arji vasi, 3 milijone dinarjev v mesno industrijo v Litiji, 3,8 milijona din pa v Agromerkur v Murski Soboti.

Dejavnost inšpekcijskih služb

Medobčinski inšpektorat revirskih občin, ki ima svoj sedež na Ulici 1. junija 2 (bivša lekarna), je opravil v preteklem letu precejšnje delo kljub pomanjkanju sodelavcev. Lansko leto so namreč opravili nad 1.900 pregledov, izdali 300 ureditvenih odločb, pripravili so 130 prijav dolžnikom za prekrške, izrekli skoraj 170 mandatnih kazni za okoli 120.000 din, nekatere kršitve pa so javili tudi javnemu tožilcu. Iz prometa so izločili zaradi oporečnosti več ton živil. Delo inšpekcijskih služb bi bilo lahko še uspešnejše, če bi ga lahko opravljalo več sodelavcev, tako pa jih manjka. Omenjajo, da je eden vzrokov, da so slabše nagrajevani.

Hrastniški upokoenci so zelo delavni

Društvo upokojencev v Hrastniku združuje v svojih vrstah nekaj nad 2.000 upokojencev, kar pomeni okoli 95 % vseh upokojencev iz hrastniške občine. Društvo je zelo aktivno na različnih področjih. Po svojih uspe-

hih je znana šahovska sekcija, pevski zbor, pletilska sekcija, izletniška sekcija itd. V letošnjem letu bi radi vključili v svoje vrste vse upokoence iz Hrastnika. Ob 40-letnem praznovanju zmage načravajo organizirati velik izlet svojega članstva na Kal. Lahko pa se pohvalijo tudi s tem, da so s sredstvi občinskega samoprispevka v nekaterih krajevnih skupnostih pripravili prostore za člane krajevnih sekcij Društva upokojencev. Ti prostori so vedno dovolj obiskani.

Seminar za finančne delavce je bil uspešen

Dne 6. marca je delovna skupnost skupnih služb SOZD REK EK organizirala v sejni sobi poslovne zgradbe seminar za finančne delavce vseh treh delovnih organizacij, vseh tozdov in delovnih skupnosti. Seminarja se je udeležilo okoli 65 udeležencev. Trajal je ves delovni dan. Predavala je Helena Kenda, znana finančna delavka iz Kranja, ki tudi sodeluje pri oblikovanju zveznih predpisov s finančnega področja.

Na seminarju so obravnavali praktična vprašanja, ki izvirajo iz zakona o skupnem prihodku, zakona o amortizaciji, novega kontnega plana itd. Udeleženci so bili s potekom in rezultati seminarja zelo zadovoljni.

V Črnomlju nov samoprispevek

Druženopolitične organizacije v Črnomlju so pričele s postopkom za uvedbo novega samoprispevka. 1. junija tega leta se bo namreč izteklo obdobje, za katerega je bil razpisan zadnji referendum. V tem času se je spremenil način zbiranja sredstev, zato programa niso mogli uresničiti. Zavrlojo tega so že v oktobru leta 1982 določili spremembe v programu samoprispevka. Čeprav so v šolske prostore precej vlagali, pa prostorski problemi še vedno niso rešeni.

Nov samoprispevek naj bi bil v glavnem namenjen šolam oz. šolskim prostorom.

Zdravstveni dom Trbovlje uvaja novosti

V začetku marca tega leta sta v Zdravstvenem domu v Trbovljah pričela delovati dva nova dispanzerja, in to dispanzer za medicino dela, prometa in športa ter mentalno higienski dispanzer. Dolga leta doslej so občani iz Trbovelj obiskovali dispanzer za medicino dela v Hrastniku. Tu so namreč pregledovali vse novo sprejete delavce za zasavske delovne organizacije. Nov dispanzer so uredili v spodnjih prostorih Zdravstvenega doma.

Pričela je delovati samoplačniška zobna ambulanta

Zdravstveni dom Trbovlje je pred nedavnim seznanil vse organizacije združenega dela in druge organizacije v Trbovljah, da je organiziral samoplačniško zobno ambulanto. Ta deluje za organizacije združenega dela po posebnih dogovorih, lahko pa tudi direktno z občani. Pogosto se je namreč dogajalo, da predvsem delavcem iz tujine, to je detaširanim delavcem, pa tudi drugim, ki delajo na terenu izven Trbovelj, niso mogli nuditi takoj vseh zobozdravstvenih uslug.

Vsi so namreč želeli hitreje posredovanje zobozdravstvenih storitev, kar je bilo za paciente razumljivo, ker so imeli na voljo

omejen čas dopusta. Pri dosednji organizaciji zobozdravstveni delavci tega niso mogli upoštevati, zato so se odločili za nov način hitre obdelave in protetične rehabilitacije. Zobna ambulanta Zdravstvenega doma Trbovlje je sposobna hitreje in kvalitetneje opravljati storitve zaradi dodatnega usposabljanja kadrov, nabave novih aparatov in sodobnih uvoženih materialov.

Sindikalna politična šola v Črnomlju

Dne 22. marca tega leta je končala s svojim delom sindikalna politična šola v Črnomlju, ki jo je organiziral tamkajšnji občinski svet Zveze sindikatov. Obiskovalo jo je več kot 30 mladih sindikalnih delavcev. V času šolanja so se seznanili z družbenim razvojem, vlogo subjektivnih sil v našem družbenopolitičnem sistemu s posebnim ozirom na delo sindikata ter z aktualnim družbenopolitičnim dogajanjem.

Laško — izvajanje programa samoprispevka

V občini Laško od januarja 1982 prispevajo občani svoja sredstva v okviru tretjega občinskega samoprispevka. Za ta prispevek so se odločili namensko za gradnjo oz. posodobitev šolskih objektov in komunalnih naprav. S temi sredstvi naj bi zgradili telovadnico v Radečah, pričeli z gradnjo osnovne šole Antona Aškercarja v Rimskih toplicah, financirali pa naj bi tudi nekatera komunalna dela po načrtih krajevnih skupnosti. Do konca leta 1984 so zbrali okoli 41,4 milijona din za šolske objekte in 47,3 milijona din za komunalne objekte. Doslej je največ dobila šola v Radečah, na komunalnem področju pa krajevni skupnosti Laško in Radeče. Prispevek bodo občani plačevali do konca leta 1986.

VARNOST izdeluje „jedrske“ elektromotorje

Tovarna Energoinvest - Varnost Zagorje izdeluje že dolga leta eksplozijsko varno opremo. Sedaj pa so naredili še korak naprej. Izdelovati so pričeli na podlagi lastnega razvoja tudi elektromotorje za jedrske elektrarne. Ti motorji so odporni proti radiaciji in proti potresom. Že letos jih bodo izvozili preko sozda Energoinvest v Sarajevu okoli 700 v Sovjetsko zvezo. Predvidevajo, da bodo v bodoče izvozili vsako leto okoli 3.000 „jedrskih elektromotorjev“, s tem pa bi letno ustvarili 3 milijone dolarjev deviznega priliva.

Cementarna predčasno v remontu

Koncem februarja so v trboveljski cementarni predčasno pričeli izvajati remont na pečeh in drugih napravah, predvsem zaradi pomanjkanja mazuta. Zaradi pomanjkanja le-tega so obratovali z 80 % zmogljivostjo. V času remonta, ki so ga končali 19. marca, so med drugim kurišča prilagodili tako, da bodo lahko v bodoče kurili več premoga kot doslej. V letu 1984 je cementarna kljub znanim težavam proizvedla 380.000 ton cementa, letos pa ga načravajo proizvesti 443.000 ton. Naj omenimo, da so v tem času uredili skladiščni silos za 500 ton premoga, novi gorilec pa bo omogočal v tehnološkem postopku izdelave cementa tudi kurjenje s plinom.

Za vzdrževanje stanovanj premalo denarja

Precejšnje število stanovanjskih hiš oz. stanovanj v naših dolinah je zelo starih in neudobnih. Zato bi praviloma stanovanjske skupnosti morale nameniti za vzdrževanje in obnovo teh stanovanj več denarja. Tega pa, kot vemo, nikdar ni dovolj. Tako so npr. v Hrastniku lani namenili za vzdrževanje in obnovo stanovanjskih hiš 33 milijonov dinarjev, kar je za 2270 družbenih stanovanj absolutno premalo. Letos nameravajo za to nameniti 51 milijonov din, delorha iz stanarine, deloma iz posojila. Za manjša popravila so skupnosti stanovalec lani namenile 23 milijonov din in so s tem prekoračile dane možnosti za 11 milijonov, ki jih bodo pokrile iz amortizacije. Letos bodo za ta popravila namenili 16 milijonov din, kar pomeni 20 % zbrane stanarine. Lani so v Hrastniku zgradili 56 novih stanovanj, 72 jih je še v gradnji. V teku je akcija v sozdu REK EK - DO RRPS, da bi dobili dodatna sredstva za židavo nadomestnih stanovanj.

Izvozili bi lahko še več

Po prvih zbranih podatkih lahko povzamemo, da so delovne oz. temeljne organizacije iz Trbovelj lani izvozile skupno za 10,5 milijona dolarjev, od tega za 8,5 milijona dolarjev na konvertibilni trg. Svoj načrt izvoza so dosegle Iskra-tozd Tovarna polprevodnikov (5,3 mio dolarjev), IPOZ (467.000 dolarjev) in tozd Zlatarstvo (63.000 dolarjev). V STT svojega izvoznega načrta niso dosegli, zaostali so na tem področju tudi v Mehaniki, Cementarni, TIKI in Tovarni pohištva. Na manjši izvoz je vplivalo več vzrokov - konkurenca, pomanjkanje ustreznih vrst in kakovosti materiala, slaba oz. izrabljena oprema itd. V letu 1984 so ozdi v Trbovljah uvozili za 9,2 milijona dolarjev materiala in opreme. Načrt izvoza je za letošnje leto predviden v višini 12,2 milijona dolarjev, kar je 20 % več kot lani.

Stroški stanovanjske izgradnje

Pred nedavnim je potekal v Trbovljah regijski posvet o stanovanjskem gospodarstvu v revirskih občinah. Ob tej priliki so bili posredovani tudi podatki o očiščenih cenah za m² novozgrajenih stanovanj. V Hrastniku je znašala ta cena do 63.000 din, v Trbovljah 47.000 din in v Zagorju 58.000 din za m² stanovanjske površine. V teh cenah pa niso všteti stroški za komunalno opremljanje in urejanje stavbnih zemljišč za družbeno stanovanjsko izgradnjo. Na regijskem posvetu je bilo precej govora tudi o drugih problemih, ki ovirajo hitrejšo stanovanjsko izgradnjo in boljše gospodarjenje z obstoječimi družbenimi stanovanji. Premalo pomoči so deležne tudi mlade družine. Ponekod hišna samouprava ne deluje tako kot bi pričakovali. Očitno manjka denarja, da bi pokrili vse potrebe.

Osnovna šola Trbovlje nosi ime po maršalu Titu

Koordinacijski odbor za obeleževanje imena in dela Josipa Broza-Tita pri republiški konferenci SZDL Slovenije je dne 19. marca dal soglasje k predlogu Osnovne šole Trbovlje, da se poimenuje po tovarišu Titu. Osnovna šola Trbovlje si z vso svojo dejavnostjo in s tem, da vse bolj postaja dru-

žbeno, kulturno in telesno-kulturno središče okolja, v katerem deluje, zasluži to poimenovanje.

Strokovno srečanje slovenskih otroških zdravnikov bo v Trbovljah

Pediatrična sekcija Slovenskega zdravniškega društva bo letošnje izvenljublansko strokovno srečanje slovenskih otroških zdravnikov - pediatrov, organizirala 11. oktobra 1985 v Trbovljah. Takšna srečanja v raznih krajih Slovenije so namenjena obravnavi določene strokovne problematike, pa tudi medsebojnemu spoznavanju krajevnih, zdravstvenih in drugih delovnih organizacij ter kulturnih zanimivosti. V strokovnem programu bodo udeleženci proučevali izsledke o vplivu onesnaženosti ozračja na razvoj in obolevnost človeškega zarodka, o alergičnih pojavih in kroničnih pljučnih obolenjih pri otrocih.

Srečanje v Trbovljah pripravlja organizacijski odbor za pediatrično sekcijo v Trbovljah pri pediatričnem oddelku Splošne bolnišnice Trbovlje. Predsednik organizacijskega odbora je primarij dr. Ludvik Kramberger.

Po hudem sneženju zemeljski plaz

V noči med 17. in 18. marcem je hudo snežilo po vsej Sloveniji. Dne 18. marca ob 7. uri se je na novozgrajeno zasavsko cesto od Trbovelj do Zagorja vsul zemeljski plaz. Delavci cestnega podjetja iz Litije so okoli 30 m³ plazu očistili do polovice ceste v treh urah, tako da je promet stekel vsaj deloma. Ostalo delo so opravili kasneje.

Težaven položaj zasavskega gradbeništva

V začetku marca so se komunisti zasavskih gradbeniških delovnih organizacij sestali s člani delovne skupine CK ZKS. Ta je v dveh dneh obiskala več tozdog SGD Beton. Dne 6. marca pa so se pogovarjali še s komunisti in vodilnimi delavci Cementarne v Trbovljah, Industrije gradbenega materiala v Zagorju ter Siporexa v Kisovcu. V razgovoru so sodelovali tudi predstavniki občinskih in medobčinskih DPO in drugih organizacij. V razgovoru so vnovič poudarili, s kakšnimi problemi se srečujejo v proizvodnji, bodisi zaradi visokih cen energije, predvsem mazuta ali izrabljenosti opreme, pomanjkanja denarja za nove naložbe itd. Poseben problem so tudi kadri, ki večkrat zaradi nizkih osebnih dohodkov odhajajo drugam. Gradbeniki zelo čutijo sedanjo gradbeno krizo. Da bi se v večji meri vključili v izvajanje gradbenih del v tujini, smatrajo, da so kadrovske prešibke. Omenili pa so tudi, da niso zadovoljni z vlogo sozda GIK Beton zasavje in smatrajo, da je njegova vloga prešibka. Možnosti hitrejšega razvoja vidijo predvsem v povezovanju z večjimi gradbenišskimi sistemi v Sloveniji.

Posebno poglavje v teh razgovorih pa je veljavo v tozdu Gremont na Dolu pri Hrastniku. Njihovih strokovnih storitev znotraj Betona ne potrebujejo ali pa jih potrebujejo v mnogo manjšem obsegu. Lesena ostrejša prav tako ne gredo v denar oz. jim zanje občutno primanjkuje naročil. Lansko leto je ta tozdo „pridelal“ 48 milijonov din izgube. Mnenja so bili, da je treba o nadaljnji usodi tega tozda premišljeno, vendar takoj in odločno ukrepati. (tl)

Kaj je, kaj pomeni ...

Ažuren — pomeni biti na tekočem; ažurno knjigovodstvo je knjigovodstvo na tekočem, brez zaostanka.

Blagajniški maksimum — je največji znesek denarja, katerega koristnik družbenih sredstev lahko drži v svoji blagajni. Višina blagajniškega maksimuma ne sme presehati zneska povprečnih izplačil v petdnevem razdobju preteklega obdobja (mesecu, trimesečju, letu).

Cena — je denarni izraz za vrednost blaga. V pogojih blagovne proizvodnje se cene oblikujejo na trgu. Na oblikovanje cene vplivata v glavnem dva osnovna dejavnika: vrednost blaga, ki je odvisna od količine družbeno povprečno potrebnega abstraktnega dela in zakonu ponudbe in povpraševanja. Administrativne cene določa država, neodvisno od delovanja zakona vrednosti.

Ekonomske cene se oblikujejo na temelju zakona vrednosti, ki upošteva tudi razmerja med ponudbo in povpraševanjem na trgu.

Fiksne cene so stalne cene.

Lastna cena so dejanski stroški proizvodnje. Minimalne cene so cene z določeno spodnjo mejo.

Obračunska interna cena rabi kot osnova za sprotno ugotavljanje prihodka vsake temeljne organizacije, ki je vključena v verižni proizvodni proces. Obračunsko ceno ugotavljajo na osnovi standardnih stroškov. Standardni stroški so normativi o porabi materiala, časa, amortizacije, energije in podobno na enoto proizvoda.

Sestavine kalkulacije obračunske interne cene so: materialni stroški, amortizacija, osebni dohodki, davki in prispevki iz dohodka, sredstva za sklad skupne porabe, poslovnih in rezervni sklad.

Plafonirane cene so cene, ki jim je določena najvišja meja.

Zamrznjene cene so cene, ki jih ne smejo spreminjati.

Čisti dohodek — je tisti del dohodka, ki ostane po odbitku obveznosti za skupno in splošno porabo. To so obveznosti za: izobraževanje, znanost, kulturo, zdravstvo, socialno varstvo, socialno varnost delavcev, za varstvo okolja, članarine, za ljudsko obrambo in samozaščito, presežek amortizacije nad minimalno amortizacijsko stopnjo, denarne kazni, takse, sodni stroški, zavarovalne premije družbenih sredstev in druge obveznosti, ki so nastale po zakonu, o odloku, samoupravnem sporazumu ali družbenem dogovoru.

Čisti dohodek delimo na sklade: sklad bruto osebnih dohodkov, sklad skupne porabe, sklad za krepitev materialne osnove in rezerve.

Revalorizacija — je ponovna ugotovitev vrednosti nečesa, n.pr. denarja ali osnovnih sredstev. Revalorizacija osnovnih sredstev je usklajevanje knjigovodstvene in stvarne vrednosti osnovnih sredstev. Revalorizacijski roki so tem krajši, čim višja je stopnja inflacije.

Zaključni račun — je prikaz stanja in virov sredstev neke OZD na dan 31. 12. Ta obsega: bilanco, obračun dohodka in njegovo razdelitev, poročilo o poslovanju. Zaključni račun morajo sprejeti delavci in ga OZD po potrditvi predložiti službi družbenega knjigovodstva.

In memoriam Francu Jenčiču

Dne 26. februarja 1985 smo se na pokopališču v Trbovljah poslovili od Franca Jenčiča, dipl. ing. kem., upokojenega dolgoletnega vodje kemijsko tehnološkega laboratorija. Zlovešči memento mori se je zarezal v našo zavest in opozoril, da smo soočeni z resnico, da se je iztekla bogata, a hkrati naporena življenjska pot, ki se je pričela v Kočevju med tamkajšnjimi rudarji in gozdarji.

Rojenice so ga že ob rojstvu bogato obdarovale s talenti za naravoslovne vede, kar je bilo verjetno odločujoče za študij kemije na ljubljanski univerzi. Že kot študent na počitniški praksi na separaciji Trbovlje se je prvič seznanil s problematiko separiranja rjavih premogov oligocenske starosti in z vsem tem povezanimi težavami, predvsem očiščenjem odpadne separacijske vode. Spoznal je vso zapletenost tega dela rudarstva, ki je samo navidezno enostavna, in pred katero so še desetletja pozneje eminentni strokovnjaki obupavali. Za ing. Jenčiča pa je postal izvir, ki mu je ostal zvest in ga je uspešno spoznaval vso delovno dobo, saj je po opravljeni diplomski služboval z majhnimi presledki ves čas na premogovnikih.

Ko je v prvih povojnih letih od takratne direkcije za premog sprejel nalog, da formira centralni rudarski laboratorij, se je z vso svojo ustvarjalnostjo, iznajdljivostjo in samoiniciativnostjo lotil naloge. Kdor ne pozna ali se ne spominja razmer s prvih povojnih let, ko je bilo potrebno vso laboratorijsko opremo, od miz do epruvet in analitiške tehtnice, dobesedno lastnoročno izdelati, si težko predstavlja ves trud in napor, ki so ga vložili pokojnik in njegovi ožji sodelavci, da so lahko pričeli opravljati naloge, za katere je bil laboratorij ustanovljen. Vztrajno in iznajdljivo delo ter prirojena strokovna radovednost pokojnega ing. F. Jenčiča sta pripomogla, da je laboratorij dobil svojo obliko delovanja in da je svojo dejavnost lahko razvijal na tista področja stroke, ki so bila doslej iz tega ali drugega razloga zanemarjena. Ne samo analitska snov, temveč vse, kar se z gorivom dogaja, od odkopa pa do končnega uporabnika, so tista področja,

ki jim je posvetil mnogo truda in kjer je večkrat oral ledino in zakoreninjeno tradicijo z dokazovanjem, da zahtevajo rjavi premogi oligocenske starosti drugačne postopke separiranja kot črni premogi. Vztrajno in neumorno je bil angažiran pri širjenju te dejavnosti in sad dolgoletne prizadevnosti je današnja uveljavitev te dejavnosti.

Po svojem strokovnem — raziskovalnem delu je kmalu postal znan ne le doma, temveč tudi preko meje. Povsod so cenili njegovo veliko znanje, strokovno izvedenost in učinkovitost na raznih specifičnih področjih. Težko bo pravilno in pravično ovrednotiti pokojnikovo delo in delež, ki ga je kot skromen in tih, a priden delavec prispeval k razvoju posebne veje rudarstva.

Kdor je imel priložnost z njim govoriti ali celo sodelovati, je že po nekaj stavkih spoznal, da se je srečal s človekom široke razgledanosti, tistim razsojevalcem strokovne problematike in najprej še s človekom ne navadne obzirnosti, kolegalnosti in resnične humanosti. Nikoli ni bil krut razsodnik, vselej tovariški pojasnjevalec in učitelj, takega smo poznali, cenili in spoštovali in takega bomo ohranili v spominu.

R. Š.

Poslovili smo se od Nevzeta Deliča

Slovo je vedno boleče, še toliko bolj, saj med nami ni več tovariša, ki je komaj vstopal v življenje. V februarju smo se poslovili od učenca Nevzeta Deliča, rojenega 23. 7. 1968. Obiskoval je 2. b. razred srednje šole — rudarske usmeritve v Zagorju. Bil je priden učenec in dober tovariš. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

Nevzet Delič, tozd RŠC

Zahvala

Ob hudi izgubi, ki naju je zadela pred kratkim s smrtjo sina Navzeta Deliča, učenca tozd Rudarski šolski center, se za izraženo sožalja in dano pomoč iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala velja njegovim součencem, mentorjem in vodstvu TOZD RŠC, ki so pokojnega sina osebno pospremili na njegovo zadnje počivališče v Brčkem. Zahvala darovalcem cvetja in govorniku za besede ob slovesu.

Zumreta in Mensur Delič iz DO RGD

Rudarijada v Beogradu

Študentje rudarsko-metalurških in geoloških fakultet Jugoslavije organizirajo vsako leto športno srečanje študentov vseh teh fakultet iz vse Jugoslavije. Srečanje temelji na izmenjavi strokovnih izkušenj in krepi prijateljstvo med mladimi montanisti. Letos bo rudarijada potekala v Beogradu v organizaciji tamkajšnjih študentov montanistike. Izvedli jo bodo zadnje dni aprila tega leta.

Planinske novice

Planinska društva v revirjih so zelo delavna. Izlete prirejajo tudi v zimskem času. Tako so trboveljski planinci organizirali izlet na Snežnik 9. marca, dne 23. marca pa na Porezen.

Dne 29. marca zvečer je Planinsko društvo Trbovlje organiziralo v Delavskem domu v Trbovljah planinsko predavanje: Alpamayo — najlepša gora na svetu. Predaval je Peter Markič iz Kranja s prikazovanjem številnih barvnih diapozitivov.

V soboto, 23. marca ob 17. uri, je bila v Delavskem domu v Zagorju proslava 80. letnice PD Litija in PD Zagorje. Na slavnostnem koncertu so nastopili: Zagorski oktet, Pevski ansambel Vesna, Mešani komorni zbor, Duo Dolar (citre), harmonikar Nande Golčnik, mladi planinci z recitacijami, učenci glasbene šole, mladinski harmonikarski orkester, mladinski simfonični orkester in Lovski rogisti iz Šmartnega pri Litiji.

(tl)

Načrt izletov PD Kum v letu 1985

Kadrovske vesti v času od 1. II. do 28. II. 1985

Datum	Smer izleta — pohoda
JANUAR	
2. 1.	Tradicionalni novoletni pohod na Kum
FEBRUAR	
23. 2.	20. spominski pohod na Stol
MAREC	
9. 3.	11. zimski vzpon na Snežnik
24. 3.	10. zimski pohod na Porezen
APRIL	
13. 4.	kondicijski pohod
20. 4.	Laško - Šmohor - Kal - Trbovlje
MAJ	
1. 5.	Prvomajsko srečanje na Mrzlici
11. 5.	Pohod po poteh partizanske Ljubljane
18. 5.	Radeče - Kum - Trbovlje
JUNIJ	
8.-9. 6.	Sl. Gradec - Poštarski dom - Dom na Plešivcu - Andrejev dom na Slemenu - Smrekovec - Ljubno
22. 6.	Izlet na Sljeme
JULIJ	
13., 14. 7.	Jezersko - Ledine - Mrzla gora - Okrešelj - Logarska dolina
AVGUST	
17., 18. 8.	Šija - Vogel - Razor pl. - Škrbina - Komna
31. 8. - 1. 9.	Vršič - Prisojnik - Razor - Kriški podi - Vrata
SEPTEMBER	
8. 9.	Dan planincev Rogla 85
21., 22. 9.	Kokrško sedlo - Kokrška in Jezerska koča - Češka koča
28. 9.	Izlet v Avstrijo
OKTOBER	
12., 13. 10.	Po poteh zasavske transverzale
19., 20. 10.	Po poteh zasavske transverzale
26. 10.	Piknik

Izletniški odsek PD Kum:
akulokomotive

Prihodi

DO RRPS

Tozd RRP Hrastnik: Oprešnik Aleksander - učnik, Grahek iztok - učnik, Anič Mladen - kopač, Cvetkovič Izток - kop. pom., Mak Dušan - učnik, Repar Zdravko - kop. pom., Eržen Srečko - učnik, Hlastec Leonardo - učnik, Legvart Vladislav - kopališčnik, Brezar Rafael - učnik, Stjepič Grga - učnik, Mustafič Avdulah - učnik, Šmit Rajko - učnik, Balič Jakub - učnik, Selič Ivan - kopač, Grujič Vlado - učnik, Murtič Sulejman - učnik, Lučič Anto - učnik, Tokič Anto - učnik, Centrih Jože - učnik, Filipovič Mato - učnik, Hrstič Esad - kop. pom., Tomc Franc - električar, Radič Anton - učnik.

Tozd RRP Trbovlje: Kodrič Darko - vozač, Stojko Božo - lesni del., Rota Dušan - učnik, Mlinar Janez - pom. del., Odlazek Darko - vozač, Kukovič Marko - učnik, Žibert Franc - vozač, Bišič Redžo - vozač, Filipovič Mirko - vozač, Čamo Hasim - vozač, Markuljevič Pero - vozač, Rota Dušan - izv. del. pri razdel. hrane, Jurič Drago - vozač, Čehajič Safet - vozač, Kolar Zlatko - vozač, Okič Mehmed - vozač, Berger Aleš - figurant.

Tozd Sep. Trbovlje: Merzelj Zdravko - vozač, Godec Heda - izv. del. v okrepčevalnici, Stankovič Marko - strežaj trans. meh., Koželj Zoran - spenjanje voz na jal., Marijanovič Jozo - strežaj transp. meh.

Tozd RŠC Trbovlje: Dejanovič Vesna - izv. opr. obračuna OD, Pintarič Drago - vzgojitelj, Kovačević Dževad - kopač na šol. del., Tomelj Jožica - tajnica.

Tozd RRP Zagorje: Husičič Alaga - učnik, Avdič Tahir - učnik, Zukič Zuhdija - učnik, Kurež Vasjo - električar, Ostrožnik Leon - strugar, Grabnar Alojz - stiskalničar, Radovac Svetislav - del. na sep., Češek Branko - stroj. del., Požun Matej - učnik, Presečki Marjan - učnik, Jurišič Zvonko - kop. pom., Baš Ana - admin. v skladišču, Fazlić Nedim - učnik, Razpotnik Slavko - učnik, Ocepek Jože III. - kovinar, Ibrišević Aliufak - učnik, Šabanović Kadir - učnik.

DS SS DO RRPS: Kosmač Sašo - dipl. rud. ing., Hribnik Simona - pom. labor. opr., Bergant Andreja - zahtev. stroj. dela.

DO RGD

Tozd RIG: Bugarin Miloje - vozač, Manović Zvonko - vozač, Stijović Radoje - vozač, Hečo Hajro - vozač, Jovančević Mirko - vozač, Gudović Miloš - vozač, Janjevič Lazo - vozač, Petrić Miladin - vozač, Trišić Mriko - vozač, Devedžić Mersed - vozač, Rastader Hakija - vozač, Osmanović Hasan - vozač, Vukanović Juro - kopač, Arsenjuk Anton - vozač, Mustafić Ibrahim - kopač, Hasikić Juselim - vozač, Babić Dragan - vozač, Bregar Alojz - vozač, Pavlović Karlo - kopač, Suljkanić Mustafa - vozač, Džorić Milan - vozač, Vehabović Sulejman - kopač, Merdanović Hazim - vozač, Džordžević Miroljub - vozač, Čočić Nedžad - vozač, Mehić Avdo - vozač, Zukić Sakib - vozač.

Tozd GRAMAT: Kovač Milan - zlag. opeke.

DS SS IMD: Zupan Marjan - strojni tehnik, Vozelj Branko - elektro tehnik, Kalšek Janez - strojni tehnik.

DO TET

Tozd VN: Lucu Dušan - ključavničar.

Tozd PEE: Košir Martin - delavec.

DS SS SOZD: Kolander Peter - sekretar energet. skupnosti.

Odhodi**DO RRPS**

Tozd RRP Hrastnik: Kladnik Nestl - učnik - v JLA, Kavzar Marko - učnik - v JLA, Brečko Marjan - učnik - v JLA, Koprivc Jože - učnik - v JLA, Hodžić Mirsad - uprav. transp. in trak. - v JLA, Lobe Branko - učnik - v JLA, Povše Mitja - pom. del. v del. - v JLA, Jurišić Markan I. - kopač - v JLA, Fajdiga Ivan - učnik - v JLA, Krmelj Ivan - učnik - v JLA, Ojsteršek Damijan - pom. del. zunaj - v JLA, Zagorc Valter - kov. jam. mehan. - prem. na DE ESD, Tomc Franc - električar - prem. na DE toplar., Radić Anton - učnik - prem. na DE jama Hrastnik, Anič Mladen - kopač - v času posk. dobe s str. delavca, Matek Karel - kop. pom. - discip. odp., Piljković Ibrahim - kop. pom. - v času posk. dobe s str. DO, Jovan Alojz - kopač - upokojen, Šmit Vilijem - žagarist - upokojen, Dežan Alojz - kopač - upokojen, Sluga Srečko - učnik - spor. prek., Leskovšek Jurše - učnik - v času posk. dobe s str. DO, Sitar Ignac - učnik - umrl, Ahmetović Đemo - kopač - discipl. odp., Zukanović Nezir - kop. pom. - discip. odp., Klarić Željko - kop. pom. - discip. odp., Mehmedović Senahid - kop. pom. - discip. odp., Ibralić Mehmedalija - učnik - discip. odpust, Kaluža Alojz - strelec - upokojen, Tušek Rihard - kop. pom. - upokojen, Lokošek Marjan - učnik - spor. prek., Hafner Martin - varilec - upokojen, Zagorc Franc - signalist - upokojen, Ostrovršnik Stojan - motorist - upokojen, Trinkaus Miha - signalist - upokojen, Bukovšek Stane - kopač - upokojen, Petek Matija - kopač - upokojen, Knez Karel - strelec - upokojen, Janc Alojz II. - kopač - upokojen, Suljević Avduh - učnik - spor. prek., Romšak Danijel - učnik - discip. odp., Alibašić Mirsad - učnik - discip. odp.

Tozd RRP Trbovlje: Pejić Jozo - kopač - v JLA, Zidar Franc II. - vozač - v JLA, Umek Igor - vozač - v JLA, Starina Lado - vozač - v JLA, Levičar Sandi - kovinar - v JLA, Rota Dušan - izv. del. pri razdel. hrane - prem. na DE OSP, Mlinar Janez - kop. pom. - prem. ma DE OSP, Krhlikar Boris - vozač - spor. prek., Volaj Venčeslav - vozač - upokojen, Prašnikar Albin - kopač - upokojen, Rota Dušan - učnik - prem. na DE OSP, Duranović Hasan - kopač - upokojen, Taškar Štefan - kopač - upokojen.

Tozd Separacija Trbovlje: Stojko Božo - učnik - prem. na DE PJL, Goljuf Boris - vozač - v JLA, Smuk Andrej - vozač - v JLA, Kolander Peter - električar - spor. prek., Jager Greta - strež. dvig. - upokojen, Kavšek Janez - zavirač - upokojen, Kajba Dušan - motorist - upokojen, Marijanović Jozo - strež. transp. mehan. - prem. v posk. dobi s str. delavca.

Tozd RŠC Trbovlje: Brumen Pavel II - izv. enost. stroj. opravil - v JLA, Janežič Anton - kopač - v JLA, Kotnik Albert - kopač - v JLA, Jurišić Zvonko - kop. pom. na šol. delov. - prem. na DE jama Kot., Mujić Fuad - kop. na šol. del. - prem. na DE jama Kot., Kuković Marko - učnik - prem. na RRPT.

Tozd RRP Zagorje: Renčof Branko - učnik - v JLA, Imširović Huso - učnik - v JLA, Žvar Marjan - učnik - v JLA, Žibert Matjaž - učnik - v JLA, Mar Andrej - učnik - v JLA, Kurež Vasjo - učnik - prem. na DE ESD, Čašek Branko - učnik - prem. na DE ESD, Grabnar Alojz - stiskalničar - prem. na DE ESD, Ostrožnik Leon - strugar - prem. na DE ESD, Junuzović Sanet - del. na sep. - v JLA, Hribar Dušan - učnik - v JLA, Ritter Ferdo - učnik - v JLA, Kranjc Franc - električar - v JLA, Repovž Andrej - učnik - v JLA, Baš Ana - admin. v skl. - prem. na DE OSP, Grčar Jakob - vozač - upokojen, Hribernik Stane - učnik - samov. prek.

DS SS DO RRPS: Dejanović Vesna - izv. opr. obrač. DO - prem. na RŠC.

DO RGD

Tozd RIG: Kaltak Kemal - kop. pom. - discip. odp., Nukić Bahrudin - kopač - discip. odp., Vidaković Veselin - vozač - samov. prek., Orsag Radoslav - vozač - odp. v posk. dobi, Mušanović Hajrudin - vozač - odp. v posk. dobi, Bečić Munever - kop. pom. - v JLA, Jerman Vlado - vozač - v JLA, urbanija Miloš - vozač - v JLA, Kaltak Senad - vozač - discip. odp., Osmanović Rahman - kop. pom. - discip. odp., Filipović Nevenka - čistilka - spor. prek., Beganović Salko - učnik - discip. odp., Beganović Ragib - učnik - discip. odp., Čufurović Šerif - vozač - discip. odp.

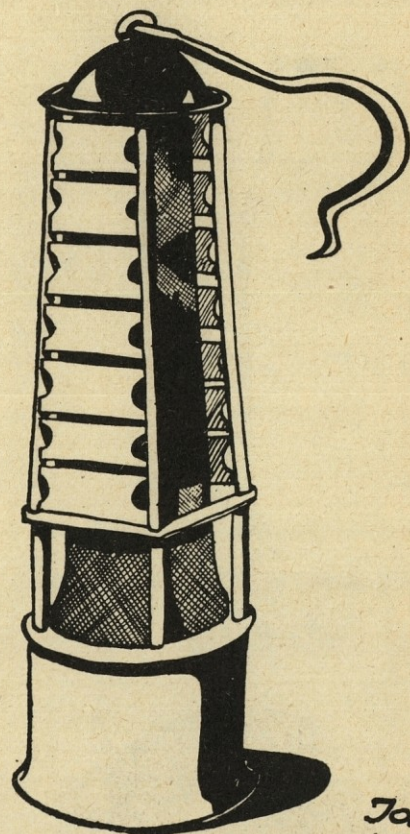
Tozd GRAMAT: Hodžić Izeta - zlag. opeke - samov. prek., Pilavdžić Zikrija - vzdr. el. str. naprav. - samov. prek., Kevgić Hedija - zlag. opeke - spor. prek., Brčina Mijo - zlag. opeke - samov. prek.

DS SS RGD: Zupan Marjan - str. tehnik - prem. na DS SS IMD, Vozelj Branko - elektro teh. - prem. na DS SS IMD, Kalšek Janez - stroj. teh. - prem. na DS SS IMD.

Tozd IMD: Glavan Samo - voznik vilič. - v JLA.

DO TET

Tozd PEE: Lucu Dušan - ključavničar - prem. na VN, Božić Ignac - elek. tehnik - v JLA.

Humor in akekdote

— Draga moja prijateljica, kako si se kaj imela na valeti? — Dolgočasno! Če bi našla svoje krilo, bi šla že ob 11. uri domov.

— Natakar, lahko dobim v vašem hotelu dietno hrano? Na žalost ne, lahko pa pustite pri nas, česar ne smete jesti.

— Tako zelo te imam rad, Marjeta, da bi zdajle luno sklatil z neba!

— Kar daj, Janez, samo ne zdajle, ko je ravno nad našo hišo!

— Franc, zakaj pa koplješ tako navdušeno? vpraša Jaka sotrpina v jami.

— Kaj ne vidiš, da imam kramp z uvoženim držajem?

— Miha, kako pa to, da si tako dobre volje? Danes sem končno dobil zelenega papagaja za ženo. — Kaj res? To pa nisi slabo zamenjal!

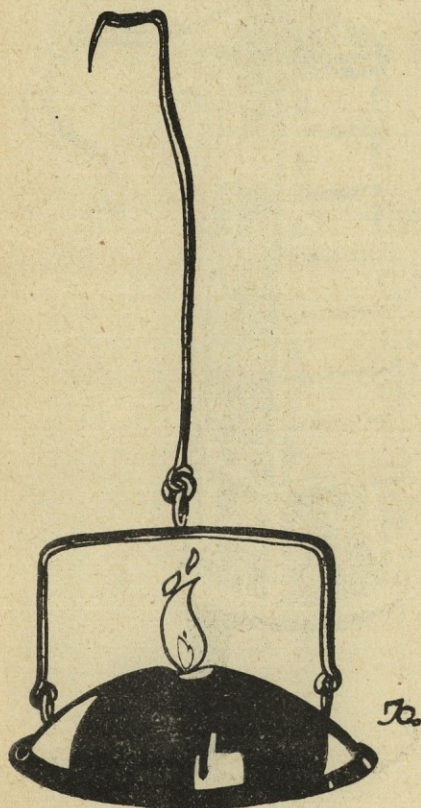
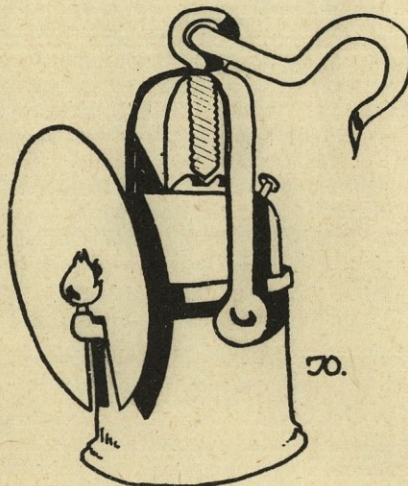
— Veš, draga ženka, jaz sem zelo resno bolan. In če umrem, ali boš kaj jokala? — Seveda, dragi, saj vendar veš, da za vsako malenkost jočem.

— Veš, dragi prijatelj, ne moreš si zamisliti hujše muke od te, če se porošič z lepo žensko? Kako to misliš, Ivan? — Ker ti potem nobena druga več ne ugaja!

— Mujo, si kupil nov avtomobil? — Kje pa, starega sem prebarval. — Zakaj pa? — Da ga lastnik ne bo spoznal.

— Rad bi modro kravato, pravi Joco prodajalki. — Saj veste, da bi šla k mojim modrim očem. — Modrih, žal, nimamo. Bi hoteli rdečo? Ta bi šla krasno k vašemu nosu.

Marinka Sterniša

Glasilo Srečno izdaja sozd Rudarski elektroenergetski kombinat Edvarda Kardelja, n. sol. o., 61420 Trbovlje, Trg revolucije 12. Izhaja mesečno. Družbeni organ glasila je časopisni svet — predsednik Albin Hauptman.

Glasilo ureja uredniški odbor: Franci Žgalin (predsednik), Jože Kirič, Slavi Guna, Boris Jesenšek, Stefan Štok, Vladimir Breznik, Stanko Drnovšek, Dragica Bregant, Janez Oberžan (odgovorni urednik), Tine Lenarčič (urednik).

Naklada 3.400 izvodov.

Priprava Repro studio Mrežar, Ljubljana.

Tisk KTL — tozd TIKa Trbovlje. Za člane kolektiva sozd REK Edvarda Kardelja je časopis brezplačen. Rokopisov, fotografij, skic, risb, itd. ne vračamo.

Po mnenju republiškega sekretariata za informacije št. 421-1/74 z dne 9. 1. 1974, spada glasilo Srečno med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljnega davka od prometa proizvodov.